

[İRGATLIKTAN YAZARLIĞA FAKİR BAYKURT]

www.tahtagemi.net

TahtaGemi

Deutschland 7,- € | Ausland 10,- €

YIL: 1 Sayı: 1 • KIŞ 2025

BİR DERGİDEN FAZLASI

BABİL'DE GAZ
SAVAŞININ ADI:

EASTMED

**Hitler'in
sesi
radyosu**

**TRUMP
KABUSUN
DÖNÜŞÜ**

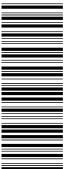
**Paganino
Kur'an'ı**

**CAN
DÜNDAR**

**İNCE
MEMED**

**Yaşar
Kemal**

ISSN 2944-8751

**Güle Güle
Emmioğlu**

VR

Headline GmbH

Otto-Hahn-Straße 49 | 63303 Dreieich

Tel: +49 6103 / 39 89 110

www.hdlfashion.com • info@hdlfashion.com

Binnur Kız'ın Tahta Gemi'si...

Meşhur Alman şairi *Rainer Marie Rilke*'nin unutamadığım bir dizesinden aklımda kalmıştı. Uzun yıllar bu sözü cüzdanımda taşımışlığım da vardır.

"Yaz yine de gelir! Ancak sabredenlere gelir. Onu gönül borcu duyduğum acılardan öğreniyorum. Sabır her şeydir!"

Bu dergiyi bu noktaya getirmek de apayrı bir mücadele, sabır hikayesi oldu benim için.

"Âşıkmişim tahta gemime. Onun mavi denizlerde nazlana nazlana gezdiğini seyrederken dalmışım rüyalara. Ona öylesine şaşkınlıkla bakakalmışım ki, ayrılamamışım ondan saatlerce. Bilgisayarından ayrılırsam eğer; korkmuşum onu kaybedeceğimden... Cesaret edememişim onu bırakmaya... engin denizlerde yüzüp gitmeye... Ancak, uykuda alabilmiş beni tahta gemimden annem..."

"*Sarı papatyam*" diye fısıldayarak ağlayışını hissetmişim başucumda onun...

Uyanmışım ama şefkatli dokunuşları daha fazla sürsün diye açmamışım gözlerimi...

Bir yüzyıl sürsün istemişim anne kucağındaki bu anın...

Annesi de kanser olan Şairin 'çaresiz' yakarışları da, sihir arayışları da yakmış zaten beni..

Onun feryadı, unutturmuş kendi acılarımı bana. Umursamamışım her gün tel tel önüme dökülen sarı saçlarımı... Umursamamışım küsmüşlüğüğü aynalara.

Umursamamışım artık çekiciliğini yitiren mavi bakışlarımın. Çünkü eritmişim göz bebeklerimi şairin maviliğinde. İki mavi su damlası birleşmiş bir ırmak olmuş, gözyaşlarıma karışmış deniz olmuş, yüzdürmüştü tahta gemiyi sularında..."

Onu, bu içten satırlarla tanıdık biz.

Hiç görmedik...

sesini bir kez olsun duymadık.

Bildiğimiz tek şey kanserli olduğuydu ve o yıllarda açtığımız "*www.platfordergisi.net*" sitesinin müdavimlerindendi.

"Bir şeyler yapalım, umut olalım" dedik arkadaşlarla. "*Tahtagemi.net*" ismiyle bir internet sitesi açtık önce.

Onun elinden tutmak, bu hayal gemisiyle onu okyanus ötelere götürmek istedik. Acılarını bir nebze olsun unutturmak istedik. Diğer okurlarımız yorumlarıyla Binnur Kız'a umut vermeye çalıştılar.

Olmadı!

Onun gözlerinde Tahta Gemi sevincini görmek nasip olmadı.

Yaşıyor mu... göçüp gitti mi aramızdan?

Hiçbir zaman öğrenemedik!

Binnur Kız'ın "*annesi de kanser olan şair*" dediği kişi olmanın ezikliğini, acısını hep yaşadım bu yüzden.

Ona vefasızlık olmazdı! Senelerce bekledim o yüzden. Kaç görüşme yaptım hatırlamıyorum bile! Yeniden yayınlamak, yeniden Binnur Kız'ın Tahta Gemi'si'ni okyanuslara yolcu etmek için...

İnanın bir çocuk kadar mutluyum!

Zira "*annesi de kanser olan o şair*"; "*saçları tel tel dökülen*" o kızın gemisini okyanuslara salmayı başarıyor!

Yayın Yönetmeni
Chefredakteur
Sebahattin Çelebi

Yazı İşleri Müdürü
Sabri Uçar Çalışkan

Bu sayıda katkıda bulunanlar
Mitwirkende

Erdal Çolak | Kopenhag
Kemal Yalçın | Bochum
Talih Seval Tuncer | Essen
Ufuk Evla Bostan | Frankfurt
Gülhan Meşeli | Avusturya
Serap Oya Giritli | Mannheim
Dilek Yılmaz | California
Nilay Yengen | Remscheid
Agop Yıldız | Hollanda
Ferruh Kaplan | Toronto
Şinasi Dikmen | Frankfurt
Seyfi Alp | Frankfurt
Gamze Çınar | Duisburg
Osman Sönmez | Moskova
Nuray Esra Kabakçı | Frankfurt
Mehmet Yıldız | Moers
Sebat Bayder | Stuttgart
Sabri Uçar Çalışkan | Frankfurt
Fatma Yiğit Berber | İzmir
Selma Onater | Darmstadt
Hürrem Erman | Frankfurt
Semra Işık Aydın | Manisa

Youtube | @tahtagemi
Instagram | @tahtagemi

E-Mail: editor@tahtagemi.net

Görsel Tasarım ve Baskı
Grafik / Druck
Werbecenter-Langen.de

Web Tasarım
Cihan Manap
Werbecenter-Langen.de

ISSN: 2944-8751

Adres: Ohmstr. 6, 63225 Langen

info@tahtagemi.net
http://www.tahtagemi.net
Tel. +49 6103 200 485 8

Sebahattin Çelebi

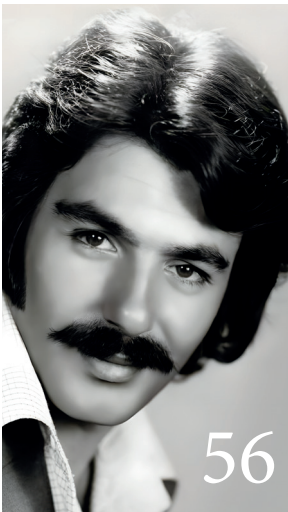
82

CAN DÜNDAR

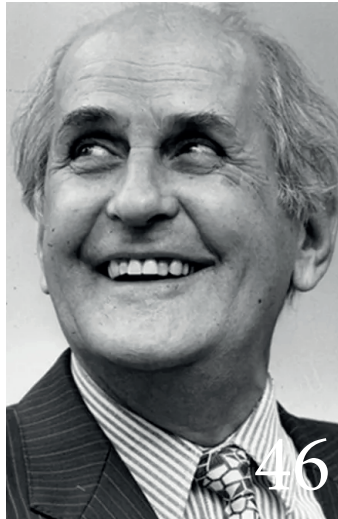
Sebahattin Çelebi

48

56

46

22

YAŞAR KEMAL

Mehmet Yıldız

66

Eastmed

Ferruh Kaplan

76

Çorumlu Cornelius

Kemal Yalçın

46

Fakir Baykurt

Nuray Esra Kabakçı

48

Danimarka'da
siyaset bir başkadır

Erdal Çolak

56

Güle güle
Emmioğlu

Sebahattin Çelebi

BU SAYIDA

60

Gelenekten geleceğe İncesaz

Dr. Metin Köse

22

BUSINESS NEWS

Torquent Vestibulum
Litora Erat Eget

8

40

64

32

8

Willy'den Scholz'a SPD

Sebahattin Çelebi

16

Paganino Kur'an'ı

Talih Seval Tuncer

32

Motivation

Talih Seval Tuncer

36

Mörs'ün gölgeleri

Mehmet Yıldız

40

Hitler'in sesi radyosu

Sebahattin Çelebi

16

SEBAHATTİN ÇELEBİ

Türkiye’de ardi ardına yaşadığımız kömür madenlerinde yaşanan facialar, onun da yüreğini titretti. Soma’yı, Ermenek’i soruyoruz. “Biz, yeryüzünde bütün madenciler arasında büyük bir dayanışma vardır. Hepimiz birbirimizin yanınızdayızdır” diyor Wolfgang Köhler adlı 70’ini aşmış Alman rahip.

Aslında onun hikayesi enteresan bir hikaye. 35 yıl önce Almanya’nın Duisburg kentinde kendisini kömür madenlerinde işçilik yapmaya iten sebepleri duyunca şaşırmmamak elde değil.

İnanmış bir Hristiyan’dı Wolfgang Köhler.

Teoloji Fakültesi’ni okumuş ve kendisini İsa’ya adamıştı. Onun gibi sade, münzevi bir hayatın düşlerini kurmuştu. Öyle ki, bir gün bir üst makama çıkacak ve “İsa gibi; marangozluk yapan peygamberim gibi,

Wolfgang Köhler, Hz. İsa gibi bir hayat yaşamak uğruna, çöpçülük, madenlerde işçilik yaptı. Madenlerde edindiği arkadaşlıkları ise bundan sonraki hayatını şekillendirdi. Bu bir dostluk hikayesidir. Samimi bir dostluk hikayesi...

halkın içine karışmak ve ekmeğimi kazanarak dinime hizmet etmek istiyorum” diyecekti. Pek alışlagelmemiş bu teklifi reddetmeyecekti üstleri...

Rahip, İsa aşkını iliklerine kadar hissediyor, hayatını onun öğütlerine göre şekillendiriyordu.

Bir madende iş buldu nice zaman sonra. Yerin bin metre altında, kömür çıkarma işini yapıyordu.

Beraber çalıştığı işçilerden birçoğu yabancı kökenliydi. Yunanistan’dan, Bulgaristan’dan, Polonya’dan, Türkiye’den gelme birçok işçi ile beraber yerin altında; yani ölümsüz dostluklar ülkesinde, İsa’yı ve onun sırlarını arıyordu.

Madenci Çorumlu Mehmet Küçük’le çok iyi dost oldular. Mehmet, Anadolu’nun ücra bir köyünden kalkıp çocuklarına güzel bir gelecek kurmak için “Almanya” dedikleri ülkeye gelmişti. Gelmişti ama çocuklarından, al yazmalı karısından haber alamıyor, içi içini yiyordu. Bütün mektuplar da nedense, geç gidiyordu

köye. Okuma yazma bilmeyen karısı, köyden az biraz mürekkep yalamış birilerini buluyor ve hasreti, acısı, özlemi yansıtan satırlar içinde kaybolup gidiyordu.

Aylar geçti böyle...

Yerin altında gün ile gece arasındaki fark kalkıyordu. Bir parça gün ışığı bile yoktu. Hayaller hep karanlıklarda kalıyordu belki bu yüzden. Belki bu yüzden, ucu bucağı yoktu hayallerin.

Rahip Wolfgang, bir gün Mehmet’e İsa’dan bahsetti. Ona olan aşkıdan, sevgisinden, bağlılığından anlattı. Bir yandan anlatıyor, bir yandan da gözleri doluyordu. Belki yerin bin metre altında Hz. İsa ile buluşacağını ümit ediyor, ona kavuşacağı anı buruk bir duygusallıkla bekliyordu. İçinde yakıcı bir özlem vardı ona karşı.

Birgün yer altında hem çalışıp hem sohbet ederken, Mehmet, “Neden hiç evlenmedin?” dedi... “Yeryüzünde bu kadar güzel kadın ve hele de aileden daha güzel bir şey yokken, neden?”

Kasketinin üzerindeki lambanın siyah duvarlara vurdurduğu yakamozlara bakarak, “Benim Peygamberim” dedi. “Benim Peygamberim İsa, hiç evlenmedi. Ben de ona olan bağlılığımdan, sevgimden hiç evlenmeyi düşünmedim. Ona yakın olabilmek için, onunla aramıza kimsenin girmemesi için, hayatıma hiçbir kadını sokmadım.”

Mehmet, “Çok mu seviyorsun, çok mu özlüyorsun İsa Peygamberi” dedi.

“Hayatta hiçbir şeyi, hiç kimseyi sevmemişim kadar. O, bana rüyamda ‘Ardımdan gelmeyecek misin?’ diye seslendi” dedi Rahip.

Derin bir iç çekti Mehmet. Ve sonra “Sana bir sırrımı vereyim mi?” dedi.

Şaşırmıştı Rahip. Mehmet, yerinden kalktı, “Gel” dedi.

Karanlık dehlizlerden geçerek, kör tünellerden birine geldiler. Mehmet kasketindeki ışığı yere doğru tutarak, “Bu pınarı görüyor musun?” dedi.

Oakta, taşlar arasından bir su pınarı, bütün beraklığıyla küçük bir çağılıyla fışkırıyordu.

“Ben” dedi Mehmet. “Bazı zamanlar buraya gelirim, bu suyla abdest alırım, namazımı kılarım. Bu suya her baktığımda köyümün sularını, soğuk pınarlarını hatırlarım. Ben de bu su ile teselli olurum.”

“Özlem dedikleri bu mu peki?” dedi Rahip.

“Teselli” diyebilirdi Mehmet. Gözleri dolmuştu.

Bir yaşanmış hikaye

Madencinin sırrı!

Alman Wolfgang ile Çorumlu Mehmet’in ölümsüz dostluğu ve filmlere konu olacak hikayesi... TahtaGemi farkıyla..

Kasketinin
üzerindeki
lambanın
siyah duvarlara
vurdurduğu
yakamozlara
bakarak, “Benim
Peygamberim”
dedi. “Benim
Peygamberim İsa,
hiç evlenmedi.
Ben de ona olan
bağlılığımdan,
sevgimden
hiç evlenmeyi
düşünmedim. Ona
yakın olabilmek
için, onunla
aramıza kimsenin
girmemesi için,
hayatıma hiçbir
kadını sokmadım.”

Foto: İsa Çeken, Duisburg

Rahip, dili döndüğü kadar tekrar ediyordu türküyü. Sonra Mehmet kalktı, “Bizim oralarda böyle oynarlar” deyip bir çiftetelli döktürdü. Rahip de kalktı, Mehmet’in hareketlerini taklit ede ede, dönmeye başladı.

“Bu, Allah’ın bana gönderdiği bir küçük teselliden başka bir şey değil. Senin özlem dediğin, ya da benim şu yeraltında yüreğimi yakan şey; bana gönderilen bu tesellide soğuyan şeydir işte.”

Rahip ve Madenci Mehmet, dolu gözlerle birbirlerine sarıldılar. İkisinin de gözlerinden yaşlar süzülüyordu.

Pınarın başında, yanlarında getirdikleri ekmeği ikiye bölüp yediler bir zaman sonra. Madenci Mehmet, yemek faslının ardından bir türkü tutturdu...

“Su sızıyor sızıyor
Taşların arasından
Eğil bir yol öpeyim
Kaşların arasından.”

Rahip, dili döndüğü kadar tekrar ediyordu türküyü. Sonra Mehmet kalktı, “Bizim oralarda böyle oynarlar” deyip bir çiftetelli döktürdü. Rahip de kalktı, Mehmet’in hareketlerini taklit ede ede, dönmeye başladı.

O gün, yerin bin metre altında, hayatın kalbine ulaşan bu iki dostun, 35 yılı aşan arkadaşlıkları, hiç ama hiç bozulmadı.

Wolfgang Köhler, 35 yıl önce, yerin metrelerce altında kömür çıkartan Türk işçilerinin “Bir camimiz olsa keşke” diye büyük bir arzu duyduklarını ve dualar ettiklerini hatırlatıyor... Ve ekliyor, “Türk işçilerinin kaldığı işçi evlerinin tam üzerinde, bugün Almanya’nın sayılı güzellikteki camilerinden biri yükseldi birkaç yıl önce.”

Belki birçoğunun cenazesi kalkıp gideli çok oldu. Yıllar önce samimi bir şekilde “camimiz olsaydı” diyenlerin duasının kabul olması için, tam 35 senenin geç-

mesi gerekecekti demek ki!

“Geceler sessiz, sessiz yağar”

Wolfgang Köhler, Hristiyanlık için kutsal yerleri gezmek amacıyla Türkiye’ye de gitti. Yaptığı geziler sırasında şehirler arası otobüsleri tercih eden Köhler, Mersin’e giderken yol boyunca şoförün Burhan Çaçan’ın “Geceler” isimli albümünü çaldığını hatırlatıyor ve artık ezberlediği şarkıdan mırıldanıyor...

“Geceler sessiz, sessiz yağar,
Yağar sabahlara kadar...
Ağlama gönül ağlama
Bu sevda seni de yakar”

İşin garibi, dönüş yolunda bir başka şehirler arası otobüste de yol boyunca aynı kaseti baştan sona defalarca dinlemek zorunda kaldığını tebessümle hatırlatıyor. Derken kalkıp, salonundaki dolaptan bir kaset çıkarıyor. Bu kadar dinledikten sonra Burhan Çaçan’ın Geceler albümünü alıp geldiğini, gülererek anlatıyor... Albümdeki diğer parçaların isimlerini ve melodilerini bile hatırlıyor...

Rahip Wolfgang Köhler, yıllar sonra, şahit olduğu bütün bu olup bitenleri hüznüyle gözlerle anlatıyor. Rayların altında kalmaktan kendisini son anda kurtaran Türk maden işçisi Karslı Ferit Sarıca ve can dostu Çorumlu Mehmet Küçük’ün anısına, 35 yıl önce ilk kez yerin altında duyduğu o tınıyı, yeniden söylüyor...

“Su sızıyor sızıyor
Taşların arasından
Eğil bir yol öpeyim
Kaşların arasından.” ■

www.dekushop.de

Ihr Fachgroßhandel

für Hygieneartikel, Reinigungsbedarf und Arbeitsschutzartikel

Reinigungsmittel, Reinigungsgeräte sowie auch alles rund
um den Arbeitsschutz von Top-Marken.

 DEKUSHOP.DE
REINIGUNGSBEDARF

EMAIL: INFO@DEKUSHOP.DE
TELEFON: 0800 55 22 600
ADRESSE: LINDLEYSTR. 7
60314 FRANKFURT A.M.

IHR **FACHGROßHANDEL** FÜR
HYGIENEARTIKEL, ■
REINIGUNGSBEDARF & ■
ARBEITSSCHUTZARTIKEL ■

Kızıl Gülün Solmayan Hikayesi:
Willy'den Scholz'a

SPD

1970'lerin sisli bir Varşova sabahında, Yahudi Soykırımı anıtının önünde diz çöken adam, sadece bir özür dilemiyordu. O an, Willy Brandt, savaş sonrası Almanya'sının vicdanı olarak tarihe geçecek bir sayfa açıyordu. Nazi zulmünden kaçıp Norveç'te direniş hareketine katılan genç bir adamın, yıllar sonra Almanya Şansölyesi olarak kendi ülkesinin karanlık geçmişiyle yüzleşmesiydi bu.

Brandt'ın hikayesi, aslında modern Almanya'nın da hikayesiydi. Sürgünde geçen yılları, ona bambaşka bir vizyon kazandırmıştı. Konuştuğunda, sadece politikacı değil, adeta bir halk ozanı gibiydi. İşçiler onu "Willy" diye çağırır, entelektüeller fikirlerine hayran kalırdı. "Daha fazla demokrasi cesareti" derken gözlerinde parlayan ışık, tüm bir nesli etkilemişti.

Soğuk Savaş'ın buz gibi atmosferinde, o sıcak bir

nefes gibiydi. Doğu Politikası ile duvarları yıkmaya çalışırken, aslında zihinlerdeki duvarları da yıkıyordu. Her konuşmasında barışı vurgular, jest ve mimikleriyle samimiyetini gösterirdi. Hamburg'un işçi mahallelerinden Bonn'un şık koridorlarına kadar, herkes onun dilinden anlardı.

"Der Macher"

Sonra Helmut Schmidt geldi. O, Brandt'ın şiirsel vizyonerliğinden sonra, adeta bir matematik öğretmeni gibiydi. "Der Macher" - Yapıcı adam. Hamburg'un rüzgarlı limanından yetişen bu adam, II. Dünya Savaşı'nda Doğu Cephesi'nde savaşmış, sonra ekonomi okumuş, şehir planlamacısı olmuştu. 1974'te şansölyelik koltuğuna oturduğunda, Almanya'yı zorlu bir dönem bekliyordu.

Petrol krizi dünyayı sarsmış, enflasyon yükselmiş, işsizlik artmıştı. Schmidt, bu krizde Fransız Cumhurbaşkanı Giscard d'Estaing ile birlikte Avrupa Para Sis-

Bu hikaye, aslında sadece dört liderin değil, bir partinin, bir ideolojinin, bir ülkenin dönüşümünün hikayesi. Brandt'ın vizyoner sosyal demokrat politikalarından, Schmidt'in kriz yönetimine, Schröder'in neo-liberal dönüşümünden Scholz'un teknokratik pragmatizmine uzanan yol, belki de çağımızın en büyük siyasi dönüşümlerinden birini anlatıyor.

temi'ni kurdu. "Bugünün karları, yarının yatırımları, öbür günün işleridir" diyordu her fırsatta. Ekonomist kimliği, onu global bir lider yapmıştı. G7 zirvelerinde adeta bir orkestra şefi gibiydi.

RAF terörü sokaklarda kol gezerken, Schmidt'in "Mogadişu Operasyonu" ile rehinelere kurtarması, onu ulusal bir kahramana dönüştürdü. Yeşiller'in nükleer karşıtı protestolarına rağmen, enerji politikasından taviz vermedi. Ancak asıl tartışmalı kararları, silahlanma politikalarında geldi.

Schmidt, II. Dünya Savaşı'nda bizzat Wehrmacht'ta görev yapmış bir askerdi. Savaşın dehşetini görmüştü, ama paradoksal biçimde, barışın ancak güçlü bir savunmayla korunabileceğine inanıyordu. "Barış içinde yaşamak istiyorsanız, savaşa hazır olmalısınız" sözü, onun bu yaklaşımının özetiydi.

NATO'nun "çift karar" stratejisini savunurken, Alman solunun büyük tepkisini çekti. Pershing II füzelerinin Almanya'ya yerleştirilmesini destekledi. Ona göre, Nazi döneminin travmasıyla silahsızlanmaya gitmek, Sovyetler karşısında Avrupa'yı savunmasız bırakacaktı. "Silahsız barışçılık, tehlikeli bir yanılsamadır" diyordu her fırsatta.

Alman Silahlı Kuvvetleri Bundeswehr'in modernizasyonunu savundu, zorunlu askerlik hizmetini destekledi. SPD'nin geleneksel pasifist kanadıyla ters düştü bu konuda. Ama o, pragmatik güvenlik politikalarından taviz vermedi. Belki Brandt kadar sevilen biri değildi, ama kriz anlarında herkesin güvendiği adamdı.

Puro içen yoldaş

Yıllar sonra, bambaşka bir rüzgar esti SPD koridorlarında. Gerhard Schröder, partinin klasik çizgisini adeta tersyüz etti. İtalyan takımları giyen, puro içen bu yeni nesil sosyal demokrat, Blair'in "Üçüncü Yol"unu Almanya'ya taşıdı. "Yeni Merkez" politikasıyla, parti geleneklerini sarsıyordu.

Agenda 2010, onun en tartışmalı mirasıydı. İşsizlik parası süresini kısalttı, sosyal yardımları yeniden düzenledi, işgücü piyasasını esnekleştirdi. "Hartz IV" reformları, milyonlarca Almanın hayatını değiştirdi. Parti tabanı öfkeliydi, ama Schröder kararlıydı. "Ya değişim, ya çöküş" diyordu.

Dış politikada da ezber bozdu. ABD'nin Irak işgaline karşı çıktı, bu duruşuyla sol seçmenin gönlünü kazandı. Ama asıl tartışma yaratan, Rusya ile kurduğu yakın ilişkilerdi. Putin'le dostluğu, Kuzey Akım boru hattı projesi, ileride büyük tartışmalara yol açacaktı. Ancak o dönemde bu, Almanya'nın enerji güvenliği için pragmatik bir adım olarak görülüyordu.

2005'te seçimleri kaybettiğinde, arkasında bambaşka bir SPD bırakıyordu. Artık bu parti, işçi sınıfının geleneksel partisi değil, "modernleşmeci" bir çizginin temsilcisiydi. Schröder'in reformları, Almanya'yı Avrupa'nın ekonomik motoru yapmıştı belki, ama sosyal demokrat hareketin DNA'sını da değiştirmişti.

Ve bugün, Hamburg'un yağmurlu sokaklarında yetmiş bir finans teknokratı var SPD'nin başında. Olaf Scholz, belki de partinin en "renksiz" lideri. Ama belki de tam da bu yüzden, karmaşık bir dönemin adamı. Pandemi, Ukrayna Savaşı, enerji krizi, göçmen sorunu, AfD'nin yükselişi... O, tüm bu fırtınada, duygularını nadiren gösteren bir kaptan gibi.

Hamburg Belediye Başkanlığı döneminde göçmenlerle ilgili pragmatik politikalar üretmişti. Şimdi ise çok daha büyük bir meydan okumayla karşı karşıya. Suriye'den başlayan, Ukrayna ile devam eden göç dalgası, Almanya'nın demografik yapısını değiştirirken, toplumsal gerilimleri de artırıyor. Scholz, bir yandan "kontrollü göç" politikasını savunurken, diğer yandan entegrasyon sorunlarıyla boğuşuyor.

Göçmen meselesi, onun teknokrat yaklaşımının sınırlarını da gösteriyor aslında. Rakamlarla ve kotalarla çözülebilecek basit bir mesele değil bu. AfD'nin göçmen karşıtı söylemleri toplumda karşılık bulurken, Scholz'un "düzenli göç" ve "kalifiye işgücü" vurgusu, sokaktaki insanın kaygılarına tam olarak dokunmuyor. Willy Brandt'ın "insanlar gelir" dediği 60'ların misafir işçi programından çok farklı bir Almanya var artık karşısında.

Scholz'un en büyük şanssızlığı, belki de zamanlaması. Brandt'ın karizması, Schmidt'in kriz yönetimi becerisi ya da Schröder'in reform cesareti gibi belirgin özellikleri yok. O daha çok, Excel tablolarında yaşayan bir teknokrat. AfD'nin öfkeli söylemleri karşısında, rakamlarla ve istatistiklerle konuşuyor. Kentlerdeki gettolaşmadan, iş piyasasındaki ayrımcılığa, eğitim sistemindeki

eşitsizliklerden kültürel çatışmalara kadar uzanan göçmen sorunları karşısında, onun teknokratik dili yetersiz kalıyor. Sokaktaki insanın duygularına dokunmakta zorlanıyor.

Bu hikaye, aslında sadece dört liderin değil, bir partinin, bir ideolojinin, bir ülkenin dönüşümünün hikayesi. Brandt'ın vizyoner sosyal demokrat politikalarından, Schmidt'in kriz yönetimine, Schröder'in neo-liberal dönüşümünden Scholz'un teknokratik pragmatizmine uzanan yol, belki de çağımızın en büyük siyasi dönüşümlerinden birini anlatıyor.

Bugün SPD'nin kızıl gülü, belki eskisi kadar parlak değil. Ama bu gül, Almanya'nın en eski partisinin sembolü olarak, hala ayakta. Brandt'ın vizyonu, Schmidt'in kararlılığı, Schröder'in cesareti ve Scholz'un pragmatizmi, bu gülün farklı yaprakları gibi. Her biri, kendi dönemin ruhunu yansıtıyor.

Ve belki de asıl soru şu: Gelecekte bu gül nasıl açacak? Popülizmin rüzgarında, küresel krizlerin gölgesinde, sosyal demokrasinin bu kızıl gülü, yeni bir bahar için nasıl bir yol bulacak? Bu sorunun cevabı, belki de geçmişin başarılı liderlerinden alınacak derslerde ve geleceğin getireceği yeni sentezlerde yatıyor.

‘Gavur’ Derken Aslında Ne Diyoruz?”

GÜLHAN MEŞELİ

Bazı kelimeler vardır, farkında olmadan kullanırız. Dilden dile, nesilden nesile geçer; bazen sadece bir alışkanlık olarak, bazen de bilinçaltımıza işlemiş bir düşüncenin taşıyıcısı olarak. “Gavur” kelimesi de, tam olarak böyle bir kelime. Günümüzde hâlâ Batı toplumlarını küçümsemek ya da “öteki” olarak görmek için kullanılıyor. Ama bu kelimayı söylediğimizde gerçekten neyi ifade ediyoruz?

Bunu anlamak için kelimenin tarihine, evrildiği anlamlara ve bugün taşıdığı yüke daha yakından bakmak gerekiyor.

“Gavur” kelimesi aslında Farsça kökenli. Eski Farsçada ki “gebr” ya da “gaur” (گبر) kelimesinden geliyor. Başlangıçta yalnızca Zerdüşt inancına mensup kişileri tanımlayan bu kelime, zamanla anlam genişlemesine uğradı. İslamiyet’in yayılmasıyla birlikte “Müslüman olmayan” anlamına büründü. Ancak kelimenin anlamı bununla sınırlı kalmadı.

Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde özellikle gayrimüslim tebaa için kullanılan bir terim hâline geldi. Osmanlı’da devletin resmî terminolojisinde daha tarafsız bir kavram olan “zimmi” (Müslüman olmayan ama Osmanlı topraklarında yaşayan ve devlete vergi veren halk) tercih edilirken, halk arasında “gavur” kelimesi küçümseyici bir anlam kazanmaya başladı. Bu, dilin nasıl sadece bir tanımlama aracı olmadığını, aynı zamanda toplumsal algıları nasıl şekillendirdiğini gösteriyor.

Osmanlı İmparatorluğu’nda farklı dinlere mensup topluluklar uzun yıllar bir arada yaşadı. Devlet, gayrimüslimlere “millet sistemi” çerçevesinde belirli haklar tanıdı ve onları büyük ölçüde kendi dinî liderlerinin yönetimine bıraktı. Ancak bu hakların varlığı, halk arasındaki algıyı her zaman değiştirmede. Gayrimüslimler, zaman zaman ekonomik ve toplumsal olarak baskıya maruz kaldılar, yer yer aşağılandılar ve “gavur” kelimesi de bu algının bir parçası olarak varlığını sürdürdü.

Zamanla Osmanlı’nın Batı ile daha sık temas kurmaya başlaması, modernleşme hareketleri ve diplomatik ilişkiler, bu kelimenin daha da farklı bir anlam kazanmasına yol açtı. Batı ile ekonomik ve siyasi ilişkiler gelişirken Osmanlı içinde Batı’ya dair bir hayranlık ve aynı zaman-

da bir tepki ortaya çıktı. Bir yandan Batı’nın teknolojisi, bilimsel gelişmeleri, yönetim biçimi örnek alınırken diğer yandan oraya duyulan güvensizlik ve kültürel çatışma devam etti. Bu noktada “gavur” kelimesi sadece dinî bir tanımlama olmaktan çıktı ve Batı’ya duyulan tepkinin, belki de içsel bir çelişkinin sözcüsü hâline geldi.

Bugün hâlâ bu kelimenin bazı kesimler tarafından kullanılmaya devam ettiğini görüyoruz. Ancak bu kul-

lanımda sadece bir küçümseme mi var, yoksa daha derin bir aidiyet sorunu mu yatıyor? Günümüzde Batı’da doğup büyüyen, o toplumun içinde yaşayan ama bir şekilde kendini oraya ait hissetmeyen bazı göçmenlerin de hâlâ “gavur” kelimesini kullanıyor olması oldukça düşündürücü. Avrupa’da ayrımcılığa uğradığından şikâyet eden bir kişi, aynı zamanda Avrupa toplumlarını küçümseyebiliyor. Burada aidiyetle ilgili çözülmemiş bir mesele mi var? Yoksa kendimizi tanımlamak için bir başkasını dışlamaya duyduğumuz bilinç-

siz bir ihtiyaç mı?

Bir toplumun değerleriyle iç içe yaşarken o toplumu küçümsemek ne anlama geliyor? Eğer Batı gerçekten küçümsemediği gereken bir yer ise neden orada yaşamayı seçiyoruz? Eğer oradaki değerler reddediliyorsa neden onların sağladığı imkânlardan yararlanıyoruz? Bu sorular, aslında bireyin kendi kimliğiyle ve geçmişiyile hesaplaşmasıyla doğrudan bağlantılı.

Dil, yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda zihniyetimizin ve dünya görüşümüzün bir yansımasıdır. “Gavur” kelimesi, tarihi boyunca bir tanımlama olmaktan çıkıp zamanla önyargıların, ayrımcılığın ve hatta bazen içsel çelişkilerin bir aracı hâline geldi. Ama bu kelimenin hâlâ kullanılmaya devam etmesi, onun yalnızca tarihsel bir kalıntı olmadığını, günümüzde de belirli düşünceleri, duyguları ve kimlik çatışmalarını taşıdığını gösteriyor.

Belki de en büyük mesele, bir kelimenin ne anlama geldiğinden çok, onu kullanırken neyi yeniden ürettiğimiz. Eğer gerçekten eşitlik, adalet ve saygı istiyorsak önce kendi kelimelerimizi ve düşünce biçimimizi sorgulamak zorundayız. Çünkü kelimeler sadece kelime değildir; onlar, toplumların tarihini, bilinçaltını ve kimliğini taşıyan güçlü araçlardır.

TÜRKÇE KİMLİĞİMİZİN CAN DAMARIDIR

HALİL GÜLEL

Yaşlı bir Alman şairi olan dostum Bay Rheinhaus, Türkçe bilmemesine rağmen bir gün bana bir Türkçe mektup gösterdi. “Sizce bu mektubu hangi okul mezunu yazmış olabilir?” diye sordu.

Nasreddin Hoca usulü mektubu evirdim çevirdim. Yazım hatalarına bakarak, bunu yazanın ilkokul üçüncü sınıfı bitirmiş birisi olabileceğini düşündüm. Tam ağzımı açıp “üç” diyecekken, bir de benden olsun deyip “Bu mektubu yazan, ilkokul dördüncü sınıf öğrencisi olabilir” dedim.

Bay Rheinhaus yüzünü buruşturdu ve mektubu yazanın isminin üzerini kapattığı yeri açtı. Bu sefer hayretler içinde kalma sırası bendeydi. Gözlerim fal taşı gibi açıldı. Mektubu ne yazık ki bir “doçent” yazmıştı. Artık sesim boğazımda düğümlendi. Bay Rheinhaus gözlerini bana dikerek tane tane, “Halil, işte siz bu yüzden kalkınamıyorsunuz: Çünkü anadilinize saygınız yok! Anadiline saygısı olmayan toplumlar kalkınmaz!” dedi.

Okullarımızdaki en garip derslerden birisi sanki Türkçe ve Türkçe Dilbilgisi dersleridir. Halk da bu konuda oldukça duyarsızdır. Toplum, sosyal konuları ya da inanç meselelerini dil ve kimlik ile karıştırdığı için “Türkçe - Türklük” deyince kimisi faşistlikle itham eder, kimisi hümanistim diye geçinir, kimisi de solculukla övünür.

“Bunların ne alakası var?” dediğim zaman öyle ilginç cevaplar aldım ki, hepsi de tutarsız ve ana konudan çok uzaktı. Sözümlü ona dindar geçinen birisine “Türkçe” deyince, “Bırak yahu! Allah bize öbür dünyada Türkçe mi soracak?” dedi, şaşırdım kaldım. Türkçeyi de, Arapçayı da, Almancayı da, herhangi bir dili de yaratan Allah değil mi? Allah yarattığı her dili bilemez mi? Bu tip insanların Türk olmalarına rağmen Türkçeyi hor görüp Arapçayı baş tacı etmeleri ne kadar gülünçtür.

Dili olana millet denir. Millet olanlardan “-lı” ekiyle anılanlar, ırk olarak mutlaka bir başka millete bağlıdır. Mesela Arjantinli, Meksikalı, Mısırlı, Brezilyalı denilenlerin dilleri İspanyolca, Arapça ve Portekizcedir. Bütün İspanyolca konuşan milletlere “Latin”, bütün Arapça konuşanlara da “Arap” denir.

Bir de emperyalist ve sömürgecilerin zorla yerleştirdiği resmî diller vardır. Bugün her İspanyolca, İngilizce, Fransızca konuşup yazan Afrikalılar, Amerikalılar aslında İspanyol, İngiliz ve Fransız değildir.

“Türkiyeli” diye kimlik yakıştıran solcu ve siyasal İslamcıların tutumu, Türkü anadili olan bir millet olarak görmek istememelerinden kaynaklanır. Türk mil-

letin anadili vardır; o da Türkçedir. Onun için Türkiyeli diyemeyiz. Suriyeli diyebilirsiniz ama dil ve millet olarak Araptır ve Arapça konuşur.

Yeni iletişim araçlarında bile bir satır yazarken güzel Türkçemizi zayıflatan, zarar veren ve yazım hatalarıyla dolu metinler yazmamalıyız. Türkçeyi doğru öğrenip güzel konuşmak, Türk kimliğini yaşatıp Türk kültürünü gelecek kuşaklara sağlıklı aktarmak demektir.

Türkçe konusunda gayet duyarlı olup onu yaşatmalıyız. İnanış biçimlerine veya siyasi tercihlerine bakmadan Türkçeyi doğru ve yerinde kullanıp eser veren yazar, şair ve bilim adamları bizim için, Türkçemiz için, Türk edebiyatı ve kültürü için değerlidir. Hangi görüş ve inanıştan olurlarsa olsunlar, onlar Türk’ün yıldızlarıdır.

Dil varsa millet olur. Millet dilini doğru ve güzel öğrenirse birbirini çok iyi anlar. Birbirini çok iyi anlayanlar, anlaşanlar ve anlatanlar birleşince hür ve bağımsızlık arzusuyla devletini kurar. Dil yaşarsa millet de, devlet de yaşar; kültür ve medeniyetini geliştirip insanlık âleminde olumlu ve onurlu olarak yerini alır.

Türkçe, hem yayıldığı coğrafya bakımından hem de tarihi derinliği ile dünyanın en eski ve köklü dillerindendir. Türkçeyi yaşatmak, onu doğru öğrenip güzel kullanıp eser vermekten geçer. Türkçeyi, dilbilgisi ve yazım kurallarına uygun olarak kullanmak, onu geleceğe sağlıklı bir şekilde aktarmaktır. Bu aktarım, gelecek kuşaklar için en öncelikli görevimizdir.

ANATOLIA
RESTAURANT

Lezzet dolu bir keşfe
hazır olun !

Çorbadan salataya, kebablardan tatlı çeşitlerine
kadar aradığınız her tat, Anatolia Restaurant'ta
sizi bekliyor.

Kaiser Str 54, 63065 Offenbach

069 260 955 73

www.anatoliarestaurant.de

DAĞLIK GROUP

www.daglik.de

ANATOLIA
RESTAURANT

Offenbach

ANATOLIA
lounge

Frankfurt

hacı baba
KONDITOREI

Offenbach

Ristorante · Pizzeria
FANTASIA

Offenbach

HÜRREM ERMAN

I.

Şafağın son kızılığında, “Saçlarım ağarmış gözlerim fersiz / İçimi korku sarmış habersiz” diyen sesin ebedi suskunluğa büründüğü o an, Walter Benjamin’in “tarih meleği” gibi, gözleri geçmişte sabitlenmiş bir neslin son şahidi kanatlarını ebediyete açtı. O artık yok, ama her “Bir yanım uçurum bir yanım deniz” haykırışı, modernleşmenin çelik kanatları arasında sıkışmış ruhların manifestosu olarak yankılanmaya devam edecek.

II.

Theodor Adorno’nun “negatif diyalektik” kavramını, “Yüreğimde yara var durmadan kanar / İnsan olan insana böyle mi yapar?” dizelerinde yeniden yazan o müstesna ses, Georg Simmel’in metropol teorisini Çukurova’nın kavurucu güneşinde yeniden yorumluyordu. Her “Garipler çile çeker / Aşka düşer deva diler” nidası, Maurice Halbwachs’ın “kolektif hafıza” sınırın en içli tercümanıydı.

III.

“Yastığım taş olmuş uyutmuyor / Hayalin odamdan hiç çıkmıyor” dizelerinde, Heidegger’in “dünya-içinde-var olma” kavramının en lirik ifadesini bulan o ses, modernleşmenin tüm çelişkilerini kendi varoluşunda eritmeyi başarmıştı. Onun her “aman”ı Roland Barthes’in “punktum”u, her “of”u Julia Kristeva’nın “melankolik özne”sinin müzikal tecessümüydü.

IV.

“İstemem güneş batsın, istemem karanlığı / Böyle bir akşam üstü, ah çıkardın dargınlığı” dizelerinde, Pierre Bourdieu’nün “habitus” kavramını yeniden tanımlayan bu büyük usta, “Elim kolum bağlı oturamam böyle / Ben nasıl yaşarım söyle yoksun sevginle” haykırışıyla Sartre’in “özgürlüğe mahkumiyet” paradoksunu melodiye döküyordu.

V.

Şekerci çırağı ellerinde tuttuğu bağlamayla, “Akşam güneşi aşıyor / Yine dertlerim başlıyor” derken, Gaston Bachelard’ın “anın fenomenolojisi”ni en saf haliyle teren-

nüm ediyordu. Her “Ufuktaki kızıl gurup / Yüreğimi ateşliyor” mısrası, Michel Foucault’nun iktidar analizinin notalarla yeniden yazılmış haliydi.

VI.

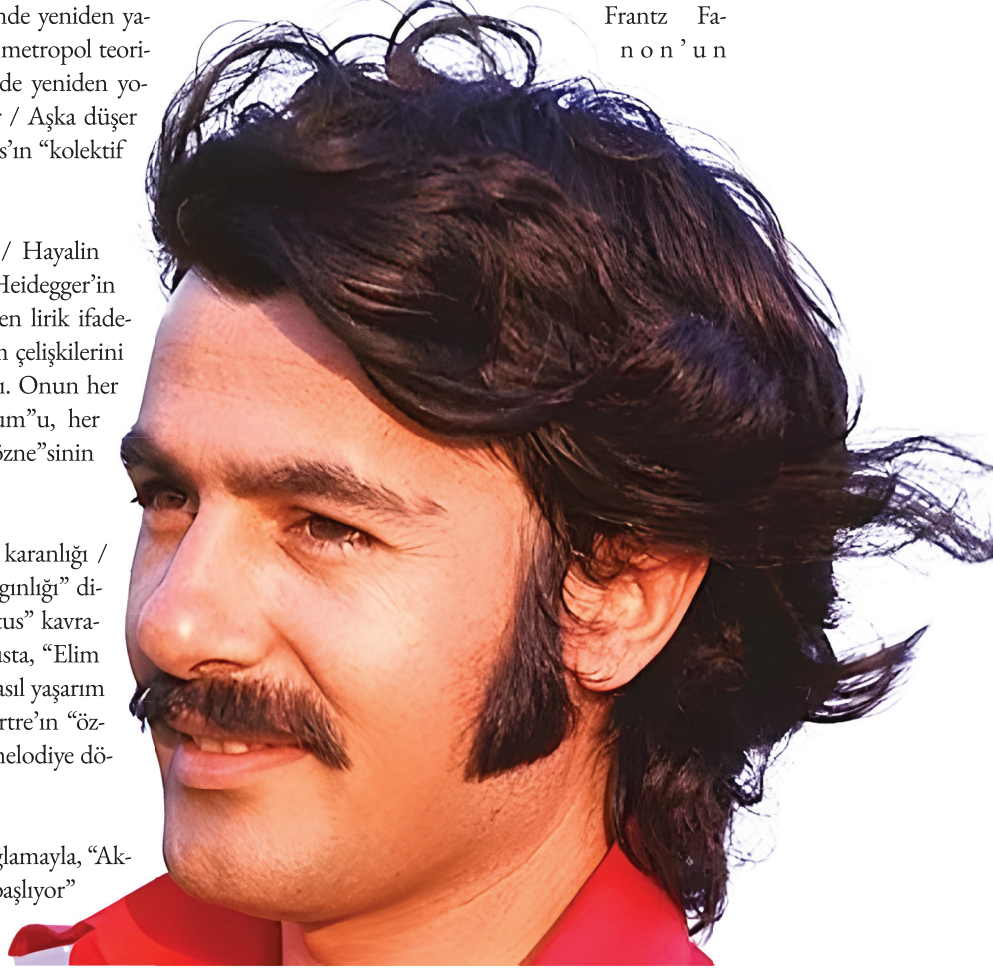
“İzdirap çemberi sardı beni kolların” dizesinde Henri Lefebvre’in “gündelik hayatın üretimi” teorisini sezgisel olarak kavrayan o derin anlayış, “Cezasını çekiyorum sana aşık olmanın” sözleriyle Deleuze ve Guattari’nin “yersiz-yurtsuzlaşma” kavramını çok önceden keşfetmişti.

VII.

Onun “Ben artık kimseye inanmıyorum / Sevgilim aldattı dostum aldattı” feryadı, Jacques Rancière’in “duyumsanabilirin paylaşımı” teorisinin en sahihi ifadesiydi. “Günah değil mi yazık değil mi? / Sensiz geçen öm-

rüne” sorusu,

Frantz Fanon’un

İsyanın Kırık Aynasında Bir Hüzün Senfonisi

Ferdi Tayfur’a Eleji*

Theodor Adorno’nun “negatif diyalektik” kavramını, “Yüreğimde yara var durmadan kanar / İnsan olan insana böyle mi yapar?” dizelerinde yeniden yazan o müstesna ses, Georg Simmel’in metropol teorisini Çukurova’nın kavurucu güneşinde yeniden yorumluyordu.

“Yeryüzünün Lanetlileri”ndeki gibi, modernleşmenin periferisinde kalanların çılgılığıydı.

VIII.

“Gözlerime baktı benim yüreğimi yaktı benim / Halimi bilmiyor zalim yanımdışım” dizelerinde, Alain Badiou’nun “olay” kavramını melodiye döken o eşsiz yetenek, “Ben bu garip yeryüzünde / Garibansam suç benim mi?” sorusuyla Zygmunt Bauman’ın “akışkan modernite” sine meydan okuyordu.

IX.

“Susadım çösmeye varmaz olaydım” yakarışında, Raymond Williams’ın “hissedilen yapılar” kavramını en derinden kavrayan o ses, her notasıyla Jacques Derrida’nın “différance”ına yeni bir boyut katıyordu. “Kaybolan günler gelecek mi geri?” sorusu, Edward Said’in “gecikmişlik” kavramına en içli cevaptı.

X.

Ve şimdi o muhteşem ses sustu. “Yoruldu yüreğim hasretten yana” dediği gibi, modernite ile gelenek arasındaki o büyük gerilimin en sahici tercümanı artık yok. “İnsanım insanım / Ben nasıl taşıyım insanım insan” haykırışı, Michel de Certeau’nun “gündelik hayatın keşfi”nde sonsuza dek yankılanacak.

XI.

Her nağmesi Fredric Jameson’ın “geç kapitalizmin kültürel mantığı”na karşı yazılmış bir protesto marşı olan o büyük usta, şimdi sonsuzluğun sessiz limanında. Ama onun “Bir kötüye düştün / Kendine başka yar buldun / Geri dönersen almam / Allah şahidim olsun” dizeleri, modernleşmenin tüm çelişkilerini anlatan bir destan olarak yaşamaya devam edecek.

XII.

Elveda ey modernleşmenin melankolik filozofu... Her şarkın Umberto Eco’nun “açık yapıt” kavramının en müzikal örneği, her sözün Antonio Gramsci’nin “hegemonya” teorisine karşı yazılmış bir manifesto olarak kalacak. Sen, Marshall Berman’ın “katı olan her şey buharlaşıyor” tespitini çok önceden melodiye dökmüş büyük bir düşünürdün.

XIII.

Rahat uyu, ey arabeskin Baudelaire’i... Sesin, Georg Lukács’ın “şeyleşme” kavramına karşı yazılmış en içli protesto olarak, Türk modernleşmesinin en sahici tanıklığını yapmaya devam edecek. Her nağmen bir Walter Benjamin alıntısı, her sözün bir Adorno dipnotu olarak sonsuza dek yaşayacak...

**“Eleji” (elegy), ölüm veya yıkım gibi üzücü bir olay üzerine yazılan ağır tarzı şiir veya yazı türüdür. Yas tutan, keder dolu bir üslupla yazılan bu edebi form, genellikle kaybedilen bir kişiye veya şeye duyulan özlemi ve üzüntüyü ifade eder.*

Antik Yunan’dan beri var olan bu form, edebiyatta özel bir tür olarak kabul edilir. Ağuttan farklı olarak daha sofistike, daha edebi ve düşünsel bir yapıya sahiptir.

Talih Seval Tuncer
SCHRIFTSTELLERIN

Sipariş için
www.sevaltuncer.de

SEBAHATTİN ÇELEBİ

Avrupa'da ilk Kur'an'ın hikayesi aslında biraz hü-
zünle ve bilinmeyen bir sonla biten bir deneme ile
başladı. 16. yüzyıl başlarında Venedikli bir hayalpe-
rest matbaacının ahşaptan Arap harflerini yaparak,
Kur'an'ı bastı. Tarihe "Venedik Kur'an'ı" diye geçen ve
içinde büyük hataların bulunduğu Kur'an'ı Kerim, sa-
dece, Allessandro Paganino'nun hayalperestliğinin bir
sonucu muydu?

Venedik Kur'an-ı Kerim'inin üzerindeki başlık, la-
tinceydi ve "Alcoranus Arabice" adını taşıyordu. Vene-
dik Kur'an'ına gelmeden önce Avrupa'da Kur'an'a ve
İslami ilimlere ilgiyi irdelemek gerekiyor aslında.

Kayıtlara göre, Roma'da Arapça'ya ilginin kayda
değer gözlemlendiği yıl 1530. Arapça konusunda bilgili
ve ileri tarihlerde de latince bir Kuran özeti yayınlayan
diplomat, teo-log ve filolog Johann Albrecht Wid-

manstetter'in 50 ka-
dar Arapça ve
100'ün üye-
rinde de
İbranice
el yaz-
masına
sahip ol-
duğu bi-
liniyor.

Esir alınan
Müslüman
yazar El-
Hassan bin
Muhammed
bin Ahmed
el Vazzan
al Fasi'yi
himayesine
alarak kendi
ismini veren
Papa 10. Leo

Bugün Münchener Hofbibliothek'te saklanan bu
eserlere sahip olan Widmanstetter'in dönemin feno-
meni Arapça'ya ilgili olması ilginç bir davet almasına
sebeep oluyor. Kardinal yardımcısı Egidio da Viterbo
tarafından Vatikan'a davet edilen Widmanstetter'den
çok önceden başladığı Arapça ile ilgili çalışmalarına
devam etmesi isteniyor. Daha sonra Kardinalliğe yük-
selecek olan Egidio da Viterbo, Arapça – Latince bir
Kur'an hazırlanması için Widmanstetter'e görev veri-
yor.

Fas'tan Vatikan'a: Afrikalı Leo

İşin en ilginç yanı; Widmanstetter'in hazırladı-
ğı Latince-Arapça Kur'an'ın bazı bölümlerine asıl adı
El-Hasan bin Muhammed bin Ahmed el Vazzan al
Fasi olan ve Afrikalı Leo (Leo Afrikanus) olarak bili-
nen bir gezgin tarafından yorumların yapılmış olması.
Afrikalı Leo, Berberi kökenli idi ve Karaviyyin Üniver-
sitesi'nde coğrafya eğitimi almıştı. Bir diplomat olan
amcası ile komşu ülkelere seyahetler yapmıştı. Gra-
nada'dan Fas'a göçen bir aileye mensup olan Afrikalı
Leo, sıradan biri değildi kuşkusuz. "Afrika'nın Tarifi"
(Descrittione dell'Africa) adlı eseriyle yüz yılın üzerin-
de Avrupa topraklarında Afrika'yı anlatan en önemli
referans eserin yazarıydı. Afrika'nın Tarifi'ne Müslü-
man olarak başlayan Afrikalı Leo, kitabını bitirdiğin-
de Hristiyanlığı tercih edecek veya etmek zorunda ka-
lacaktı. İlginç olan ise, Arapça başladığı eserin İtalyanca
bitiyor olmasıydı.

Hayatında büyük gel-gitler yaşamış bir gezgindi
Leo. Korsanlar tarafından yakalanmış ve Papa 10. Le-
o'ya satılmış, 1520'de de Hristiyanlığı kabul ederek
vaftiz olmuştu. Kardinal Egidio'nun önemli öğret-
menlerinden olan Afrikalı Leo, 1531 yılında bir
fırsatını bulup Tunus'a kaçacak ve tekrar İsla-
miyet'e geçecekti. Öldüğü 1550 yılına kadar
Müslüman olarak yaşayan Afrikalı Leo Vati-
kan'ın Arapça eğiliminin gelişmesinde ve La-
tince-Arapça Kur'an özetinin yayınlanma-
sında kuşkusuz büyük etkileri olan önemli
bir isim. Hristiyanlığı seçerek Kardinal'le daha
yakınlaşma imkanı bulan Afrikalı Leo'nun, efsa-
neleri andıran hayatı, Vatikan'ın Arapça merakıyla
örtüşmüştü.

Bunun dışında da girişimler oldu kuşkusuz. İlginç
hayat hikayesi İstanbul'la da keşişen ve "aslında ha-

Matbaada basılan ilk Kur'an'ın hazin öyküsü

Paganino Kur'an'ı

İtalya'da matbaada basılan ilk Kur'an'ı basıp, Osmanlı'ya satma hayalleri
kuran Venedikli matbaacı Papaginonu'nun hayalleri yapılan bir yığın
yazım hatası nedeniyle nasıl suya düştü...

Vatikan'da
ilk Kur'an
tercümelerini
Latince'ye
yapan
Hassan bin
Muhammed
bin Ahmed
el Vazzan al
Fasi'nin hayatı
fırtınalı bir
maceradan
farksız.

Kardinal
Egidio da
Viterbo'nun
Arapça'ya
ilgisi
büyükü.

ham olması" gerektiğine inanılan Alman Oryantalist Dr. Gustav Weil'in aktardığı bilgilere göre, Latinceye çevrilen Kur'an "*Machumetis sarecen*" adıyla yayınlandı Avrupa'da. Weil, söz konusu Kur'an'ın eski bir Arap dil bilimcisi tarafından 1543'te tercüme edildiğini aktarıyor.

Yine 1721'de olağanüstü bir tasarım ve estetikle hazırlanan Latince Kur'an çevirisi "*Mohammedis Fii lii Abdallae Fides Islamatica*" da dikkat çekici bir başka tercüme. Bugün bu Kur'an'ın orijinal bir nüshası Almanya'da Sachsen-Anhalt Üniversite ve Eyalet Kütüphanesinde bulunuyor. Yine aynı kütüphanede dikkat çekici bir başka eser göze çarpıyor. 1717 yılında basılmış "*Utrecht'te dünyaca meşhur Doğu dilleri Profesörü*" Adrian Relands'a ait olan "*Türklerin ve Muham-*

izlemeye aldığı iddia ediyor.¹ Bu tarih, Müslümanların Mekke'den Medine'ye hicret ettiği yıla denk geliyor. Jan Loop, Hottinger'in yazdığı mektuplardan yola çıkarak, ünlü Alman Oryantalist Wilhelm Schikard'ın kitaplarında kullandığı Arapça harflere sahip olabilmeyi umduğunu ve hatta bunun için Johann Jacob Bodmer adlı bir matbaacıyı yönlendirdiğini, ancak Bodmer'in harflerin ağaç oyması olmasından ve kendi sahip olduğu metal harflerden oluşmamasından dolayı isteksiz davrandığını iddia ediyor. Kuşkusuz Leiden Üniversitesi'nin davetine icabet etmek için 3 çocuğuyla kayıkla yola çıkan ve aşırı yüklem nedeniyle Limmat nehrinde çocuklarıyla beraber boğularak hayatını kaybeden Hottinger, özellikle İsviçre merkezli Oryantalistlerin en önemli isimlerindendi. Onun bu tespitleri kendisinin Kilise Tarihi, Teolog ve Oryantal Dilleri Profesörü etiketi taşıması nedeniyle büyük önem taşımakta.

Kur'an'ın ilk basıldığı yer: Venedik

Bugüne kadar Avrupa'da kullanılan ahşap işçiliğiyle yapılan ilk Arapça harfleri kimin ürettiği ve harf olarak kullandığı bilinmemekte. Ancak Aldo Manuzio (1450-1515) adlı Venedikli bir matbaacının Arapça metinleri basmaya niyetlendiği biliniyor. Latince kitapları basan Manuzio, italik Latin karakterlerine kattığı estetikle ünlenmiş dönemin sanatkarlarından biri.

Yine Democrito Terracino (1498) adlı bir başka Venedikli matbaacının da Arapça, Süryanice, Ermenice ve Hintçe gibi doğu dillerine ait eserleri basmak istediği kayıtlarda yer alıyor.

Avrupa'da Venedik dışında basılan ilk Arapça kitabın Gregorio de Gregori adlı Venedik kökenli bir matbaacı tarafından basıldığı biliniyor. Venedik'e 200 km

O yıllarda kullanılan Arapça harflerle basılan bu kitaplar, harikulade çerçeve dekorları ve değişik kağıt ve kuş motiflerinin bulunduğu çağdaşları İtalyan eserlerini andırıyordu.

medilerin dini" adlı iki ciltlik eserde, İslam dininin esaslarının yanı sıra, "*Muhammedî Savaş Hukuku*" da ele alınan konulardan biri. Eski Gotik tarzı harflerle basılan bu kitapların bugüne değin oldukça iyi korunmuş nüshalarında Hristiyanlıkla ilgili tartışmalı mevzulara girilirken, Protestanlarla Müslümanların kıyaslanması dikkat çekiyor.

Martin Luther travması yaşayan Hristiyanlığın Müslümanlık inancını bir kıyaslama aracı olarak görmesi ise dikkat çekici bir başka nokta.

Papalık 622'den itibaren izlemeye aldı

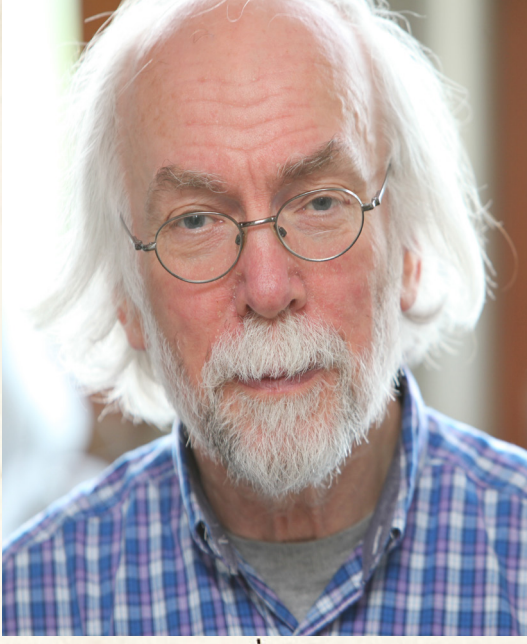
İsviçreli Orientalist Johann Heinrich Hottinger (1620-1667) Papalığın İslamiyeti, Hz. Peygamberin vefatından yaklaşık 10 yıl önce, yani 622'den itibaren

uzaklıktaki Fano adlı yerleşim biriminde 1514 yılında matbaada basılan ilk Arapça eser, "*Salat as-sava'i*" adlı ders kitabıydı. Bu kitabın 10'dan fazla nüshası bütün dünyaca biliniyor. Ahşap klişe tekniği ile üretilen harflerle basılan 3 Arapça sözlükten de kayıtlarda bahsediliyor. El yazısı formunda yazılan bu kitaplarda Besmele Hristiyan dünyasındaki versiyonu ile kullanılmıştı.

O yıllarda kullanılan Arapça harflerle basılan bu kitaplar, harikulade çerçeve dekorları ve değişik kağıt ve kuş motiflerinin bulunduğu çağdaşları İtalyan eserlerini andırıyordu.

1516 yılında Genua'da Arap harflerinin kullanıldığı ikinci bir kitap yayınlandı.

¹ Jan Loop, Johann Heinrich Hottinger, *Arabic and Islamic Studies in the seventeenth century*, Oxford University Press, Oxford 2013, S. 47

Kur'an'ın Almanca tercümesini de yayınlayan Prof. Dr. Hartmut Bobzin, Venedik Kur'an'ının Papalık tarafından yakıldığı iddialarını temelsiz buluyor.

Elim bir kazada çocuklarıyla beraber boğularak hayatını kaybeden İsviçreli Orientalist Johann Heinrich Hottinger (1620-1667), Vatikan'ın İslam'ı Hicret'ten itibaren yakın takibe aldığını belirtiyor.

Korsika Bischof'u (Hristiyanlıkta müftü benzeri konum) *Agostino Giustiniani* (1470-1536)'nın kaleme aldığı eserin kapağı o zamanki Avrupa'nın sanatsal kitap tasarımına çok iyi bir örnektir. 16. yüzyıl Avrupa bilim tarihinde çok önemli bir rol oynayan ve Latince, İbranice ve son olarak da Arapça metinleri öğrenme imkanı sağlayan bu gelişmeler, bilim dünyasına da farklı bir açılım katmıştı. Ancak bu harfler, filolojik ve tipografik açıdan çok kötü görünüyordu. Genuessu matbaacı Pier Paolo Porro'nun kullandığı harflerle Kuzey Afrika etkisi bariz bir şekilde görülebiliyordu.

Daha sonraki Avrupaî denemelerde en dikkat çeken; "*Venedik Kur'an'ı*" olarak anılan nüsha. Venedik Kur'an'ının, 1537 veya 1538'de Alessandro Paganino (1509 - 1538) adlı matbaacı tarafından basıldığı biliniyor. Venedik Kur'an'ının bugün bilinen bir nüshası Venedik yakınlarındaki mezarlarla dolu San Michelle adasındaki kilisenin zengin kütüphanesinde bulunuyor. Bazı tarihçilerin Venedik Kur'an'ının Papa'nın emriyle yakıldığı söylentileri de yok değil. Ancak ünlü Alman doğu bilimcisi Prof. Dr. Hartmut Bobzin, Venedik Kur'an'ının Papanın emriyle yakıldığı söylentilerine itiraz ediyor ve bugün bile birçok değişik ve eski Kur'an baskısının Vatikan kütüphanelerinin raflarında yer aldığını söylüyor. Bobzin, "*Vatikan'da Arapça okuyup yazabilen insanlar vardı. Tabii ki, Vatikan'ın Kur'an'a ilgisiz olduğunu söyleyemeyiz. Vatikan Kütüphanesi'ni ziyaret ettiğinizde, oradaki Kur'an nüshalarının fazlalığından etkilenirsiniz*" diyor.

Hristiyanlığın *Martin Luther* tecrübesini yaşadığı yıllara tekabül eden dönemde, Avrupa'da Kur'an'ın

ilgi odağı olduğu biliniyor. Ancak bazı araştırmacılar 1530'da Venedik'te yayınlanan Kur'an'a ait bazı metinlerin hemen yakıldığını iddia ediyor. Ancak bunu; Osmanlı'nın 1529'da Viyana kapılarına dayanmasını da dikkate alarak değerlendirmek gerekiyor.

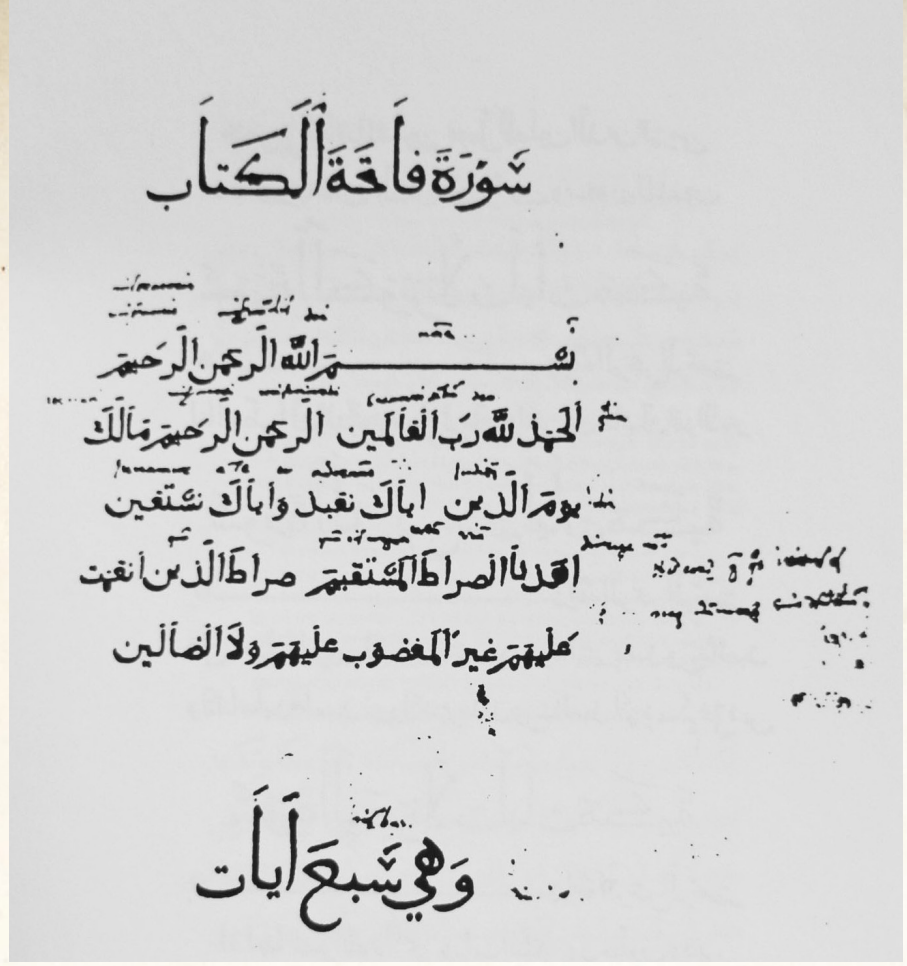
Prof. Bobzin, Avrupa'da bilinen ve birçok uzman tarafından da teyit edilen Kur'an yakma hadisesinin İtalya'da değil, İspanya'da 1499/1500 tarihlerinde yaşandığına dikkat çekiyor.

Toledo Başpiskoposu Francisco Jimenez de Cisneros'un neden olduğu bu yakma hadisesinin, 700 yıldan fazla devam eden Endülüs hakimiyetinin yıkılmasının ardından gerçekleştiği biliniyor. 1498 yılında Venedik'te "*Ortaçağ'da en çok yakılan kitap*" unvanına sahip olan Talmud'un yakılma işlemi devam etti. Ancak sadece Venedik Kur'an'ının yakıldığı ile ilgili net bir bilgi bulunmuyor.²

Özellikle 1530 sonrası Latince-Arapça bir Kur'an özeti hazırlatan Kardinal Egidio da Viterbo'nun Arapça'ya ilgisi dikkate alınacak olursa, Prof. Bobzin'in tezlerinin doğruluğu ortaya çıkıyor. Prof. Bobzin, bu tezi güçlendirmek amacıyla, aynı yıllarda dönemin ünlü dil bilimcilerinden Fransız Guillaume Postel (1510-1581) ve İtalyan *Teseo Ambrogio degli Albonesi* (1469-1540)'nin de Kur'an basımı gerçekleştirdiğini ifade ediyor.

² *Ließ ein Papst den Koran verbrennen?*, Hartmut Bobzin, Bayerische Akademie der Wissenschaften, München 2013

Venedik'te matbaada basılan ilk Kur'an'daki sayısız hatadan dolayı, Osmanlı İmparatorluğu satın alma düşüncesinden vazgeçmişti.

Avrupa'da Venedik dışında basılan ilk Arapça kitabın Gregorio de Gregori adlı Venedik kökenli bir matbaacı tarafından basıldığı biliniyor. Venedik'e 200 km uzaklıktaki Fano adlı yerleşim biriminde 1514 yılında matbaada basılan ilk Arapça eser, "Salat as-sava'i" adlı ders kitabıydı. Bu kitabın 10'dan fazla nüshası bütün dünyaca biliniyor.

Venedik Kur'an'ı neden basıldı?

İtalyan matbaacı *Paganino*'nun basılan Kur'anları Osmanlı'ya ihraç etme düşüncesinde olduğu, hatta bunu Osmanlı yetkililerinin incelediğinde hatalardan dolayı sıcak bakmadığı ifade ediliyor. Prof. Bobzin, bütün Müslüman ülkelerinde Kur'an basımlarının kontrole ve onaya tabi olduğunu, Venedik Kur'an'ının ise, birçok imla hatasından dolayı Osmanlı'dan onay alamadığını söylüyor.

Prof. Dr. Hartmut Bobzin, Fatıha suresindeki "*iyake na'budu*" ifadesinin bu Kur'an nüshasında "*iyake naq'budu*" şeklinde yazıldığını ifade ediyor.

Yine Kur'an baskısındaki çarpıcı hatalardan biri de, bazı surelerin ayet sayılarının gerçeğinden farklı olması idi. Yine surelerin Mekki ve Medeni olmalarına ilişkin bilgiler de yanlışlıklar vardı. 98 ayetten oluşan Mer-yem suresi Venedik Kur'an'ında 99 ayetti mesela. Taha Suresi, orijinalinde 135 ayet olmasına karşılık Venedik Kur'an'ında 164 ayet olarak kayda geçmişti. Bu durum elbetteki Müslümanlara için kabul edilebilir bir durum değildi.

Prof. Bobzin'in aktardığı bilgilere göre, Arapça harflerin teknik açıdan mükemmel denecek forma kavuşması 16. yüzyıl sonlarını buldu. Dahı Avrupalı "*Harf terzisi*" Robert Granjon (1513-1589) öldüğü tarihe kadar yaşadığı Roma'da, Ermenice, Arapça ve Kiril harflerini üretti. Granjon yaptığı bütün çalışmaları daha sonraları Toskana'nın Herzog'u olarak adlandırılacak olan Kardinal Ferdinando de Medici'nin desteği ile Roma'da kurulan *Typographia Medicaea* adlı matbaada yaptı.

Bu matbaanın gerçek yöneticisi olan Giovanni Battista Raimondi'nin en büyük amacı, Arapça eserleri sadece Oryantalist Hristiyanlar için değil, aynı zamanda Müslümanlara için de basmaktır. Öyle ki, Osmanlı Sultanı III. Murat'ın özel izniyle, tıbbi eserlerden birini Osmanlı İmparatorluğunda satabilecekti. *Typographia Mediceae* matbaası aynı zamanda İskenderiyeli Matematikçi Öklid'in *Elementler* adlı kitabını Arapça olarak yayınladı.

Bu matbaanın ikinci ve en önemli eseri İbn-i Sina'nın tıbbi baş eseri "*Al-Qanun fi't-tıbb*" oldu. Bunu, İbn al-Hacib'in "*Al Kafiya*" isimli kitabı izledi. ■

KÜLTÜRÜN SOSYOLOJİSİNİ ANLAMAK

İnsanoğlu karakterini, içerisinde doğduğu, yetiştiği, yaşadığı toplumun kültürüne özgü değerlerle şekillenir. Bildiğiniz gibi karakter, mizaç gibi yaradılıştan gelen temel bir özellik değildir. Karakter daha sonra çevremizden gözlemleyerek edindiğimiz alışkanlıkların mizacımızla birleşmesinden oluşur. Dış görünüşümüz, mizacımız ve karakterimiz bizi diğerlerinden ayıran, bize has temel özelliklerimizdir. Yani biz demek, dış görünüm, mizaç ve karakterin bir arada harmanlanmasından oluşan birleşimin akla gelmesi demektir

Toplumun sahip olduğu değerler, normlar, din, kültür sosyolojisinde aynen bireyleri birbirinden ayırt etmemizi sağlayan karakter, mizaç, dış görünüş gibi bir toplumu diğerinden ayıran temel özellik olarak değerlendirilir. Bir toplumda normal karşılanan bir davranış başka bir toplumda anormal tepkilere sebebiyet verebilir. Bu durum mizah anlayışında, ata sözlerinde, deyimlerde, giyim kuşamda, çevre ve ev düzeninde de görülür.

Bu konuyu örnek ile açıklamak gerekirse Türk toplumunda ve Asya ülkelerinde büyüklere saygı ön planda iken Avrupa’da aynı derecede önemli değildir. Bizde bir büyüğümüze adı ile hitap etmek: saygısızlık, terbiyesizlik, had bilmezlik olarak anlam taşırken, Avrupa’da anne babalarına, hatta büyükbaba ve büyükanne, teyze, hala, dayı, amcalarına, öğretmenlerine, isimleri ile seslenmek çok doğal karşılanır. İlişkileri akraba ilişkisi gibidir. Aralarında ki saygı arkadaşların birbirlerine duydukları saygı gibidir ancak. Büyüklere saygının ön planda olduğu toplumlarda ise el öpme, büyükler karşısında oturma şekli, biçimi saygı göstergesi olarak referanstır. Yani saygılı olup olmadığınız bu davranışlarınızla ölçülür.

Türk toplumunda şehitlerimizin kanını simgelediği için kırmızı bayrağımız, herhangi bir bez parçası olmaktan çıkıp değerlenir. Adı bayrak olur. Dalgalanması ile bireye özgürlük, barış, güven, mutluluk, huzur verir. Bu kültürde yetişen her birey için benzer anlamlar ifade eder, başımızın ve kalbimizin üzerinde taşır, saygı duyarız. Saygı duymayanlar ayıplanır, kınanır. Devlet nazarında da bayrağa saygısızlık ceza gerektirir. Çünkü devlet, toplumda huzuru sağlamak, değerlerine, kültürüne sahip çıkma görevi üstlenmiştir. Yurt dışında yaşamaya başladığım ilk yıllarda kendi bayraklarına bizler gibi değer vermediklerini görmek, yerde gördüklerinde kaldırmadıklarını, hatta üzerine bastıklarını gördüğümde saygısızlık olarak algılamıştım. En büyük şaşkınlığım ise gördükleri halde hiç kimsenin bu duruma müdahale etmemesi olmuştu. Şimdi ise bu duruma şaşmıyorum. Çünkü bu farklılığın o toplumun değerlerinden, inancından, normlarından kaynaklandığını; kültür sosyolojisinin toplumdan topluma farklılık içerdiğini, yorumlandığını ve bunun da normal olduğunun farkındayım. Hiçbir toplum birbirini tam olarak anlaya-

maz. Anlaya bilmek için o toplumda doğmalı veya o toplumda uzun yıllar yaşayıp, başta dilini, kültürünü yaşayarak öğrenmeli deyim yerinde ise iç içe olmalıdır.

Kültür sosyolojisinin yapı taşları: normlar, değerler ve dini inançlardır. Toplumdan topluma simgelerin farklı anlamları ifade etmesi sahip olunan kültürün sosyolojisi ile ilgilidir. Bir kültürü yargılamadan önce sosyolojisini tanımak ve anlamak gerekir.

Aksi halde bireyde kültür çatışması, topluma uyumsuzluk, dışlanma ve değerleri adlandıramadığı için depresyon görülme olasılığı vardır. Çok kültürlü toplumlarda böyle bireysel bir durumun sorun olarak görülmesi nadir olur. Bireyler ilişkilerini kendilerinden olan veya kendileri gibi olanlarla kurma ihtiyacı hissederler. Çünkü seni anlayacak, davranışlarından dolayı kınamayacak, ayıplamayacak, yargılamayacak olan benzer kültüre sahip olmaktır. Çok kültürlü toplumun avantajı da bu ihtiyaca cevap verecek imkânı sunabilmesidir.

Tek kültüre sahip olan toplumlar yeniliğe kapalıdır. İlişkileri daha sıcak ve yakındır. Bununla birlikte tutucudurlar. Adetleri, gelenekleri, örfleri, normları değiştirilemez. Tüm bunlar geçmişten günümüze kadar değişmeden nesilden nesle aktarılır. Bu özelliğe sahip toplum içerisinde yaşayan bireyler tarafından kültürel normlar, değerler, inançlar kadar kutsal olur ve değiştirilemez. Buraya örnek olarak en çok Hindistan’da görülen, yüz yıllardır devam eden kast sistemini verebiliriz.

Kültür sosyolojisi, toplum hangi değere, norma, inanca, kültürlere sahipse onları sürdürmek için bir sonra ki nesle aktararak, dinamik bir süreçle devam eder. Bunu da kültürel yaşamında, inancın da kullandığı dile, atasözlerine yansıtarak devam ettirip bir sonraki nesle aktarırdı. O toplumu anlamak için bunlara bakılır ve birebir kelime anlamı olarak değil, kullanıldığı duruma ve orada asıl ne anlatmak istediğine göre anlam karşılığı verilir. Türk toplumunda birinin yiğitliğinden bahsetmek için “Aslan gibi” demek yeterlidir. Bunu Almanlar için kullandığımızda anlamsızdır. Bu toplumda aslan gibi yerine” ayı gibi” kullanılır. Bizde birine ayı gibisin dediğimizi bir düşünelim. Sizce nasıl bir tepki ile karşılırsınız?

Günümüzde kültür sosyolojisinin gelişim ve değişimi artık eskisi gibi değil. Teknolojinin hızlı iletişime olanak sağlaması, dünyanın küreselleşmesini sağlıyor. Yani kültürlerin artık dar bir alanda kalıp sadece o toplum da yaşamasının önüne geçiyor. Artık farklılıklar biliniyor ve toplumlar kendilerine fayda sağlayan alışkanlıkları, kültürleri bekletmeden benimseye biliyorlar.

Selma Onater

17.05.2021

Yaşar **KEMAL**

Torosların bilgesi

Yaşar Kemal'i ınar ağacına benzetmemdeki tek neden uzun yaşamaları değildi elbette. Her türlü, kendi deyimiyle “kısım kısım” insanı kucaklayan, ayırtırmayan biriydi. 92 yıllık yaşamının en büyük sırrı sevgiydi

MEHMET YILDIZ

Çınar ağaçları 40 metreye kadar uzayabilen, çok geniş tepeli, kalın dallı ve çok uzun ömürlü ağaçlardır. Hızlı gelişen, sürgün verme yeteneği yüksek türlerdir. Yaprakları 3-5-7 loblu⁽¹⁾ ve dal üzerinde almaçlı⁽²⁾ dizilmiştir. Rahat büyüdüğü zaman kısa gövde, kalın dal ve geniş tepe yapar. Yaşlandıkça gövdedeki kabuklar kuruyarak kalıplar halinde dökülür. O yüzden Anadolu'da birçok yerde doğan çocuklara uzun yaşasınlar diye ana-babalar, çınar ismini verir. Bin yıllık Anadolu'nun ruhu, onda ete kemiğe ve duygulara bürünmüştü. Kalktı göç eyledi. Aramızdan 28 Şubat 2015 günü ayrıldı. O günden sonra Toroslar'da karabulutlar kalkmaz oldu. Ağlamayı beceremeyen karabulutlar. Ulu çınar ağaçları uzun yaşadıkları için utançlarından birbirinin yüzlerine bakamaz oldular. Çünkü onlar kadar uzun yaşayamamıştı Yaşar Kemal. Bırakıp gitmişti. İnce Memet, Fırat'ın yonca yıkayan oğlanı, Anacık Sultan, Hürü Ana, Durmuş Ali, Lena Ana, Melek Hatun ve nicelerini bize bırakarak, genç bir çınar olarak gitti. Sadece çiçekten çiçeğe, yapraktan yaprağa uçup duran arıların vızıltısından başka ses kalmamıştı ortalıkta.

Edebiyatımıza 26 roman, 11 deneme, 9 röportaj, 2 öykü ve şiir alanında eserleri miras bırakan ulu çınarın adıdır; Yaşar Kemal. "Dünyada çok şey kolay da, insan olmak zor" demişti. Kemal Sadık Gökçeli gerçek adıydı. 6 Ekim 1923'te Osmaniye'de, çiftçi Sadık Efendi ve Nigar Hanım'ın çocukları olarak dünyaya geldi.

kayesini, sevgi, özgürlük, umut, adalet gibi, insani ve felsefi boyutları işlemesinden, tüm halk yığınlarına ulaştırmasından anlıyoruz. Çınar ağaçları toprak seçmeden dikildikleri yere kısa zamanda alşırlar. O Koca Çınar da, kendisine ait bir dil bulup, her şeye, her yere varabilen bir dil üretmiştir. Onun karakteri, tam da Çukurova Toprakları gibiydi. Ne diksen, bire on, bire kırk veren bereketli topraklar gibi bereketliydi. Sevgi tohumlarını dikerken, mahsulünden emindi. Okuyan dimağların hümanist, insan odaklı, barışçıl ve sevgi dolu kişilikler olduğunu ve öğrenen algıları açık, Anadolu Topraklarından dünyaya açılan birer gül olduklarını öğütler. "Benim kitaplarımı okuyan katil olmasın, savaş düşmanı olsun, insanın insanı sömürmesine karşı çıksın, kimse kimseyi aşağılamasın, kimse kimseyi asimile etmesin, insanlığı asimile etmeye can atan devletlere, hükümetlere olanak verilmesin. Benim kitaplarımı okuyanlar bilsinler ki bir kültürü yok edenlerin, kendi kültürleri insanlıkları da ellerinden uçmuş gitmiştir. Benim kitaplarımı okuyanlar yoksullarla birlik olsunlar, yoksulluk bütün insanlığın utancıdır. Benim kitaplarımı okuyanlar cümle kötülüklerden arınsınlar."

"Umudun ölmesi, insanın ölmesinden daha beterdur."

Acılara dayanıklıydı. İlk büyük acısını babasının kaybiyle yaşamış, sonra 8 yaşında, bir kaza sonucu sağ gözünü kaybetmişti. Dayandı. Çınarların soğuklara dayandığı gibi dayandı. Erken filizlenmeye başlayan yeni sürgünler gibiydi; ilk şiirini "Aşık Kemal" mahla-

Rahat olmasa da, bir yaşam standardına kavuşmaya 1951 yılında, İstanbul'a gelmesi ve Cumhuriyet Gazetesi'ndeki röportajları dikkat çekmeye başlamış, aynı dönemde edebi çalışmalarını artırmıştır. 1952'de, değişik dünya dillerine çevrilecek, onun daha fazla kitlelerce tanınmasını sağlayacak "İnce Memet"i yazmaya başlayacaktı.

Van-Erciş'li olan ailesi, 1. Dünya Savaşı sırasında sırasıyla, Diyarbakır, Urfa ve Antep'e gitti, son olarak o zamanlar Adana'ya bağlı bulunan Osmaniye'ye yerleşti. Uzun süren göç yollarında, baba Sadık Efendi yolda, yaralı buldukları Yusuf adında bir çocuğu da yanlarına alarak getirdiler. Yaşar Kemal henüz 4 yaşındayken, babası Sadık Efendi, bu Yusuf tarafından gözleri önünde öldürüldü. Bu acının etkisi ile 12 yaşına kadar kekeleyerek konuşacaktı.

Gerçekten insan olmak zordu.

Yaşar Kemal'i çınar ağacına benzetmemdeki tek neden uzun yaşamaları değildi elbette. Her türlü, kendi deyimiyle "kısım kısım" insanı kucaklayan, ayırıştırmayan biriydi. 92 yıllık yaşamının en büyük sırrı sevgiydi. Çınar ağaçlarının geniş ve kalın dallarıyla kuşlara, sincaplara bağrını açması gibi, onun da edebiyatımıza ve dünya edebiyatına kattığı, Çukurova, Anadolu Hal- kının sefaleti, seçilmişlerin değil, sıradan insanların hi-

sıyla, ilkokula gitmeden yazdı. İlkokulu 1938'de bitirip ilk şiiri Seyhan, 1939'da Adana Halkevi Dergisi'nde yayınlandı. Ortaokula gitti. Son sınıfta iken geçirdiği hastalıktan dolayı, yatılı öğrencilik hakkını kaybedip, ırgatlıktan, vekil öğretmenliğe, arzuhalcilikten, ırgat katipliğine kadar çeşitli işlerde çalıştı. Naili Boratay, Abidin Dino gibi zamanın entelektüelleri ile tanışmış olması, Batı Edebiyatı ile tanışıp, örneklerinden okumalar yapmasını sağladı.

Çınar yapraklarının 3-5-7 loblu ve dalları üzerindeki almaçları gibi, Torosların Bilgesi de, romancılığı ile tanınıyor ve 26 roman yazmış olmasına rağmen, denemeler, öyküler, özellikle de şiirleri ile bölümlere ayrılmış, kısım kısım konuları işlemiş olsa da, yazdıklarının beğenilmesi ile gönüllere girmeyi başarmış, ülke sınırlarını aşan eserler, başka coğrafyalarda, başka insanların raflarından kalplerine girip, değişik hislere bürünmüştür. 40 ayrı dile çevrilerek, oturma odalarında, değişik renkte ve değişik kokuları ile, Anadolu'nun, Toros-

Foto: Maria Kapcisk

Artık rüzgar istediği gibi sert esebilirdi. O kökünü humuslu toprakların bağrına bağrına uzattıkça uzatıyordu. Sözüm ona yel; bahar yeli, şark yeli, kavak yeli, sam yeli, seher yeli, tan yeli, kabayel, şimal, kible, lodos, garbi, mihrican, meltem, poyraz vd. gibi isimler almıştır.

lar'ın, güzel çiçekleri, binbir çiçekli bir kültür bahçesindeki yerini almışlardır. Çünkü o, "dünyayı bir kültür bahçesi" olarak görmüştür.

Rahat olmasa da, bir yaşam standardına kavuşmaya 1951 yılında, İstanbul'a gelmesi ve Cumhuriyet Gazetesi'ndeki röportajları dikkat çekmeye başlamış, aynı dönemde edebi çalışmalarını artırmıştır. 1952'de, değişik dünya dillerine çevrilecek, onun daha fazla kitlelerce tanınmasını sağlayacak "İnce Memet"i yazmaya başlayacaktı. Çınar, sürgünlerini vermeye başlamıştı. Bu sürgünler çabuk büyürken, kurumayacaklardı. Bu sürgünler: İnce Memet, Çukurova'da, ağalara karşı çıkan bir eşkiya, Yer Demir Gök Bakır ile, geleneklere inançlara karşı çıkıyordu. Ölmez Otu ile, insanın doğa ile mücadelesi ve yaşam zorluklarını, Karıncanın Su içtiği - Tanyeri Horozları - Kale Kapısı üçlemesinde, aile hikayeleri ve aile sorunlarını anlatacaktı. Coşmuştu bir kere. Ceyhan, Seyhan Nehirleri gibi debisi yüksek bir şekilde, deltası Çukurova'da, eriştiği menzil tüm dünya olacak şekilde akıp gidiyordu. Kış günlerini arkasında bırakmış, baharın müjdesi ile dal yaprağa aşkla sarı-

lırken, Torosların Bilgesi de, çalاکalem yazmaya devam ediyordu. Ağıtlar, Taş Çatlama, Baldaki Tuz, Ağacın Çürüğü, Sarı Defterdekiler, Yayınlanmamış 10 Ağıt, Gökyüzü Mavi Kaldı, Ustadır Arı, Zulmün Artsın, Binbir Çiçekli Bahçe gibi denemeler yazarak, olgunlaşmıştı çınar.

Artık rüzgar istediği gibi sert esebilirdi. O kökünü humuslu toprakların bağrına bağrına uzattıkça uzatıyordu. Sözüm ona yel; bahar yeli, şark yeli, kavak yeli, sam yeli, seher yeli, tan yeli, kabayel, şimal, kible, lodos, garbi, mihrican, meltem, poyraz vd. gibi isimler almıştır. Yörelere göre isim alabilen rüzgâr çeşitleri olmakla birlikte Çukurova'da harman yeli, Yarıkkaya yeli, ayaz, poyraz, garbi, sazık, seher yeli, sam yeli, bora, meltem ve mihrican nasıl esiyorsa eseydi. O dimdik ayakta idi. Pamuk işçilerinin terini kurutuyordu bu yeller. Toplum adına haksızlıklara genelde yaşlı kadınlar ile karşı çıkıyordu. Zöhre Ana, Hürü Ana, Kamer Hatun, Anacık Sultan gibi yaşlı kadın kahramanlar, ağalara, güçlerini kötüye kullanan yerel otoriteye, yaptıkları haksızlıklar karşısında adaletli tutumlarıyla karşı dur-

muş, türlü mücadele ve zorluklara karşı yaşlı bireylerin, onurlu mücadelesini anlatarak, yaşlanmayı bilgelikle ele alır. Ya da inatçı kişiliği ile Meryemce'nin içsel konuşmalarını insan, yalnızlık, iyilik ve kötülük etrafında bir felsefeye oturtur.

“Ölümün olmadığı, ölümün ulaşamayacağı, bir yer arıyorum.”

Yalnızlık adlı şiir kitabı 1952 yılında yayınlanmış, yalnızlık ve kendi içsel duygularını anlatmıştı. Son kitabı olan Bu Günlere Bahar İndi adlı şiir kitabında akıcı bir dil ile, insan yaşamını, umut ve doğa ilişkisini anlatmıştı. “Daha okuryazar olmadan işe şiirle başladım, Karacaoğlan gibi olma niyetiyle olacak. Sonra okula gittim, ilkokulda yaşlı halk şairleriyle çalıştığımı anımsıyorum. Yaşar Kemal için bir şiir kitabı var, o da Bu Günlere Bahar İndi'dir. Kitabında adından anlaşılacağı gibi tabiata verdiği önem ortadadır. Ayrıca çocukluk ve gençliğinin tabiatın koynunda geçirmiş olması, toprağı, ağacı, sevdayı, eleştirel bakış açısını, yaşama sevincini, şaşkınlığı, çocukları, özellikle köy çocuklarını, hayallerini, hasret, insani ve manevi değerleri konu alan şiirlerini görüyoruz. Şiirle başlayıp, deneme, hikaye ve özellikle de romana evrilen yazın hayatı, ülkemize, dünyaya başka yolculuklar, yeni pencereler açmıştır.

Türk Mitolojisinde kimi ağaçlar kutsal sayılmışlardır. Bunlardan biri de çınar olduğu için ben de benzetmelerimi çınar ağacı üzerinde yapmaya gayret gösterdim. Çınar ağacı: Nurun, aydınlığın sembolüdür. Aileler çocuklarının uzun ömürlü olması ve nesillerinin kıyamet gününe kadar devam etmesi için yeni doğan bebekleri adına çınar dikerler. Ben de her daim okumaktan zevk aldığım, özellikle “en güzel betimleme” yapan Türk Yazarı olarak gördüğüm Yaşar Kemal'i, ulu bir çınara benzeterek yazmaya çalıştım. 2015'te ölmüş olmasını, sadece üretime ara vermiş bir fabrika işçisinin mola vermesine benzetiyorum. Kalan eserlerini tekrar tekrar okumak, onun dünyaya tek gözüyle de olsa ne kadar geniş ve sevecen baktığını görebilmeliyiz. Şayet iki gözle görmeyi biliyorsak.

Ülkemizde 1993'te Kültür ve Turizm Bakanlığı Büyük Ödülü, 2008'de ise, edebiyat dalında Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü takdim edildi. O Nobel'e defalarca aday gösterilmesine rağmen alamamış, Uluslararası Cino Del Duca Ödülü (1982), Fransa'da Legion d'Honneur Nişanı (1984) edebiyat ödülleri almıştır. Yukarıda bahsettiğim ödüller dışında, ayrıca, yurt içinde birçok ödül almıştır. Ben betimlemelerimi sizin kadar uzun yapamasam da yazdıklarımındaki temalarla sizi takip etmeye, hayaller kurmaya, Kürtçe klanların anlamlarını öğrenmeye devam ederken, bu Ulu Çınarı saygı, sevgi ve minnetle anmaya devam edeceğim.

1) Çizgi ve bölmelere ayrılmış kısımlar

2) Almaç: sinir veya epitel hücrelerden oluşan, ortamda bulunan çeşitli şekillerdeki enerjinin impulsa dönüştürülmesini sağlayan duyu tüyleri. ■

YITIKÜLKE
Verlag

Sipariş için:
instagram:

www.instagram.com/sabri_ucar_caliskan/

CENGİZ AYTMATOV

Bir tarafta Yeni Ahit'in son kitabının müjdecisi olarak anılan bir isim, başka bir yerde şiddete başvurularak elde edilen bir zaferin figüranı olarak değerlendiriliyor. Böylece, günümüz dünyasına atılan ve özünde sağlıklı fikirlerin yattığı kötülük tohumları hızını gitgide artırarak büyüyor ve büyüme hızıyla orantılı bir şekilde üzerimize doğru geliyor; diğer bir deyişle bugün, uluslararası yıkıcı terör dediğimiz şey ortaya çıkıyor. Açıkça terör yaratan ve bununla gurur duyan, yaptıklarını yücelterek şahısları putlaştıran ve mikrobun tüm dünyaya yayılmasını sağlayanlar yok mu! İşte çağımızın trajedisi bunda yatıyor.

Küreselleşen dünyamızda ortaya çıkan terörün temelinde kültür ve uygarlıklar çatışması, dinsel dogmalardan kötü niyet besleyerek yaratılan aşırılıklar ve boş inançlar yatıyor. Varlıklı ülkeler ile fakir ülkeler arasında coğrafi konumlarından doğan siyasi anlaşmazlıklar,

lamlamak istiyorum. Bizleri tam zamanında bir araya getirdiler. Ele alınan konu, hayatı önemi olan, üzerinde dikkatle durulması gereken, evrensel ve çok güncel, tüm ülkeleri, kısacası bu dünyada yaşayan herkesi yakından ilgilendiren bir konu. Çünkü kitle iletişim araçları sayesinde tüm dünyaya ışığı ve karanlığı yayıyoruz; bir anlamda gündüzü ve geceyi var ediyoruz. Diğer bir deyişle, kitle iletişim araçlarının kaynağında biz faniler olduğumuza göre, ortaya çıkan sonuçları Tanrı tarafından gönderilen bir afet şeklinde değerlendirmek mümkün değil. Kitle iletişim araçlarının etkisi çok katmanlı bir niteliğe sahip; siyaseti, kültürü, uluslararası ilişkileri, sosyal olguları büyük ölçüde şekillendiriyor. Kitle iletişim araçlarının elinde bulunan "tüm dünyayı etkileme gücünün" sorumluluğunu Tanrı'ya havale edemeyiz. Bu bağlamda, terör denilen bu zorbalığı dünyaya yayan kaynaklara ve buna alet olan insanlara karşı kitle iletişim araçlarının rolü ve misyonu ile ilgili, açıkça ortada olan birkaç konuya değinmeden önce, birbirine paralellik gösteren iki konudaki sorunları, basında,

İletişimin sürekli değişkenlik gösteren doğasından dolayı, sosyal yaşam üzerindeki etkisini anlamak için kitle iletişim araçlarının hem yerel hem de küresel düzlemde resmini çekme ihtiyacı doğmaktadır. Her şeyden önce, bu konuyu doğuda ve batıda yaşanan iletişim süreçleri bağlamında ele almak gerekir.

milliyetçilik ve şovenizm gibi savunular, psikolojik etkenler, hayret ve dehşet içinde tanık olduğumuz saldırgan politikaların kucağına bizleri kaçınılmaz bir şekilde itiyor. İntihar eylemlerinden, intihar komandolarından bahsediliyor. Hepsisi de yer kabuğunun altından yeryüzüne fırlarcasına çıkan, akıllara durgunluk verecek örnekler. Bizlerin basit anlamda sadece birer terör eylemi olarak nitelendirmeye ve karşı durmaya niyetlendiğimiz bu olayların temelinde, yani yerin altında asıl yatan şey ise, her yandan kuşatılarak can çekişmeye başlayan, sağlıklı bir gelişim göstermesini sağlayamadığımız sosyal dünya görüşümüz. Söz konusu olan bu aslında.

Bu vesile ile hepimizi ilgilendiren bu konuyu ele almak amacıyla Moskova'da "Teröre Karşı Kitle İletişim Araçları" başlıklı konferansı düzenleyenleri saygıyla se-

kendi mesleğimizin düşünsel boyutta çekilen resminde ve kitle iletişim araçlarının tüm dünyaya yönelik misyonunun kavranmasında yaşanan sorunları kısaca ifade etmek istiyorum. Umarım tüm bunlar üzerine hep birlikte yüksek sesle düşünerek kafa yorarız. Bence teröre karşı verilen mücadelede mesleğimizin, gündelik haber alma ve haber verme görevimizin önemli ve evrensel bir yeri var. Bu yüzden küreselleşmenin getirdiği peşin hükümlere kapılmak ve buna göre davranmak yerine, bu tarihsel sürecin olumlu yönlerine katkıda bulunmaya çalışabiliriz.

Bunun için, meselenin özünde yatan nedenlere odaklanmak, bunlar üzerine düşünmek gerekir. Dünyada, terörün bir araç olarak kullanıldığı uluslararası savaş düzeyinde başlayan ve artık dinler arası mücadeleye dönüşen bu durum üzerine daha ayrıntılı düşündüğü-

Söz olmasa, evren de olmazdı!

Cemile'nin yazarı ünlü Kırgız yazarımız Cengiz Aytmatov'un hayatta iken Platform'a hediye ettiği bu yazı. Yeniden merhabımızda yayınlanmayı fazlasıyla hak ediyor.

müzde, bana en çok endişe veren noktanın özellikle altını çizmek istiyorum: günümüzde kitle iletişim araçlarının rolü ve misyonu ve 21. yy.'ın kültürel bağlamdaki sorunları ile modernizm sonrası ortaya çıkan buluşlar, gerek sanat alanında gözlemlenen gerekse etnik farklılıkların yarattığı sorunlar arasındaki bağlantı. Kısacası, günümüz kitle iletişiminde yaşanan sorunlar, aynı zamanda sanat ve edebiyat alanında da yaşanmaktadır. Tüm bunlar arasında kitle iletişim araçları konusunun çok önemli olduğunun, dünya halklarının, bizim, olaylara bakışımızı, düşüncelerimizi, eylemlerimizi etkilediğinin bir kez daha altını çizmek istiyorum.

Kendi adıma, olaylara yaklaşımında, olayları kavrayışında kitle iletişim araçlarının rolünün önemli bir yer tuttuğunu kabul etmeliyim. Bu yüzden kendi kendime habercilik mesleğinin sorumluluğuyla yalnızca çağımızı şekillendiren gündelik ve güncel olayları konu etmiyor, uzun zaman önce yaşamış göçebe filozoflardan bizlere miras kalan evrensel sözlerdeki eski metaforlara da başvuruyorum. Ayrıca dünya dinlerine ait dogmaların ortaya çıkışından çok zaman önce söylenmiş Kazak ve Kırgız şiirindeki deyişleri günümüze taşıyorum. Serbest ölçüde yazılmış bir deyiş şöyle sesleniyor bizlere:

“Tanrı Sözü semadan dökülür,
Söz, süt olur evrene sağılır,
Ve o süt nesilden nesile,
Bir çağdan ötekine bizleri büyütür.
İşte bu yüzden Söz olmasa,
Ne Tanrı, ne evren, ne de böylesi bir güç olurdu dünyada.
Yalnız alev alev yanan dünyada değil,

Üstündür kor halindeki Sözü'nün gücü tüm cihanda.”

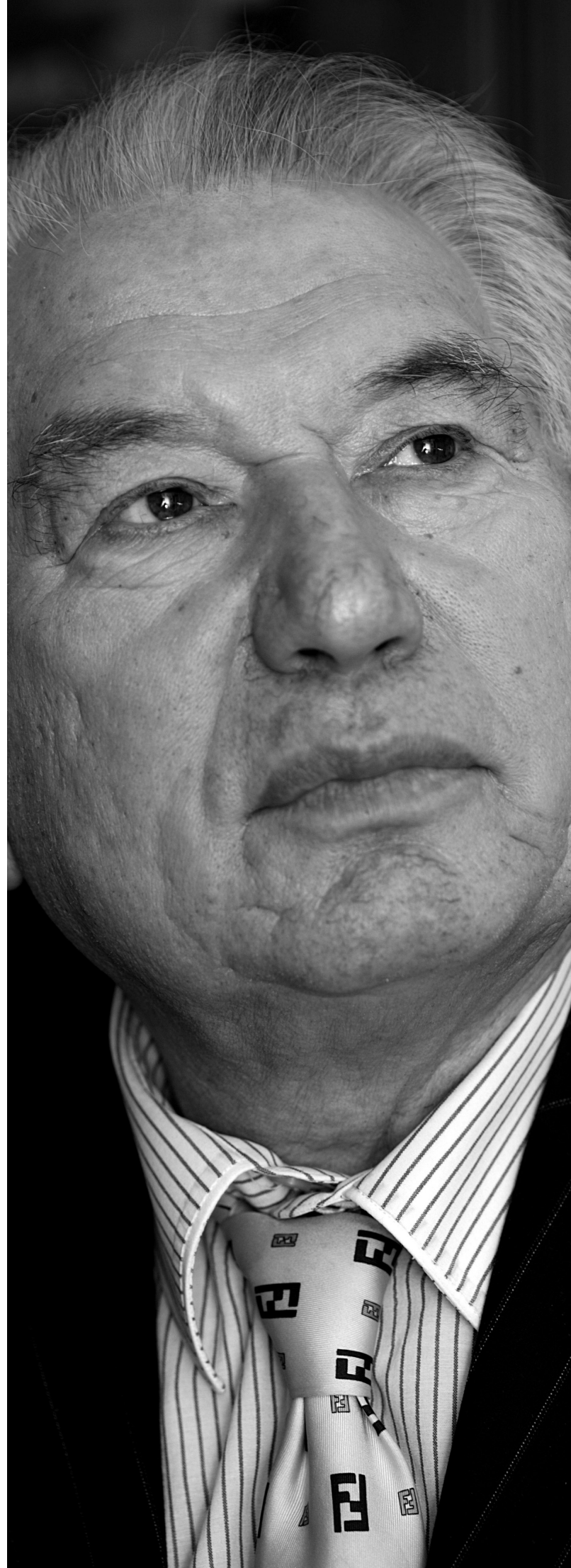
Bu dizeler, at üzerinde dünyayı gezip gören o zamanki göçebe filozoflara, birlikte aşık atan ozanlara ait.

O çağlarda bilgiyi, sözü yayan bu ozanlar, henüz dar kalıplar içinde düşünmeye başlamamışlar, dinsel dogmaların sansürüne uğramamışlar ve anladığımız kadarıyla, insanın kendisini çevreleyen olayları kavrayışındaki sınırsızlığı, insan bilincindeki tükenmek bilmeyen dinamizmi anlatmışlar. Bence, bu dünya görüşünün temelinde gerçekliğin özü, yani “evrene sağılan sözün” farkında olan ve sözü sağandan, yani insandan, yani bilgiyi yayandan talepte bulunan, gelişimin sürekliliğinin sağlanması, zekanın ve ahlakın yetkinleştirilmesi için aralıksız çaba sarf edilmesi gerektiğini savunan anlayış yatıyor. Bu bakış açısına göre söz konusu bağlamda bizim için gerçekliğe eşlik eden bir Söz var. Düşünen tüm özneler tarafından dört bir yandan kuşatılmış, bu özneler tarafından gün ışığına çıkarılmış, teknik gelişmeler sayesinde devingen bir niteliğe bürünmüş Söz aracılığıyla, her gün meydana gelen olayları öğrenmeye çalışıyoruz. Çünkü her şey, tarihin başladığı zamandan beri Sözle yaratılıyor. Boşuna “Başlangıçta sadece Söz vardı” denilmemiş ki. Bu durum, 21. yy'da yaşayan bizler için de geçerliliğini koruyor. İletişim süreci olmasa, dünya genelinde haber alan ve veren medya olmasa, günümüzde meydana gelen olayları sunmak da mümkün olmazdı. Eski zaman düşünürlerinin ‘Söz olmadan Tanrı da olmazdı, evren de’ derken anlatmak istedikleri açık aslında. Yineliyorum: evrensel sorunların temelinde yatanları; gelişim sürecinin, bilimsel keşiflerin, taş gibi ağır ve alev gibi yakıcı ihtirasların çok kat-

manlılığını, Söz, yani çağdaş kitle iletişim araçları vasıtasıyla anlamak gerekir. Aynı şekilde, sabit fikirli insan ve açık fikirli olan, doğru ve yalan, iyilik ve kötülük, yenilikçilik ve tutuculuk, dogma ve devrim, siyasi analiz ve duygu sömürüsü arasındaki mücadeleyi, yani Yaşama, Alın yazısına, Tarihe ve Çağlara adını veren çarpışmayı da çağdaş kitle iletişim araçları vasıtasıyla anlamak lazım.

Yukarıda da bahsettiğim gibi, Sözün bugünkü durumuna, günümüz medyasının yaşadığı soruna, medyanın tavrına ve bunun sonuçlarına değinmek niyetindeyim. İletişimin sürekli değişkenlik gösteren doğasından dolayı, sosyal yaşam üzerindeki etkisini anlamak için kitle iletişim araçlarının hem yerel hem de küresel düzlemde resmini çekme ihtiyacı doğmaktadır. Her şeyden önce, bu konuyu doğuda ve batıda yaşanan iletişim süreçleri bağlamında ele almak gerekir. Çünkü doğu ve batı her zaman, birbiriyle ilgili bilgi edinmeye, birbirlerinin düşünce biçimlerini, medeniyetlerini, kültürlerini öğrenmeye ve diğeriyle diyalog kurma zemini arayarak bir denge kurmaya çalışmıştır.

Eğer doğruca konumuza, yani 'terörizme karşı kitle iletişim araçları' konusuna yönelecek olursak, gerçeği ortaya çıkarma çabasında, bununla ilgili bir yargıya varabilmek için şunları bilmek gerekir: terörist gücün yıkıcı eylemlerinin doğası, kitle iletişim araçları tarafından nasıl ve ne kadar nesnel ve işlevsel, özü ne derece kavranmış bir biçimde yansıtılmaktadır? Yansıtılanların dünya toplumları üzerindeki etkisi ve inandırıcılığı ne boyuttadır? Burada paradoksal bir duruma dikkat çekmek gerekiyor. Aslında haberciler olarak biz, terörizme propaganda desteği veriyor gibi görünüyoruz. Çünkü günümüz koşullarına bakıldığında anlaşılacağı gibi, bu eylemlerin temelindeki esas düşünce ve ulaşılmak istenen asıl hedef, kitle iletişim araçları aracılığıyla her yere ve herkese, bütün dillerde ve bütün biçimlerde bu eylemleri iletmek ve dünyanın dört bir yanında kitlesel tepki uyandırmak. Hatta birçok eylemin, en çok da televizyonun insanlar üzerindeki etkisini kullanarak kargaşa yaratmak amacıyla gerçekleştirildiği öne sürülebilir. İstesek de istemesek de televizyon yayınları gibi görsel iletişim araçları, teröre çıkarılmış açık davetiye niteliğindedir. Çünkü teröristlerin başlıca hedefi, yayınlanan haberler karşısında duyulan toplumsal umutsuzluk ve dehşet tepkileridir. Teröristler, eylemlerini yönelttikleri ülkelerde paniğe dönüşen, siyasi kargaşa ve hatta ekonomik çöküşe yol açan kitlesel bir korkunun doğmasını hesaplar. Çağımızda ortaya çıkan 'dünya enformasyon uzamının küreselleşmesi' olgusu, uluslararası terörizmin kaynağı olan kişilerin işine yaramakta, her seferinde onların dünya toplumlarına karşı ilan ettikleri psikolojik savaşta etkili bir araç olmaktadır. Onlar tam da bu sersemletici etkiyi beklemektedir. Ölüm ve yıkımlar genelde bugünkü durumu, teröristlerin tasarım ve eylemlerinde gerçekleşmesi için çaba harcadıkları ve kitle iletişim araçları sayesinde var etmeyi başardıkları 'çığı' ortaya çıkarmaktadır. Dünyanın dört bir yanına haber olarak geçilen 11 Eylül

Eğer doğruca konumuza, yani 'terörizme karşı kitle iletişim araçları' konusuna yönelecek olursak, gerçeği ortaya çıkarma çabasında, bununla ilgili bir yargıya varabilmek için şunları bilmek gerekir: terörist gücün yıkıcı eylemlerinin doğası, kitle iletişim araçları tarafından nasıl ve ne kadar nesnel ve işlevsel, özü ne derece kavranmış bir biçimde yansıtılmaktadır?

trajedisi, 21. yüzyılın kendine özgü temsili oldu aslında. Buna benzer başka örnekler de bulunmaktadır. İstesek de istemesek de şiddet, kaçınılmaz bir şekilde kitle iletişim araçları sayesinde kahramanlaştırılmaktadır.

Bu nasıl olur? Gerçeği, düşmanın siyasi bayrağı haline getirilmeden nasıl açığa çıkarmalı? Bu paradoks üzerine hepimiz uzun uzadıya düşünmeliyiz. Kendi adıma, sinema, televizyon, tiyatro ve hatta sahne sanatlarının insancıl sanatsal potansiyelini, ruhumuzu korumak, kitle bilinci siniklikten, psikolojik yamyamlıktan, göz alıcı terörist şiddetten korumak için buraya taşımamız gerektiğini düşünüyorum. Bu, demokratikleşme ve küreselleşme yolunda ilerlenen günümüz dünyasında kitle iletişim araçlarının üstüne düşen başlıca görevlerden biridir. Çünkü bütün bu hukuk ve sahip olunduğu varsayılan özgürlük ortamının çok önemli bir önceliği var – insanın yaşama hakkı, korunma ve güvenlik hakkı. Ve röportajdan felsefi çıkarımlara dek hem düşünce, hem de dil buna hizmet etmelidir. Bu açıdan dinler arası karışıklıklar ve çelişiklere dikkat çekmek isterim. Çünkü bunlar genellikle saçma, insanları kızdırmaya yönelik, teröristlerce ortaya atılan palavraların kaynağı olmaktadır. Odukları dikkat çekici ve inandırıcı bir örnek, Hindistan'da Hindularla Müslümanlar arasındaki çatışmaya ilişkin bir hikaye olabilir. Bu çatışma, Orta Hindistan'ın Ayadohya şehrinin ünlü bir camisi yüzünden çıkmıştır. Bu anıtsal cami, bilindiği kadarıyla, 15. yüzyılda, hem şair, hem de Kuzey Hindistan'da büyük Moğol İmparatorluğunu kurmuş kişi olan Babür tarafından inşa ettirilmişti. Cami beş asır ayakta kaldı. 20. yy'ın sonunda ise tartışma patlak verdi. Başlangıçta Hindular tarafından bu caminin, Ramayana destanının kahramanı olan Tanrı Rama'nın doğduğu yere yapıldığı şeklinde söylentiler çıkarıldı. Rama tarihsel bir kişilik miydi, bu bilinmiyordu. Doğum yerine ilişkin arkeolojik kanıtlar da yoktu. Çatışmadan doğan süreçte cami yıkıldı ve Bombay'daki korkunç pogromlara, planlı katliamlara yol açan, karşılıklı terörizm biçiminde her iki taraf da cinayet işlemeye başladı. Olaylar bugüne dek sürdü. Günümüzde yerel iktidarların ve yerel kitle iletişim araçlarının desteğiyle sağlanması gereken karşılıklı saygı ve hoşgörü yerine, insanların ruhlarını şiddet ve terörizm kaplamış bulunuyor; dinse buna yardım ediyor. Peki sağlıklı düşünme nerede? Dinler arası düşmanlığı, terörizmi alevlendirmeden, karşılıklı uzlaşma düzeyinde bir çözüme bağlamak o kadar olanaksız mı? Tuhaf, acaba o bölgede görev yapan gazeteciler bu olaylar cereyan ederken ne düşünüyorlardı? Buna benzer bir şey İsrail'le Filistin arasında da yaşanıyor. Her ülke ve de her din, insanlara üzüntü, ölüm ve acı taşıyan dizginlenmez bencilliğini ve radikal-

liğini gözler önüne seriyor.

Benzer bir hikaye daha. Bu olay Kırgızistan'da yaşandı. Genç bir kadın hristiyanlığı kabul etti, protestan oldu. Sonra dağlar arasındaki köyünde vefat etti. Neden öldüğünü bilmiyorum. Kadını gömmek için yerel mezarlığa götürdüklerinde, bir mollanın liderlik ettiği bölge sakinlerinden oluşmuş büyük bir kalabalık belirdi ve orada doğmuş, orada yaşamış olmasına karşın kadının gömülmesine izin verilmedi. Neler olduğunu tahmin edebilirsiniz, merhumeyi yüz kilometre uzaktaki, halk tarafından 'aynı dini görüşte olanların gömüldüğü mezarlık' olarak tanımlanan mezarlığa defnettiler. İşte burada, ön yargılarımızın ne kadar esiri olduğumuz açıkça görülmektedir. Duygudaşlık göstermek bir yana, yerel halk bunu görmezden bile gelemedi. Bu hikayeleri, aslında hepimiz bu korkunç sorunun ve çekişmelerin muhatabı olduğumuz için örnek veriyorum.

Ve bitirirken bir kez daha fikrimi belirtmek istiyorum. Yurt dışında son iki yüzyılda olan gerçek süreçlere, özellikle de uluslararası terör karşıtı örgütlenmenin yaptıklarına bakılırsa, dünya siyasi elitlerinin, şiddet ve terörizmin bu tür radikal biçimlerinin doğmasına yol açan düşünsel aşırılıklarla baş edilmesi konusuna yeterli ilgi göstermemiş olduğu anlaşılır. Uluslararası terör karşıtı örgütlenmeye karşı çıkılması, güç, ekonomi ve hukuk ölçülerinin açıkça yetersiz kaldığını göstermektedir; çünkü bu kötülüğün temelinde düşünsel farklılıklar yatmaktadır ve terörü doğuran nedenler, bu engeller de dikkate alınarak ortadan kaldırılmalıdır. Yoksa, hastalığın sonuçlarına tepki verilmiş olunur, sebeplerine değil. Bu yüzden dünya toplumlarının, terörizmi yetersiz biçimde değerlendirmesi özel bir endişe uyandırmaktadır. Bu koşullarda uluslararası terör karşıtı örgütlenmenin önceliği sadece terörizme yönelik güçlü bir 'karşı harekete' geçmeye vermesi yanlış görünecektir. Eğer bu güç eylemlerine, hoşgörü ve karşılıklı tahammül ilkelerine dayanan bir bilincin oluşmasına yönelik etkin bir çalışma eşlik etmezse, stratejik olarak etkisiz kalacaklardır. Böyle bir durum bu barbarlığa karşı çağdaş uygarlığı savunmasız bırakır, terör karşıtı barış koşullarının etkinliğini azaltır; insanlık için 21. yy'daki en ciddi tehdidin, özünde radikal düşüncelerin yattığı uluslararası terörizm olduğunu kavramayı engeller. Bu açıdan genel olarak 21. yy'ın paradigmalarının, gitgide genişleyen ve derinleşen radikal-terörist oluşumu dizginlemek ve aşmak üzere ortaya atılan yeni bir dünya düzeninin temelleri olarak ele alınması gerçek bir öneme sahiptir.

Çeviren: Aslı Takanay – Sabri Gürses

In Zeiten des Wandels, geprägt von Unsicherheit und schnellen Veränderungen, reicht äußere Motivation oft nicht aus, um langfristige Leistung und Zufriedenheit zu gewährleisten. Der Fokus auf innere Motivation wird entscheidend, da sie uns erlaubt, intrinsische Werte wie Selbstverwirklichung und persönliche Entwicklung zu stärken. Sie gibt Orientierung und Stabilität, auch wenn äußere Umstände instabil sind. Studien zeigen, dass intrinsisch motivierte Menschen kreativer, engagierter und widerstandsfähiger sind (Deci & Ryan, 2000).

Die innere Motivation ist eine kraftvolle Antriebskraft, die aus persönlichen Interessen, Werten und

scheidungen selbst treffen können. Auch im Arbeits- oder Lernkontext steigert Autonomie die Motivation.

Tipp: Nehmen wir uns die Freiheit, selbstbestimmt Prioritäten zu setzen und Aufgaben selbstständig zu lösen.

2. Freude an der Tätigkeit finden:

Entscheidend ist, dass wir uns Aktivitäten suchen, die uns Spaß machen oder die uns neugierig machen. Wenn Freude im Vordergrund steht, steigt die innere Motivation automatisch.

3. Kompetenzen entwickeln:

Der Fortschritt in einer Tätigkeit, sei es beruflich oder privat, verstärkt die intrinsische Motivation. Wichtig ist, dass wir uns klare und erreichbare Ziele einsetzen, die unsere Fähigkeiten gezielt fördern.

4. Rückschläge akzeptieren:

Dankbarkeit öffnet das Herz und schafft Raum für Wachstum, da sie uns daran erinnert, wie viel wir bereits erreicht haben und wie wertvoll unser Weg ist. Sie ist nicht nur eine Quelle der Freude, sondern auch eine starke Basis für inneren Antrieb und langfristige Motivation.

der Freude an einer Tätigkeit entsteht. Sie wird nicht durch äußere Belohnungen oder Druck ausgelöst, sondern entsteht aus einem tiefen Sinn und der Überzeugung, etwas Wesentliches zu tun. Im Gegensatz zur äußeren Motivation, bietet die innere Motivation langfristige Zufriedenheit und eine höhere Lebensqualität.

Eine Studie von Daniel H. Pink (2009) hebt hervor, dass intrinsische Faktoren wie Autonomie, Meisterchaft und Sinn essenziell sind, um in komplexen und dynamischen Umgebungen motiviert zu bleiben. Diese inneren Antriebe fördern nicht nur die Anpassungsfähigkeit, sondern auch die Resilienz (Widerstandsfähigkeit).

Angesichts der fortlaufenden gesellschaftlichen und beruflichen Transformation müssen wir die innere Motivation bewusst stärken, um eine innere Stabilität zu erreichen und sinnvoll handeln zu können.

Wie stärken wir unsere innere (intrinsische) Motivation?

1. Autonomie fördern:

Menschen sind motivierter, wenn sie Ent-

Wandel bringt Herausforderungen mit sich. Anstatt Rückschläge als Hindernisse zu sehen, können wir sie als Lernmöglichkeit betrachten. Dies fördert Resilienz und langfristige Motivation.

5. Reflexion und Dankbarkeit:

Die Selbstreflexion hilft uns alles transparent zu betrachten und zu verarbeiten. Die Dankbarkeit verstärkt unsere eigene Motivation.

Ein wirkungsvolles Werkzeug, um Dankbarkeit zu stärken, ist das Führen eines Dankbarkeitstagebuchs. Nehmen wir uns täglich ein paar Minuten Zeit, um aufzuschreiben, wofür wir dankbar sind. Diese Praxis hilft dabei, den Fokus auf Positives zu lenken und die Motivation zu steigern.

Dankbarkeit öffnet das Herz und schafft Raum für Wachstum, da sie uns daran erinnert, wie viel wir bereits erreicht haben und wie wertvoll unser Weg ist. Sie ist nicht nur eine Quelle der Freude, sondern auch eine starke Basis für inneren Antrieb und langfristige Motivation.

Ein entscheidender Aspekt der Motivation ist das Selbstmanagement. Es beschreibt die Fähigkeit, sich

Motivation

Angesichts der fortlaufenden gesellschaftlichen und beruflichen Transformation müssen wir die innere Motivation bewusst stärken, um eine innere Stabilität zu erreichen und sinnvoll handeln zu können.

Motivation, Selbstmanagement und Dankbarkeit sind eng miteinander verknüpft und bilden eine starke Grundlage für persönliches Wachstum. Während Selbstmanagement hilft, klare Ziele zu setzen und effektiv darauf hinzuarbeiten, schafft Dankbarkeit eine positive innere Haltung, die Motivation langfristig stärkt. Gemeinsam fördern sie Resilienz und die Fähigkeit Herausforderungen mit Zuversicht zu meistern.

selbst zu organisieren, klare Ziele zu setzen und die eigenen Ressourcen effektiv zu nutzen, um diese Ziele zu erreichen. Gutes Selbstmanagement hilft nicht nur dabei, produktiv zu sein, sondern fördert auch die innere Motivation. Durch eigenverantwortliches Handeln werden die Fortschritte besser sichtbar.

Selbstmanagement bedeutet, das eigene Denken, Fühlen und Handeln effektiv in verschiedenen Situationen zu regulieren;

- Menschen können ihr Verhalten und ihre Gefühle eigenständig analysieren und weiterentwickeln.
- Ziel des Selbstmanagements besteht darin, die eigenen Ziele so zu wählen, dass sie optimal mit den eigenen Motiven und Bedürfnissen übereinstimmen und mit minimaler Willenskraft erreicht werden, also von ihrer Gesamtpersönlichkeit getragen werden.
- Durch Selbstmanagement lässt sich die eigene persönliche und berufliche Entwicklung vollständig entfalten und steigern. Wir erweitern unseren Entscheidungsspielraum und unser Handlungsrepertoire, auch für schwierige Situationen.
- Selbstmanagement kann positive Auswirkungen

haben – auf sich und auf andere (Adlmaier- Herbst, Mayer, 2024).

Zusammenfassung: Motivation, Selbstmanagement und Dankbarkeit sind eng miteinander verknüpft und bilden eine starke Grundlage für persönliches Wachstum. Während Selbstmanagement hilft, klare Ziele zu setzen und effektiv darauf hinzuarbeiten, schafft Dankbarkeit eine positive innere Haltung, die Motivation langfristig stärkt. Gemeinsam fördern sie Resilienz und die Fähigkeit Herausforderungen mit Zuversicht zu meistern. Wenn wir diese Elemente bewusst in den Alltag integrieren, können wir nicht nur erfolgreicher werden, sondern auch zufriedener leben.

Quellen: Adlmaier- Herbst, Mayer, Selbstmanagement und Motivation für Wissenschaftler /innen- Eine Einführung (2024). Springer Gabler.

Deci, Ryan, Selbstbestimmungstheorie (Self-Determination Theory, SDT). (2000). Springer Science/ Business Media.

Pink, Die Wissenschaft der Motivation (2009). ■

BERDE EZ Ê BI DİLÊ XWE JI TE HES BIKIM

*Di min de valebîyeke watedar
 Carekê cîbê xwe da çostyê
 Bêrîkirin te delalê
 Weke roj û şev heskirin
 Dilê xwe pêşkêşkirin
 Emreke beşkirin, dizane
 Berde ez ê bi dilê xwe hes bikim ji TE
 Ji hatin û rûkenîya te
 Bi dizîka nêrînên te
 Gotinên mayîn li qirika te
 Berde ez ê bi dilê xwe hes bikim ji TE
 Ger hatina te kulîlkek biçûk, şîna çolê vedike
 Di dilê min ê bêkes de,
 Ez li çavên te dinêrim
 Kes nizane ez çi vedîşêrim
 Berde ez ê bi dilê xwe hes bikim ji TE
 Dibizirim,
 Bi berbayêketina porên te re
 Ger her mûyeke laşê min nealêse
 Ji çi re ne
 Ger çemeke har û bêbiryar ketober
 Te bîne nava dilê min
 Berde ez ê bi dilê xwe hes bikim ji TE
 Dest ji azadîyê berdan weke dest ji te berdanê bû*

Erdal Çolak

BIRAK GELİŞİ GÜZEL SEVEYİM SENİ!

İçimde anlamlı bir boşluk
 Birden coşkuya bıraktı yerini
 Özlediğimi biliyor sevgili
 Gece gündüz gibi sevdiğimi
 Ona yüreğimi açıp verdiğimi,
 Bir ömür dediğimi
 Bırak sevgili geliş güzel seveyim SENİ
 Senin gülüşüne gelişine
 Ara sıra kaçamaklı kaçırdığın gözlerine
 Birde içinden gelen bir türlü söyleyemediğin sözlere
 Bırak sevgili geliş güzel seveyim SENİ
 Minik mavi bir kır çiçeği açıyorsa gelişinle
 Bu yalnız yüreğime
 Ben bakıyorsam senin gözlerine
 Bilemez hiç kimse inan ne gizlediğime
 Bırak sevgili geliş güzel seveyim SENİ
 Görmüyorsan ben görüyorsam seni,
 Saçlarının dalgalanışı
 Değmiyorsa tenime her bir teli,
 Düşünüyorum neye yarar diye seni.
 Çavlan bir nehir akıyorsa coşkunca hercai
 Coşan yüreğime akıtıyorsa seni
 Bırak sevgili geliş güzel seveyim SENİ
 Özgürlükten vazgeçmek senden vazgeçmek gibiydi

Erdal Çolak

MEHMET YILDIZ

Ateşi ve yazıyı bularak teknolojik yürüyüşünü başlatan insanoğlu, daha sonra tekerleği de bularak yer değişim hızını artırmıştır. Sahiplendiği ve yaşamaya karar verdiği toprak parçasını temiz tutmayı, güzelleştirmeyi ve burada toplu olarak yaşamayı da öğrenmiştir zamanla. Doğup büyüdüğü toprağı sevmiş, sevdikçe kalmış, kaldıkça da benimsemiştir. Kaynağını kendi kültürlerinden alan adlarla adlandırmışlardır buraları. Kimi “yurt” kimi “memleket” gibi kendilerine yakın ve samimi buldukları soyut genellemelerle tanımlamışlar, yüceltmişlerdir ana vatanlarını.

Bir toprak parçasının “vatan” olması, doğduğu yeri seven için “anne evlat” ilişkisi gibi çıkarsız, beklentisiz ve karşılıksızdır. Bazen sıkıldığımız da olur. Bu durumda gönlümüz bir değişiklik ister ve yurt edindiğimiz yerden ayrılmaya karar veririz. Bu değişiklik kimi zaman uzun sürer, kimi zaman da birkaç günü yeterli görüp yeniden silya döneriz. O sıkıldığımızı düşündüğümüz yer, birkaç günlük ayrılıktan sonra gözümüzde tütmeye başlar. Özellikle çocukluğumuzun geçtiği, güzel anılar biriktirdiğimiz yerlerden uzak kalmak acıtır yüreğimizi. Buna karşılık, bizi inciten olayların yaşandığı, beden ve benliğimizin zedelendiği yerlerden uzaklaşmak, uzağında kalmak zor olsa da kaçınılmaz olur.

Belleğimizde güzel anılarla iz bırakan, doğduğumuz, çocukluğumuzun geçtiği, ilk sevgiliyi tanıdığımız, sokaklarında gülüp oynadığımız yerlerin renkli görüntüleri gözümüzden, hoş sedaları kulağımızdan eksilmez. Hatta soluduğumuz temiz havanın kokusu ve rengi de iz bırakır belleğimizde, ömür boyu da silinmez. Başka bir diyarda yaşadığımız mutlu mesut anılarımızda dahi, “Şimdi orada olmak vardı...” deriz memleketimiz için, bazen sesli bazen de içimizden. Yaşımız ilerledikçe de o güzel anıları biriktirdiğimiz yerler kara seveda olur tüter gözümüzde. Fırsatını bulduğumuz ilk anda oralara gitmek, sevdiğimiz insanları görmek isteriz. Orası vuslat özlemiyle yanıp tutuştuğumuz “sıla” oluvermiştir artık.

Zorlu yaşam koşulları, özbeöz parçası olduğumuz, unutulmayan anılar biriktirdiğimiz coğrafyada yaşama şansı vermez bize. Ya hayatımıza sonradan giren insanlarla olma isteğimiz ya eğitim öğretim olanaklarının her yerde aynı olmaması ya da çalışma koşullarından dolayı yeni yaşam alanları buluruz kendimize. Sonra da gitti-

ğimiz yere “gurbet” adını veririz. Bu gurbet sürekli yaşadığımız yer, yeni vatanımız olsa bile yüreğimizin bir köşesinde “ana vatan, özlenen topraklar, sıla” diye adlandırdığımız memleketimizi, “Ölürsem doğduğum topraklara gömün beni...” gibi cümleler kurarak kutsallaştırmaktan da geri durmayız. Oysa “durduğun ve doyduğun” yerdir asıl vatan. Buralar aynı ülkenin değişik bölgeleri olabileceği gibi, başka ülkeler hatta başka kıtalar da olabilir. “Gurbet” denilen yerde yaşayanların, sıllarına özlemleri, gitmedikleri, görmedikleri süre içinde artıkça artar.

Geride bıraktıklarına özlemlerini, önceleri “telgraf, mektup” daha sonraları ise “telefon” ile gidermeyi becerebildi insanoğlu. Teknolojinin son hâliyle uzaktakileri hem sesli hem de görüntülü görmek, özlemlerinin şiddetini bir nebze olsa da azaltmıştır. Ama her türlü imkâna rağmen yine de uzakta özlediğimiz bir “sıla” her zaman olacaktır.

Yaşam koşullarının bizi getirdiği yeni yerlere alışmaya çalışmak, güzel anılar biriktirmek, yaşadığımız yere olan uyumumuz, orada yaşayanlarla iyi ilişkiler kurmamız, geline bu yere alışmamıza ve sevmemize neden olur. Yaşadığımız ilişkiler, sevdiğimiz işimiz, okulumuz, yaşadığımız şehrin cazibe mekânları, gurbeti silya döntüştürür. Şayet geline yer yirmi dört saat

Moers'ün Gölgeleleri

Bu şehirde rüyalarımı Almanca görmeye başlarken, bir yandan çocuklarım büyüyor, diğer yandan havaalanındaki işime gidiyordum. Havaalanında çalışıyor olmak, değişik ülkelerden Almanya'ya gelen insanları ve kültürlerini tanımak için iyi bir fırsattı.

yaşayan bir yerleşim yeri ise zaman güzel geçer.

Huzursuz bir evde, sıkıcı bir yerleşim yerinde, her gün aynı yüzleri görmek, aynı şeyleri yaşamak, o köyden ya da şehirden kopmamızı hızlandırır. Özlemlerimizi uçan kuşlara, gökte menzilini bilmediğiniz yerlere giden uçaklara, duyduğumuz müziğe, içinde kendimizi bulduğumuz bir sanat eserine, bir şiire anlatırız. Gurbet genelde soğuktur. Bu soğukluğu hiçbir güneş ısıtamaz. Arada bir hatırlanan güzel anılar o soğukluğu ılımanlaştırır. Kördür gurbetteki. Bir sevdiğine rastlayınca kadar sürer bu körlük. Hiçbir dil, sıldan uzak

yapmaktır. Bunu da yeni yaşamaya başladığımız yere ve birlikte yaşadıklarımıza olan sevgi ve saygımızla yenabiliriz. Böylelikle kendimize ettiğimiz işkenceyi azaltıp hayatı zevkle yaşamaya başlarız. Bu süreci, hayatımıza giren, yakınımızda bulunan, birlikte yaşadığımız ya da yaşamak zorunda olduğumuz insanların kalitesi belirler. Eşimiz, kız arkadaşımız, okulumuz, öğretmenimiz, komşumuz, iş arkadaşımız, köyümüz, şehrimiz, alışveriş yaptığımız esnaf, hizmet aldığımız belediye ve oradaki görevliler. Bu örneklerini arttıracığımız, insan ve meslek gruplarının dışında, yaşadığımız köyün ya da

Lukasek / Shutterstock.com

kalmayı anlatamaz. Uzak kaldıkça sessizleşiriz. Bir yere bir şeyler yazarak karalar, özlemlerimizi kelimelere dökmeyi deneriz:

“Şimdi saat sensizliğin ertesi, yıldızlar doğmuş, gökyüzü ayaydın; avutulmuş çocuklar çoktan uyudu. Bir ben kaldım tenhasında gecenin, bir avutulmamış ben...” diye yazar biri bir deftere. Kahredersin bazen, “Neden kıymetini bilmedim oranın, o anın?” diye içlerisin.

Gurbet geceleri çok hüznölüdür, hasret kokar. Bir de sılayı düşünmek yorar insanı. Şarkılar, türküler başka dinlenir. Aynı sözlere başka anlamlar yüklenir. Nedense çok uzun ve karanlıktır gurbetin geceleri. Alışamayız uykusuna, suyuna, ekmeğine. Uçsuz bucaksız mavi denizlerinde, her dalga bir başka anıyı depreştirir gönlümüzde. Çölde Leyla’sını arayan Mecnun hissi yaratır. Yaşadığımız yerde sıklıkla gördüğümüz yerleri sıldadaki yerlere benzetmeye başlarız. Ayrılık ve gurbeti ara sıra ölümlerle karşılaştırıp, hangisinin zor olduğunun kıyaslamak gibi garip hatta anlaşılabilir çelişkileri yaşarız. Yağmurları, daha çok ısıtır ve üşütür yüreklerimizi:

Söyleyin memlekette bir haber mi var?

Yoksa yârin gözyaşları mı bu yağmurlar...

Bunca olumsuzluğun tek panzehri, gurbeti sıla

şehrin mekânları, orayı sevmemizde oldukça etkilidir. Bu da o şehri yönetenlerin, yöneticisi oldukları yerleşim yerlerinin yaşam koşullarını rahatlatarak sevimli mekânlar oluşturmasıyla sağlanır. Eğlence yerleri, sosyal ilişkileri artıracak parklar, spor alanları, tiyatro, sinema, galeriler gibi, gelenin, henüz misafir olanın ilgisine göre değişik mekânlar olabilir. Buralarda spor turnuvaları, müzik ve sanat festivalleri, toplu sinema ve tiyatro günleri düzenlenebilir. Bunların dışında değişik pazar ve panayırın kurulması, inanç merkezleri, şehirleri tanıtan anıtlar, heykeller, orayı sevebilmek için geçerli sebeplerdir. Şehrin hareketli ya da yavaş ama yerel kalkınmadan da payını alarak yaşamaya gereklidir. Küreselleşmeden uzak kalmadan, kent halkına hizmetin en iyisini vermesi, gurbettekinin bu şehri sevmesinde çok etkili unsurlardır. Bu saydıklarım yanında, mutlu bir aile ortamında olmak, alışılmaya başlanan yeni yerleşim yerini sevmenin en büyük sebeplerinden birisidir.

Ben de orta büyüklükte, sanayisi gelişmeye elverişli, tarım ve hayvancılığın önemli bir geçim kaynağı olduğu güzel bir şehirden geldim. Bunun yanında hayatımın bir bölümünü dünyanın en büyük metropollerinden olan İstanbul gibi bir şehirde de geçirdikten sonra Almanya’ya ve Moers’e geldim. Geldiğimde, ge-

nelde Almanya, özelinde Moers'de beni şaşırtan çok şey yoktu. Bunun yanında, "Bizde neden böyle değil?" dediğim güzel kurallar da dikkatimi çekmemiş değildi. Trafik kurallarına uyum, sağlık hizmetindeki kalite, insanların birbirine olan saygıları çok hoşuma gitmişti. Sokağa çıktığımda tanımadığım birinin beni selamlıyor olması, benim için takdire şayandı. Aslında bu her yerde olması gereken, sosyal statünün bir yana bırakılarak karşısındakini sadece "insan" olduğu için saygı ile selamlamak gayet normal bir davranıştı.

İnsanlar eksiklerini tamamladıkça memnun olurlar. Yetiştığım toplumdaki insan ilişkilerinde oldukça kötü örnekler görmüştüm. Bu eksikliğin geldiğim bu yerde gideriliyor olması hoşuma gitmişti. Hiç Almanca bilmeden, üç tren değiştirerek bir yakınımı ziyarette gittiğimde, bilet satın alma işleminden, bilet kontrolü yapan görevliden, peron değiştirirken anlamadığım şeyleri yarım yamalak konuştuğum İngilizce ile sorup öğrenmiştim. Benim bu durumuma hiç kimse gülmemiş, dalga geçmemiş, bilakis güler yüzle yardımcı olmuşlardı.

İlk hisler çok önemlidir. Yeni geldiğim bu ülke beni iyi karşılamıştı. Her zaman yapacak bir iş bulmuş, işsiz kalmamıştım. Yaptığım işten, kazandığım paradan dolayı ne değer görmüş ne de aşağılanmıştım. Bir meslek sahibi olmakla insan olmanın ayrı şeyler olduğunu, bu ülke ve Moers şehrindeki hemşehrilerimden yaşayarak öğrenmiştim.

Her ne kadar mutsuz bir evlilik hayatım olsa da doğan üç çocuğum ve Moers, benim hayatı sevmeme, umutlarımı yarınlara taşımama yardımcı oldular. Ne komşu şehirler Duisburg ne Krefeld ne de bağlı bulunduğu Wesel'e benziyordu Moers. Daha sıcak, daha samimiydi insan ilişkileri. Benim için büyük bir şehrin minyatürü gibiydi. Her şey birebir aynı ama ya biraz az ya da daha ufaktı. Ama bunlardan daha önemlisi sıcaktı. Bu hisleri, Moers'te yaşamaya başladığım yedinci yılında hissetmeye başladım. Yerli halk, duyduğum "Soğuk Alman" tipine benzemiyordu; daha sıcaktı ve göçmen işçi olarak gelenlere daha yakınlardı. Belki de bunun asıl sebeplerinden birisi Moers'de yaşayan birinci ve ikinci kuşak göçmen işçi erkeklerinin büyük bir bölümünün madenlerde çalışmaları ve iş arkadaşlarıyla olan yakınlıkları olabilirdi. Madende, özellikle yerin metrelerce altında çalışanlar iş arkadaşlığından öte kader arkadaşı gibiydiler. Verilen moolarda, kurulan sofralarda kimin nereden geldiği, nereli olduğu önemli değildi. Bu dünyanın en zor işlerinden biri olan maden işçiliği, bir yemeği bir işi paylaşmaktan çok kaderi paylaşmaktı. İş çıkışlarında ya da hafta sonlarında aynı birahanelerde kadeh tokuşturarak sağlık ve mutluluk dileklerini paylaşıyorlardı bu madencilikler. Benim gözümde bu şehrin birleştirici gücü, şimdi kapanmış olan madenlerin maden işçileridir.

Bu şehirde rüyalarımı Almanca görmeye başlarken, bir yandan çocuklarım büyüyor, diğer yandan havaalanındaki işime gidiyordum. Havaalanında çalışıyor

Robson90 / Shutterstock.com

olmak, değişik ülkelerden Almanya'ya gelen insanları ve kültürlerini tanımak için iyi bir fırsattı. Doğduğum şehir Malatya'dan sonra, kendimi en güvende hissettiğim ve mutlu olduğum şehrin adıydı Moers. Römer Caddesi'ndeki alışveriş yerlerinden, trafik lambalarının sayısına kadar ezberlemiş olmam; bu şehre olan sevdamin somut karşılığıydı. Ama esas olan bu şehir ile duygusal birlikteliğim ve Moers'e olan bağlılığımdır. Çocuklarıma yazdığım şiirlerde bile Moers şehri önemli yerini koruyordu. Ömrümün yarısını geçirdiğim ve ölünce de küllerimin kalacağına inandığım şehirdir Moers. Sokaklarında huzurla yürümeye; Alman, İtalyan, Polonyalı, Yunanistanlı, eski Yugoslavya'dan ayrılmış ülkelerin vatandaşları, Uzak Doğulu, Afrikalı ve diğer ülkelerden gelmiş komşularım ve hemşerilerimle yaşamaya devam ediyorum.

İlk kitabım şiir kitabıydı, ikincisi roman. Son kitabımda ise yaşanmış on beş hikâyeyi kitaplaştırdım. Bir sonraki kitabımın konusu şimdiden belli olmuştu; Moers. Konusu ne olmalıydı bu kitabın? Yapıları, sosyokültürel durumu mu? Ekonomik yapısı ya da tarihi mi? Bunlara günümüzde internet sayesinde ulaşmak pek tabii ki mümkündü. Bir şey bulmalıydım ve buldum. Bir şehri güzel yapan en büyük ayrıntı o şehirde yaşayan insanlar ve o insanların mutlu olup olmadığıdır. Kitabımın konusunu, özellikle göçmen işçi olarak bu ülkeye gelmiş, Moers'de yaşayan insanlar ve onlara ev sahipliği yapan Almanlar ile yapacağım söyleşi ile oluşturacağım. Böylelikle de bir göçmenin, anavatanına olan özlemlerini, Moers'e bakış açılarını, beklentilerini, Moers'ün bu kentte yaşayanlara kattıklarını toparlayıp siz Moers'lü hemşerilerimin göz önüne sermeyi umut ediyorum. Şimdiden bu yolda bana yardımcı olacak insanlara saygı ve sevgilerimi sunuyorum. ■

Yazı yazmak

ŞİNASİ DİKMEN

Yazı yazmak, yazılanı okumak, yazının çok hızlı yaygınlığının olduğunu tekrar tekrar söylemek, yazı yazarları davet etmek, onların yazdıklarını kendi ağızlarından dinlemek ve okumasından sonra yazarla şimdi okuduğu bölüm hakkında olsun, yazıp da çekmecesine herhangi bir şekilde sakladığı, gün ışığına çıkarmadığı diğer yazıları hakkında olsun, yazma sanatı hakkında tartışmak dayanılmaz bir tattır.

Bu tadın yudumlanması için tek koşul yazarı davet etmektir, onun okumasını ve konuşmasını sağlamak. Benim bildiğim kadarıyla Türkçe edebiyat tarihinde bir yazarı çağırıp onun yapıtından bölümler okuması ve sonunda soru cevap alışverişine girişme alışkanlığı yok. Yazar yapıtlarını okusun, o an okuduğu bölüm üzerinde tartışmalara girilsin ve yazı sanatı üzerinde tartışılsın.

Yazarı kırmamak için mi tartışılmaz, yazarı davet edenin ev sahipliği kibarlığını bozmak istememesi mi, yoksa yazarın “Ben bu sorulara yanıt vermek için gelmedim buraya” demesi ihtimali mi bilmem, yazarın okunan bölümün dışındaki bilgileri, deneyimleri, nedenleri öğrenilmeden yazar çeker gider ve buna “Yazar A yapıtlarını imzaladı” derler. Bu bana çok ucuz, üstünkörü bir şey olarak geliyor. Ben yazarın yayınlanan yazılarını zaten okumuşum ve ondan yazı sanatının arka kapısına bakmak, ondan yazdıklarının dışında bir şeyler öğrenmek için gelmişim oraya.

Yazan, yalnız yazdığından oluşan bir canlı değildir. Yazdığı kendisinin küçük bir parçasıdır. Ama yazarın yazma-düşünme-yazıya dökme dışında bir sürü bilgisi ve deneyimleri, anatomik ve sosyolojik-psikolojik gelişmesi, sakladığı gizemleri vardır. Tüm bu özellikler sizin biraz önce dinlediğiniz eserin gün ışığına çıkmasını zorlamış ve sağlamıştır. Yazarı bilge yapan o düşüncelerin toplamıdır.

Türkiye’de birkaç yazarın imza günlerine gittim. İnsanlar sıraya giriyor, yazar kitabı imzalıyor - aslında yazarın yazdığı yapıtın altında adı ve soyadı yazılmıştır ve yazarın imzasıyla sanki o kitabın tamamını kendisinin yazdığını teyit etmiştir gibi acıplık ortaya konuluyor - ve sonunda o öğretici olabilecek fırsat hal ve hatır sormaya, havanın bugün neden bozuk olduğunun araştırmasına, A partisi neden böyle davranıyor da B partisi ona neden karşı çıkıyor gibi saçmalıklar tartışılıyor.

Almanya’daki 4. kuşak içinden çok okunan yazarlar çıkıyor. Benim şu an aklıma gelen birkaç isim sayayım. Bunlar isimleri aklıma gelmeyenlerden daha iyidir iddiasında değilim: Dinçer Güçyeter, Mely Kıyak, Fatma

Yıldırım, Cihan Acar, Deniz Ohde. Bu genç insanlar Almanca yazıyorlar, yalnız yazdıkları “Ahmet isimli bir Türk asıllı Almanca yazmıştır” diye duyurulmuyor, aksine yazı sanatının acımasız eleştiri eleğinden geçiriliyorlar, yanlışlarına büyük bir titizlikle saldırılıyor ve böylelikle daha çok okuyucunun dikkati çekiliyor.

Bu genç meslektaşlardan birinin Türk dernekleri ve kuruluşları tarafından davet edilip okuyucuyla tanıştırılmaları hem yazara mali katkı getirir hem de yazarın yazdığı konuyla okuyucunun bilgilenmesini sağlar. Almanya’daki Türk dernekleri böyle verimli bir düşünce çeşmesi yerine Türkiye’den davet ettikleri günlük politik tartışma ve kavgalarda sivrilmiş konuşkanları davet edip Almanya’daki toplumsal sanata sevgi ve ilgiyi köstekliyorlar.

Sanat ve edebiyat ağırlıklı olan bir derginin yalnız teoride değil, ileride yapacağı edebiyat ve sanat buluşmalarında da bu ilkesinden vazgeçmemeli, olaylara çöledeki saniyelik yağmuru alkışlamakla değil, önce çöle oluşmasının nedenlerini araştırmak ve çöleşmenin önlemini almakla sürdürmeli.

Sevgiler, saygılar.

SEBAHATTİN ÇELEBİ

“Heil Hitler!

Bugün; 19 Ekim Pazar.

Alman radyosu yayınına başlıyor...”¹

1938 Ekiminde Almanya’da sabahın ilk ışıklarıyla radyolarını açanların, dört köşe, ahşap kara kutudan duyduğu ilk ses buydu.

1923’ten bu yana Almanya’da düzenli olarak başlayan radyo yayıncılığı, yeni bir dönemin habercisi gibiydi aslında. İlk elektronik kitle iletişim aracı olarak, büyüleyici bir etkisi vardı. 1938’den 5 yıl önce; daha 1933’de radyonun bu gücünü anlamıştı Naziler. O yıl, büyük satın alma çılgınlığı yaşıyordu Almanlar. Evlerin en güzel köşelerini süsleyecek, küçük, siyah, ancak sesli bir eğlenceleri vardı artık: O eğlence “Volksempfänger” olacaktı.

Volksempfänger VE301

Sunumları, Berlin Radyo Fuarı’nda yapılacak ve ilk iki gün içinde 100 bin adet satılacaktı. 1933-1939 yılları arasında 7 milyondan fazla Volksempfänger radyosu üretildi Nazi Almanya’sında. İlk Volksempfänger marka radyo Dreiventil-Ve301 model numarasıyla piyasaya sürüldü. 301’in çok önemli bir anlamı vardı:

Hitler iktidar koltuğuna 30 Ocak 1933’te oturmuştu.

Hitler’in Propaganda Bakanı Joseph Goebbels, bu radyo çılgınlığını zamanında ve doğru okumayı başarmıştı:

“Radyo yayınları bize aittir, kimsenin olamaz. Radyo yayınlarını fikirlerimizin hizmetine sunacağız. Başka hiçbir fikir anılamaz. Radyo yayıncılığını en modern ve var olan en önemli kamuoyu etkileme enstrümanı olarak görüyorum.”²

Aslında bütün diktatörlerin en önemli argümanıydı “havuz medyası” oluşturmak. Ancak Hitler ve Nazi rejimi, bu konuda bir adım daha öne geçmeyi başarmışlar ve bu ilk elektronik kitle iletişim aracını, propa-

ganda maksatlı kullanmayı planlamış ve büyük kazanımlar elde etmişlerdi.

Oysa halkın bu yoğun ilgisinde başka faktörler de vardı: Volksempfänger 76 Reichsmark’a satılırken, diğer radyoların fiyatı neredeyse iki misli daha fazlaydı. Naziler, “kitle hareketleri”nin, “iyi kitle iletişim araçlarına” ihtiyaç duyduğunu biliyorlardı. Ancak radyonun dönemin Almanya’sında oldukça yüksek bir fiyata satılması, Nazi rejimini yeni bir strateji geliştirmeye zorladı.

Dönemin lider üreticileri Siemens ve Telefunken’e üretim için görev veren Naziler, radyonun daha ucuz halka sunulabilmesi için üzerlerine düşeni fazlasıyla yaptılar ve devlet imkanlarından her türlü yardımı aktardılar. Radyo üretimine neredeyse yarıya yarıya bir sübvans uygulayarak, herkesin radyo sahibi olmasını sağladılar. Halkın rahatlıkla satın alabileceği radyo, böylelikle hemen hemen bütün orta halli evlere girmişti. Daha sonra da değişik model ve isimler altında radyolar üretilecek ve fiyatlar her defasında biraz daha uygun olacaktı.

Rejimin radyosu; Volksempfänger için strateji çok netti. Nazi propagandistlerinden Artur Freudenberg bunu şu cümlelerle açıklıyordu:

“Halkın tamamının bir radyo almasından ziyade, devletin politik ilgisi bütün halkın her an yayınları almasını sağlamayı başarmak, olmalıdır.”³

Volksempfänger’in reklam afişlerinde iri iri harflerle yazılan sloganlar manidardı. Sanki Volksempfänger’in bu iş için üretildiğini itiraf eder gibiydi:

“Ganz Deutschland hört den Führer! / Bütün Almanya Führer’i dinliyor”...

Reichsrundfunkgesellschaft’ın (Dönemin radyo yayınları kurumu) yönetiminde söz sahibi olan Naziler, boş durmadılar. İçişleri Bakanı Erich Scholz 1932’de önce devlet radyolarında reklamları yasakladı. Bunda Yahudi firmalarının önünü kesme düşüncesi de vardı kuşkusuz.

Scholz, bu yasağı şu sözlerle savunacaktı:

“Alman radyosu, Alman halkına hizmet eder.”

Foto: Everett Collection Shutterstock.com

Volksempfänger radyosunun hikayesi

Hitler’in sesi radyosu!

Tüm diktatörlerin tutkusudur medya. Bazen diktatörlüğe giden yolu açan en önemli araç olur medya, bazen koltuğu korumanın tek yolu... Kendi gazetecileri, kendi radyoları ve kendi televizyonları olan, bütün diktatörlerin önünde Hitler’in ve yakın arkadaşlarının hayatı ibret almak için duruyor oysa.

Naziler, Goebbels'in başkanlığında radyoyu ve medya araçlarını birer silah gibi kullandılar. Nasyonal Sosyalistler radyoda çok sıkı bir sansür uygulayarak, moda tabirle algı operasyonlarını başarıyla yürüttüler. Artık her eve girmeyi başarmış olan Volksempfänger'in beyin yıkama programlarına gelmişti sıra.

Sadece Nazi propagandaları, Goebbels ve ekibi tarafından belirlenen haberler, Alman halk müziği ve klasik müzik. Asla bir Yahudi müzisyenin veya söz yazarının eseri çalınmayacaktı. Tabi dönemin popüler müziği Jazz da ambargo yiyecekti Nazi yönetiminden.

Medyadaki nefret dili ve dar ağacında biten bir medya patronunun sonu

Radyoyu ve radyo yayıncılığını ele geçiren Naziler, yazılı medya da boş durmadılar. Hakim oldukları medyada sürekli bir nefret dili ve ötekileştirme ile Yahudileri, her kötülüğün, yaşanan bütün sıkıntıların sebebi göstermeye çalıştılar.

İlk sayfasında "Yahudiler en büyük şanssızlığımız" diyordu, Nazilerin en keskin, en sert ifadelerle Yahudi düşmanlığı yapan gazetesi Der Stürmer. Her sayfanın tek gündemi vardı; Yahudilerdi ve her haberde ağır bir aşağılama, hakaret söz konusuydu.⁴ Özellikle gazetenin, çöküş sonrası hapis de yatan karikatüristü Philipp Rupprecht'in çizimleri, pornografik öğeler de içeriyor ve her sayıda Yahudileri küçük düşürücü mesajlar veriliyordu.⁵

"Yahudiler savaşın suçlusudur."

"Yahudiler Alman askerinin şerefini kirletiyorlar."

"Yahudi doktor ve avukatlardan uzak dur."

Bir başka düşman; Ruslar da unutulmuyor, "Sovyet Rusya cehennemi" başlığı altında Rusya idaresindeki halkın çektiği açlık anlatılıyordu.⁶

Stürmer, tarihin en önemli gazetelerinden biriydi, bu açıdan. 22 yıl boyunca her sayısında Yahudiler hakkında en basit, en adice ifadelerle bahsediliyor, hakaretler sıralanıyordu. Gazetenin sahibi Julius Streicher 1930'ların sonunda oldukça fazla sayıdaki bir ekibe sahip oldu. Streicher, "Streicher ve Stürmer, birler ve ayrılır" diyerek ekibinden ve gazetesinin kendi fikirlerini yansıtmamasından gururla bahsedecekti.⁷

Birinci Dünya Savaşı'ndan ödüllü bir askerdi Streicher. "Kaderin çağrısı"nın peşinden gittiğini düşünen Streicher tam bir Hitler hayranıydı:

"Hiç Hitler'in konuşurken dinlediniz mi? Bunu birkaç kez tekrar tekrar sordum kendime. Ve her seferinde olduğu gibi, kaderin beni çağırdığını kabul ettim. Hitler konuşma yapmak için podyuma geldiğinde parlayan yüzüne baktığımda Adolf Hitler'in özel biri olması gerektiğini hissettim. Harikulade ve özlemi ni duyduğumuz, beklediğimiz bu sitilin etkisinde kaldım."⁸

Streicher tavizsiz bir Yahudi düşmanıydı, öyle ki; 1921'de yazdığı bir yazıda, "Yahudi sorununu" diyor-du...

"Yahudi sorununu, yakında ve kesin olarak çözer-

sek, yükselişimizi ve çocuklarımızın mutlu geleceğini güvence altına almış oluruz."⁹

Der Stürmer gazetesi; sahibi; Julius Streicher'i, hatırı sayılır bir servet sahibi yapmıştı. 20 Nisan 1923'ten 2 Şubat 1945'e kadar sürekli yayınlanan gazete, tarihler 1936/1937'yi gösterdiğinde 486 bin satış rakamına ulaşacaktı. Bazı özel sayıları ise 4 milyon rakamlarını zorlayacaktı.¹⁰ Streicher'e göre "halkın kalbine giden bir yol" bulmayı başaran gazetesi, "aydınlanma savaşında keskin ve her şeyin üzerinde başarılı bir silah görevi görmüştü."¹¹

Merkezi Nürnberg'te olan gazetenin özel sayılarını satmak için Almanlar adeta seferber olacak, "Halkın kendisi, bir çalışan gibi görev yaparak, gerekli istihbaratları gazeteye ulaştıracak ve gazetenin bütün ülkeye yayılması için yardımda bulunacaktı."¹²

Streicher halkın gazetesine sahip çıkmasını Politik

Der Stürmer gazetesi; sahibi; Julius Streicher'i, hatırı sayılır bir servet sahibi yapmıştı. 20 Nisan 1923'ten 2 Şubat 1945'e kadar sürekli yayınlanan gazete, tarihler 1936/1937'yi gösterdiğinde 486 bin satış rakamına ulaşacaktı. Bazı özel sayıları ise 4 milyon rakamlarını zorlayacaktı.¹⁸ Streicher'e göre „halkın kalbine giden bir yol” bulmayı başaran gazetesi, „aydınlanma savaşında keskin ve herşeyin üzerinde başarılı bir silah görevi görmüştü.”¹⁹

Mirasım adlı yazısında şöyle açıklıyordu:

“Alman sokak başlarında kadınlar ve erkekler, Der Stürmer'i satmaya çalışıyorlardı. Bir çoğuna teröristlerce sataşılıyordu. Hatta engelliler bile vuruldu. Bunlardan ikisi, aldığı yaraların akabinde hayatını kaybetti.”¹³

Gazetenin ilk sayısı çıktığında gazete satıcılarının terör saldırılarından korktukları için bayi tezgahlarına Der Stürmer'i koymadıklarını savunan Streicher, gazetenin tanıtımına en büyük katkısı “ağız propagandası” ile Yahudilerin yaptığını iddia ediyordu.

Hitler Almanya'sının bu “başarılı” medya patronu, ayrı bir gururu da yaşıyordu: Stürmer'in, Danimarka, Kuzey Amerika, Güney Amerika, Güney Afrika, Hindistan ve hatta Japonya'da bile taklitleri yayınlanmaya başlamıştı.

1919'da başladığı Anti-Semitist sevdasını hayatının her döneminde gösterdi Streicher. Irkçı söylemleri

olan Alman Sosyalistleri Partisi (DSP)'nde siyasete atılan Streicher'in sonu, darağacında bitecekti.

16 Ekim 1946'da idama cezası uygulanan Streicher'in son sözleri, “Yaşasın Hitler! Bugün Yahudilerin Purim bayramı. Tanrı'ya gidiyorum. Bolşevikler birgün sizi de asacaklar” olacaktı.¹⁴

İlginçtir; “Purim bayramı” dediği, bir Yahudi karnavalıydı.¹⁵

Eski Ahid'in Ester bölümünde Babil döneminde (Kur'an'da Haman, Hz. Musa döneminde yaşamış Firavun'un yardımcılarında biri olarak geçiyor. Kasas 28/38) geçtiği belirtilen bir hikayeye dayanıyordu Purim Bayramı..

“Ester, “Eğer kral uygun görüyorsa, Sus'taki Yahudiler bugünkü fermanını yarın da uygulasınlar” dedi, “Haman'ın on oğlunun cesetleri de darağacına asılsın. Kral bu isteklerin yerine getirilmesini buyurdu. Sus'ta ferman

çıkarıldı ve Haman'ın on oğlu asıldı.”

16 Ekim 1946'da Streicher ile beraber idam sehpasında can verenlerin sayısı da 10 idi. 11 kişi idama çarptırılmış, ancak içlerinden önde gelen Nazi liderlerinden Hermann Göring intihar ederek hayatına son vermişti.¹⁶

Yahudi inancına göre Haman'ın on oğlu Şuşan'da öldürülmüştü. Yahudiler, böylelikle Persli savaşçıların katliamından kurtulmuşlardı. Streicher'in ifade ettiği Purim Bayramı; işte bu katliamdan kurtulmanın anısına bayram ilan edilmişti.

Der Stürmer'e Nazilerin bakışı konusunda en tuhaf açıklama Göring'ten gelecekti. İntihar ederek hayatına son veren Hermann Göring, tutuklu bulunduğu esnada Leon Goldensohn'a verdiği röportajda çok ilginç ve hayret uyandıran bir açıklamada bulunacaktı:

“Streicher'in hiçbir işini veya onun aptalca gazetesini hiçbir zaman okumadım. Sadece bir sayfasına öylesine bakardım, bu yeterliydi. Bu gazete benim evimde yasaktı. Bütün Nürnberg idaresi ve Streicher iğrençti ve nihayet son buldu. Streicher normal biri değildi.”¹⁷

Tarihin en karanlık siyasi partisi ve onun kan meaklı liderlerinden kimini darağacına, kimini intihara sürükleyen karanlık bir zihniyetin çökmesiyle, Hitler'in havuz medyası, bıçakla keser gibi ortadan kayboldu. Hitler'in düşmesiyle birlikte hepsi tarihin kanlı sayfalarında icra ettikleri kirli ve iğrenç rolleriyle yer aldılar. ■

Hitler Medyası'nın diğer önemli aktörleri

Das Schwarze Korps

Nazilerin en önemli propaganda aracı olan bu gazete Franz-Eher Yayınevi tarafından çıkarıldı. Her Çarşamba satışa sunulan gazeteyi her Nazinin okuması ve yayması mecburu idi. Yazı İşleri Müdürlüğünü yapan kişi ise Nazi liderlerinden Gunter d'Alpquen'in yaptığı gazetenin en önemli özelliği kilise düşmanı olması ve masonlar ve Yahudiler aleyhine kışkırtıcı yazılar içermesiydi. İlk sayısı 6 Mart 1935'te çıkan gazetenin tirajı 70 bin idi. Bu rakam aynı yılın kasımında 200 bine, 1944'te 750 bine çıkacaktı. Son sayısı Nisan 1945'te yayınlanan gazete istihbarat birimleri ile birlikte çalışıyordu.

Völkischer Beobachter

Aralık 1920 ila 30 Nisan 1945 arası yayınlandı. Haftada iki kez yayınlanan gazete Şubat 1923'ten itibaren günlük yayınlanmaya başladı. İlk adı Vorstadtblatt

Münchner Beobachter idi. 22 Haziran 1918'de gazeteyi çıkartan yayıncı Franz Eher'in ölmesi üzerine, yayın lisanslarını dul eşi Kaethe Bierbaumer'den 5 bin Reichsmark'a, daha sonra İstanbul'da intihar edecek olan Rudolf von Sebottendorf tarafından satın alınarak partinin yayın organı yapıldı.

Rudolf von Sebottendorf gazetenin adını değiştirerek Völkischer Beobachter yaparak gazeteye parti yayın organı yaptı. Nasyonal Sosyalistler, gazetenin Yayın Yönetmenliği koltuğuna Hugo Machaus'ı atadılar. Gazetenin tirajı ilk başlarda 8 bin seviyesindeyken, 1923 sonbaharında 25 bine çıktı. 1923 Aralık ayında yayınına ara veren gazete, 26 Şubat 1925'te yeniden yayına başladı. 1 Ocak 1933'ten itibaren Berlin baskısı da çıkan Münih kökenli gazete, önce güney, kuzey ve 1938'de de Viyana baskısını yaptı. 1931 yılında 120 bine ulaşan tiraj, 1944'e geldiğinde 1 milyon 700 bine ulaştı. ■

1 DW.DE, “Kalenderblatt - DW.DE,” Text, DW-World - Rückblicke, (November 3, 2014), http://kalenderblatt.de/index.php?what=thmanu&manu_id=246&tag=18&monat=8&weekd=&weekdnum=&year=2008&dayisset=1&lang=de.

2 Ebd.

3 Hitler's Radio - Radio - Transdiffusion.

4 Der Stürmer, in: Der Stürmer, 1945, S. 1-8, hier: S. 1-8.

5 Historisches Lexikon Bayerns - Der Stürmer. Deutsches Wochenblatt zum Kampf um die Wahrheit.

6 Der Stürmer, in: Der Stürmer, 1935, S. 1-8, hier: S. 1-8.

7 Randall L. Bytwerk: Julius Streicher: Nazi editor of the notorious anti-Semitic newspaper Der Stürmer, 1st Cooper Square Press ed, New York 2001.

8 Jay W. Baird: Das politische Testament Julius Streichers, in: Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte, 4, 1978, S. 660-670, hier: S. 688.

9 Bytwerk [Anm. 7].

10 [Anm. 5].

11 Baird [Anm. 8], S. 680.

12 Ebd.

13 Ebd., S. 681.

14 Kurzbiografie: Julius Streicher (1885, in: Spiegel Online, 2000.

15 Ebd.

16 Purim und der Nürnberger Prozess - Jüfo - Jüdisches Informationszentrum.

17 Leon Goldensohn: The Nuremberg interviews, 1st ed, New York 2004, S. 108.

18 [Anm. 5].

19 Baird [Anm. 8], S. 680.

Yasak meyve

SABRİ UÇAR ÇALIŞKAN

Yasak meyve... İnsanlık tarihinin en eski metaforlarından biri. Tek bir ısırık, bir dünyanın altüst olmasına yetti. Havva'nın cennette Âdem'le birlikte tattığı o yasak meyve, sadece bir elma mıydı? Yoksa bu meyve, insanın ebedi masumiyetini kaybetmesine neden olan çok daha derin bir bilginin sembolü müydü? Tanrı, insana neden bir ağacı yasakladı? Havva'nın eli o meyveye uzandığında neyi çaldı, neyi başlattı?

Bu soruların yanıtı, belki de insanın varoluşuna, bilgiye, yaratmaya ve özgür iradeye dair bitmek bilmeyen bir hikâyede saklıdır. Yasak meyve, sadece bir isyanın değil, insan olmanın kaçınılmaz yükünün sembolüdür.

Cennetin Masumiyeti ve Yasak Ağacın Gölgesi

Cennet, masumiyetin hüküm sürdüğü bir yerdi. Burada acı yoktu, pişmanlık yoktu; bilgi ise yalnızca Tanrı'nın tekelindeydi. İnsan, Tanrı'nın bir parçasıydı ama onunla eşit değildi. Âdem ve Havva, Tanrı'nın yarattığı bir düzenin parçasıydılar ve kendi iradelerinden çok Tanrı'nın iradesiyle yaşıyorlardı.

Ancak o bahçenin bir köşesinde, tüm masumiyetin ve itaatin sınılandığı bir ağaç vardı: Bilgi Ağacı. Tanrı bu ağacı yasakladı. "Bu ağacın meyvesini yerseniz öleceksiniz," dedi. Ama bu söz, aynı zamanda bir merak tohumunu da ekti. Neden bu ağaç yasaktı? Bu ağacın bilgisi neden sadece Tanrı'ya aitti?

Bilgi ve Yaratım: İnsan Olmanın İlk Günahı

Yılan, Havva'ya fısıldadı: "Bu meyveyi yerseniz gözleriniz açılacak. Tanrı gibi olacaksınız." İşte bu cümle, yasak meyvenin anlamını bize açık eder. Yasak olan sadece meyve değil, onun getirdiği bilgiydi. Ama hangi bilgi?

Üreme Bilgisi mi?

Meyve, insanın cinselliğini ve üremeyi anlamasını mı simgeliyordu? Âdem ve Havva, meyveyi yedikten sonra çıplak olduklarını fark ettiler. Bu fark ediş, onların masumiyetini kaybettiklerinin işaretiydi. İnsan, bedeninin farkına varmış ve bu farkındalıkla bir arzu ve utanç duygusu geliştirmişti. Cinsellik, artık masumiyetin ötesinde bir yaratım gücüydü.

Tanrı'nın Yaratım Gücü mü?

Tanrı, yaratan ve yoktan var eden olandı. Meyve, belki de bu yaratım gücünün sembolüydü. Havva'nın o meyveyi yemesi, insanın da yaratıcı bir varlık olma yolundaki ilk adımıydı. İnsan, sadece Tanrı'nın yarattığıyla yetinmek yerine, kendi yaratısını yapma cesaretini göstermişti. Tanrı'nın öfkesi, bu gücün insan tarafın-

dan ele geçirilmesine mi dayanıyordu?

İyilik ve Kötülüğün Bilgisi mi?

Yasak meyve, insanın saf itaatten çıkıp iyiliği ve kötülüğü ayırt etme yetisini kazandığı anı temsil eder. İnsan artık sadece bir yaratık değil, ahlaki kararlar alabilen bir varlık olmuştu. Bu, özgür iradenin ve aynı zamanda acının başlangıcıydı. Çünkü iyiliği bilmek, kötülüğün de farkında olmaktır.

Tanrı'nın Öfkesi: Hangi Gücün Peşindeyiz?

Tanrı, insanın bu meyveyi yemesinden sonra öfkelenildi. Ama bu öfke, bir intikam ya da kıskançlık değildi. Tanrı'nın öfkesi, belki de insanın bu bilginin yükünü taşıyamayacağını bilmesinden kaynaklanıyordu. İnsan, yaratıcılıkla birlikte sorumluluk, bilgiyle birlikte acı, özgürlükle birlikte yalnızlık kazanmıştı.

Havva ve Âdem, bu meyveyle sadece bilgiye ulaşmadı; aynı zamanda seçim yapma özgürlüğünü kazandı. Ancak bu özgürlük, beraberinde pişmanlık ve hataları da getirdi. Tanrı'nın planı belki de insanı cezalandırmak değil, onun insana dönüşümünü başlatmaktı.

Yasak Meyve: Bir Metaforun Derin Anlamı

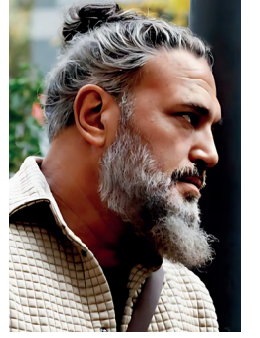
Yasak meyve, aslında insan olmanın tüm yükünü içinde barındıran bir semboldür. İnsan, bilgiye ulaşmak için masumiyetini kaybetti. Ama bu kaybediş, aynı zamanda insanın yücelişiydi. İtaatkar bir yaratık olmaktan çıkıp düşünen, sorgulayan, yaratan bir varlık oldu.

Havva, o meyveye uzandığında sadece cenneti değil, insanın tüm kaderini de değiştirdi. Bilgi, bir lütuf olduğu kadar bir lanetti de. İnsan, artık her şeyin farkındaydı: Sevginin, acının, yaşamın ve ölümün. Bu farkındalık, onu hem Tanrı'ya yakınlaştırdı hem de ondan uzaklaştırdı.

Yasak meyve, insan olmanın hikâyesidir. Havva'nın eli o meyveye uzandığında, insanın masumiyetle dolu bir cennette yaşama seçeneğini sonsuza dek kapattı. Ama aynı anda insana, kendi cennetini yaratma şansı verdi.

Bilgi, insanı Tanrı'ya benzer bir yaratıcı yaptı. Ancak bu yaratım gücü, onun başına bir yük de bindirdi. Havva'nın yasak meyveyi yemesi, insanın doğumudur; acıyla, merakla ve sonsuz bir arayışla doğan insanın hikâyesi...

Belki de Tanrı'nın öfkesi, insana olan sevgisinden idi. Çünkü insan artık sonsuz bir bilginin, yaratımın ve özgürlüğün hem lütfunu hem de lanetini taşımaya mahkûmdur. Havva, o meyveye uzandığında sadece bir yasağı değil, insan ruhunun derinliğini keşfetti. Ve bu, insana verilmiş en büyük armağandı. ■

NURAY ESRA KABAKÇI

90'ların başında daha ailelerin kalabalık bir arada yaşadıkları, birlikte çok fazla vakit geçirdikleri, sıkış tepeş sofrada yemek yedikleri zamanlarda, elime geçen ve ilk okuduğum kitap olan Tırpan'ı sizinle paylaşmak istedim. Aradan yıllar geçmiş olmasına rağmen, ilkler unutulmaz derler ya hani, benim için de unutulmaz bir eser oldu. Abimi sürekli elinde kitapla görür, acaba ne okuyor diye merak edip gizlice odasından aşırıp okuduğum kitaptı, Tırpan. Elimden bırakmadan hayranlıkla okumuştum. Bana okumayı aşılayan abim ve Fakir Baykurt'un Tırpan eseri benim için hep ayrı bir yeri ve anlamı olmuştur...

Tırpan, Fakir Baykurt'un 1970 yılında ilk defa yayınlanan eseri. Küçük kız çocuklarının para karşılığı zengin ağalarla zorla evlendirilmesini ele alıyordu. Fakir Baykurt bu konuda da fark yaratarak Dürü'nün hikayesini çok içten bir dil ile anlatmış. Çok iyi bir eğitimci olan Baykurt çok da iyi bir yazar, her romanı ayrı bir keyif ayrı bir tat bırakıyor insanda.

Roman, Ankara'da Gökçimen köyünde geçer. Gökçimen köyü adını köyün kızlarının gözlerinin renginden almıştır. Köyde kızların göz renkleri çimen rengindedir. Bu sebeptendir ki civar köylere bile nam salmış, güzellikleri dilden dile dolaşır olmuş. Kızlara ise "göküş" diyorlardır..

Romanın kahramanı 13 yaşında olan Dürü ilk okulu henüz bitirmiştir ki, kendinden yaşça büyük Mustu ağa, diğer adı kabak Mustu tarafından görülür ve çok beğenilir. Mustu ağa yanına bir kaç kişiye daha alarak Gökçimen köyüne gider. 60 yaşında olmasına rağmen Dürü'nün babası olan Velikulu ile konuşup kızı Dürü'yü ister. Baba kızını bir kaç altın karşılığında vermeye razı olur. Laf ağzından bir kere çıkmıştır ve geri dönüşü yoktur..

Dürü ve annesi Hava ana bu kararı duyunca deliye dönseler de, yapacak hiçbir şey olmadığını bilirler.. Dürü köydeki diğer kızlarında yaptığı gibi kendini asarak intihar etmeye karar verir. Köyün deli diye adlandırdığı, aslında çok akıllı olan Uluğuş nine Dürü'yü bulur ve ona akıl verir, kendini asmaktan vaz geçirmiştir. Dürü Mustu ağa ile evlenir. Düğün günü Uluğuş nine Dürü'ye kitabında adını aldığı tırpan hediye

eder.. Bu tırpan felakete yol açmış görünsede, hem Dürü'nün hem de diğer köy kızlarının kaderini değiştirecektir.

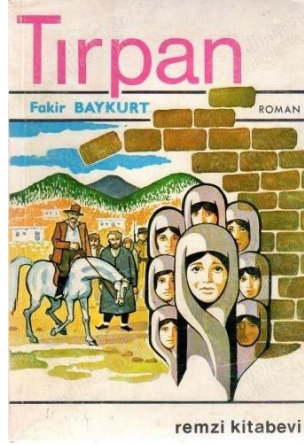
Fakir Baykurt Hakkında

Yazarımız çok çocuklu fakir bir ailenin ferdi olarak Burdur'da 15 Haziran 1929 yılında Dünyaya gelmiştir. Kendilerine bakan dayısı 2. Dünya savaşı sebebiyle askere alınca, küçük yaşta hem okuyup hem çalışmak zorunda kalmış. Irgatlık, dokumacılık çobanlık yapan Fakir Baykurt 1948 yılında Gönen köy Enstitüsünü bitirmiştir..

1953 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü'ne giren yazar 1955'te Edebiyat Bölümü'nü bitirip Türkçe öğretmenliği yapıyor. Bütün amacı köy çocuklarını okutmak, köylüleri bilinçlendirmek ağaların, beylerin saltanatına son vermek. 1955 yılında Ankara Gazi Enstitüsünden mezun olduktan sonra, ilk öğretim müfettişliği yapmaya devam etmiş.

Zengin ağaların karşısında durduğu için hedef haline gelmiştir, sürekli göze batar soruşturmalar yasar. Fakir Baykurt bu seferde öğretmenleri tek bir çatı altında toplar ve Türkiye Öğretmeler Sendikasını kurar (TÖS). Böylelikle ilköğretim müfettişliğinden de uzaklaştırılarak 1966 yılında kurulan Milli Folklor Enstitüsüne uzman olarak atanır.

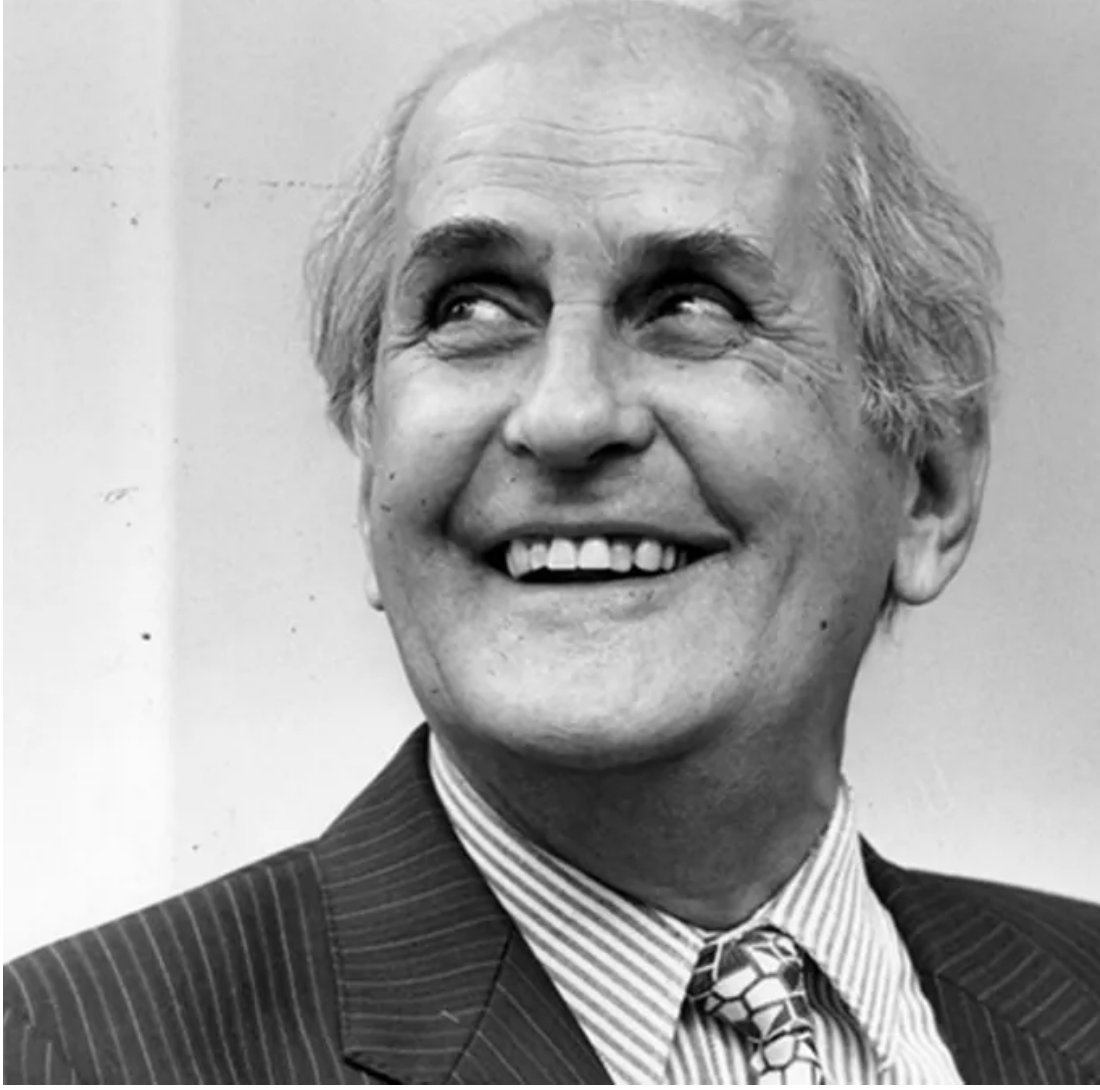
1976 yılında Sosyal Sigortalar kurumundan emekli olur. 1977 yılında İsveç öğretmen yetiştirme çalışmalarına katılır. 1979'da Almanya Duisburg'da Türk işçi çocukları için başlatılan bir programda görev alacaktır. Uzun yıllar öğretmenlik yaptığı Almanya Pestalozzi Okulundan emekliye ayrılıp 1999 Genel seçimlerde Özgürlük ve dayanışma partisi İzmir milletvekili adayı olmuş. Zor şartlar altında mücadele ile geçen yaşamı 1999 tedavi gördüğü Essen üniversite kliniğinde pankreas kanseri nedeniyle hayata veda eder.

Irgatlıktan yazarlığa

Fakir Baykurt

Anadolu'nun en ücra köşelerini dolaşan fekadar bir Cumhuriyet öğretmeni büyük bir yazarlığa uzanan Fakir Baykurt'un ilginç öyküsü...

Bizim asrımız olan 20. yüzyılda birçok güzel şeyler var. Bilim ve teknik hızla geliştirildi. Hem de tehlikeli olacak kadar geliştirildi. Kısaca söylersem, yüzyılımızda kötü sayfalar iyi sayfalardan çoktur.

Torunlarıma vasiyetimdir

Fakir Baykurt, 15 Mart 1995 tarihinde “Sevgili Torunlarıma, Torunlarımin Torunlarına” bir mektup yazmıştı. Bu mektup onun çocuklara vasiyetidir ve aynen şöyledir.

Sevgili Torunlarım,
Torunlarımin Torunları,

Ben 20. yüzyılda yaşayan bir Türk yazarıyım. Şimdi 66 yaşındayım. Hayatım boyunca hem öğretmenlik yaptım, hem de kitaplar yazdım. Türkiye’de ve Almanya’da çalıştım. Bunun için iki vatanım var. Fakat ben aslında bir dünya vatandaşıyım. Belki sizler benim adımı artık tanımayacaksınız, fakat ben bu mektubun sizlere ulaşacağına inanıyorum.

Bizim asrımız olan 20. yüzyılda birçok güzel şeyler var. Bilim ve teknik hızla geliştirildi. Hem de tehlikeli olacak kadar geliştirildi. Kısaca söylersem, yüzyılımızda kötü sayfalar iyi sayfalardan çoktur. Irkçılık, dışlama, dinsel fanatizm, milliyetçilik ve bizleri çok yoksul bırakan zenginlerin kâr hırısı.

Hepsinden de kötüsü savaştır. Çok daha acısı politikacıların ve dini önderlerin savaşı kutsal ilan etmeleridir. Benim görüşüme göre, hayatta tek kutsal şey barıştır. Hiçbir şey savaştan daha kötü ve aptalca olamaz.

Sizlere Barış ve mutluluk dilerim

Sizin Fakir Baykurt

Fakir Baykurt diyor ki,

Sanatta devrimci tavır, hayatı değiştirme tavrıdır. Kitaplarımız, bize ün sağlamak yada kalıcı olmaktan önce, toplumu bu yönde etkilemek içindir. Hayatı değiştirme amacına yönelmemiş bir sanat, insanın bilinçlenmesine ve birleşmesine yardım edemez.

Romanları

- Yılanların Öcü (1954)
- İrazca’nın Dirliği (1961)
- Onuncu Köy (1961)
- Amerikan Sargısı (1967)
- Tırpan (1970)
- Köy göçüren (1973)
- Keklik (1975)
- Kara Ahmet Destanı (1977)
- Yayla (1977)
- Yüksek fırınlar (1983)
- Koca Ren (1986)
- Yarım ekmek (1997)
- Kaplumbağalar (1980) ■

Vikinglerden bu güne değişen bir halk

Danimarka'da siyaset bir başkadır

Danimarka siyasi tarihine baktığımızda küçük bir ülke olmasına rağmen Danimarkalıların, kökleri Vikinglere kadar uzandığından olsa gerek dünyada meydana gelen uluslararası olaylara burnunu sokan bir ülkedir.

Kuzey Avrupa'nın soğuk ikliminin karakterini taşıyan Danimarka'nın kışları özellikle çok soğuktur; sıcak renklerden oluşan kırmızı-beyaz bayrağı bu çok güzel ülkenin kuzeyin sarışın Vikinglerini temsil eder. Danimarka Krallığı ya da kısaca Danimarka'nın başkenti Kopenhag'dır. IX. Frederik'in erkek çocuğunun olmamasından dolayı büyük kızı Kraliçe II. Margrethe tahta geçmiştir.

Danimarka toplumunda ve kanunlarda kral, "Tanrı'nın yardımıyla, lütfu ve halkın sevgisiyle, Danimarka Gücü" anlayışıyla yapılan her konuda altı çizilecek belirtilir. Devlet yönetiminin başında yer alan kral, bugün başbakanı ve hükümeti atama ve azletme yetkisine

sahiptir. 1972 yılında tahta çıkan Kraliçe II. Margrethe, yaklaşık yarım yüzyıldır Danimarka, Grönland ve Faroe Adaları siyasetine yön veren en önemli figürdür. Danimarka, temsili demokrasi ve merkezi üniter devlet yapısına sahip bir monarşi olup, devlet başkanı Kral X. Frederik'tir. Danimarka'da 14 Ocak 2024 tarihinde Kraliçe II. Margrethe'in kendi isteğiyle tahttan çekilmesinin ardından, oğlu Veliht Prens Frederik, Kral X. Frederik unvanıyla tahta çıkmıştır. Danimarkalılar arasında oldukça popüler olup, halkın büyük çoğunluğunun desteğini almaktadır. Kral X. Frederik, birleştirici bir kral olmayı hedeflediğini ifade etmiştir.

Danimarkalıların bugünkü varoluş düşüncesi kendilerine odaklanarak, insanın kendi özünü özgür seçimleri ile ortaya koyması gerektiğini düşünen Vikinglerin torunlarından gelmektedir.

Foto: Shutterstock.com

Bunu en iyi ifade eden Danimarkalı filozof Søren Kierkegaard'ın dediği gibi “var olmak kendin olmaktır”. Kierkegaard'a göre varlığın kendisi kendiliğinden önce geldiğinden, benlik henüz bitmiş değildir. Danimarkalılardaki benlik varoluşu, oluşmakta olan ve sürekli kendini yenileyen, yine kendine doğru aşma şeklinde devam eder. Bunun bir oluşum olduğunu günümüz Danimarka siyaset yapısında bu varoluş kendisini hissettiriyor. Danimarka'nın bu özgür siyaset iradesi, bilimsel çalışmalara önem veren, bilimden beslenen bir ülke olmasından olsa gerek, edebiyat, fizik, kimya, biyoloji alanında birçok bilim adamı Nobel Barış Ödülü almıştır.

Bugüne kadar dünyanın en ünlü edebiyatçılarına ev sahipliği yapan Danimarka ile bütünleşen isim ise

yetkileri, görevleri, hakları, özgürlükleri ve ayrıcalıkları Danimarka Anayasası'nda yer almaktadır. Günümüzde bu yetkilerinin büyük bir kısmını Kral, parlamenta demokrasinin yürütme başı olan Başbakan tarafından kullanılması için vermiştir. Burada Kral tarafından verilen anayasal imtiyazların başbakana verilmesindeki amaç ülkedeki demokrasiyi korumaktır. Herhangi bir kesim veya kişiler tarafından demokrasinin kötüye kullanılmasının önüne geçmektir.

Danimarka devletin sahip olduğu güç ve yetkiler tek bir elde toplanmaması için yasama, yürütme ve yargı organları arasında dağıtılmıştır. Bu makamların görev, yetki ve sorumlulukları Danimarka Anayasası tarafından belirlenmiştir. Danimarka'da bu üç unsurun bu şekilde devleti yönetmesi, bilimde kuvvetler ayrılığı ola-

Başbakan aday, kabinedeki bakanlarla beraber Amalienborg Sarayına gidip, kraliçenin onayını alır. Başbakan sarayın önünde bütün bakanlarla beraber birlik, beraberlik fotoğrafı vererek Danimarkalıları yeni hükümetini tanıtır.

H.C. Andersen'dir. Kendi üstün yaratıcılığı ve hayal gücünü zenginleştirip geçmişin ve herkesin kendi geleceğinin masalını yazacağı bir ülkedir Danimarka.

Ölü renklerin hakim olduğu mat, gri renklerin insanı depresyona sokacak kadar baskı altına almasına rağmen, yeşil renklerle bezenmiş doğası insanın içine bir nebze olsun moral ve huzur veriyor. Danimarka, zıtlıkların anlamlı ve uyumlu olduğu nadir ülkelerden biridir. Birleşmiş Milletler Dünya Mutluluk Raporu'nda dünyanın en mutlu insanları olarak her zaman ilk beşin içinde yer alır. Mutlu olmalarına rağmen, Danimarkalılarda güneş yüzünü fazla göstermediğinden, depresyonun yanı sıra fiziksel sağlık sorunlarından dolayı intiharlar azımsanmayacak kadar çoktur. Danimarkalıların büyük çoğunluğunun ateist ve deist düşüncede olmasına rağmen, kilise vergisi dedikleri vergiyi özgür iradeleri ile devlete ödemektedirler. Bir yandan demokrasinin gerekliliğini, eşitlik ve insan haklarını öne çıkaran söylemleri dile getirirken, öte yandan halk monarşiyi benimsemiştir. Kraliyet ailesinin önemi azımsanmayacak kadar çoktur. Kadının toplum içindeki özgürlüğü o kadar fazla ki, kadınlar için hayal edilemeyecek özgürlükler ülkesi iken, halen kadın-erkek maaşları arasında belli oranda eşitsizlik vardır.

Danimarka siyasetini geniş bir perspektiften ele aldığımızda; devletin yönetim şekli parlamenter temsili demokrasi, bir anayasal monarşi ve merkezi üniter devlettir. Tahtta hak sahibi olma hususuna bakıldığında tacın yapılanması, geleneksel bir kural olarak kralın veya kraliçenin ölümünden sonra mirasın en büyük çocuğa devrolması hakkı bağlamında şekillenmektedir.

Temsili demokrasinin yaşandığı ülkelerde olduğu gibi Danimarka'da Kral X. Frederik'in imtiyazları,

rak ifade edilirken; yasama organı parlamento ve meclis olup, yürütmeyi hükümet, yargıyı ise Danimarka adına bağımsız mahkemeler tarafından icra edilir.

Danimarka siyasi tarihine baktığımızda, küçük bir ülke olmasına rağmen Danimarkalıların kökleri Vikinglere kadar uzandığından olsa gerek, dünyada meydana gelen uluslararası olaylara müdahil olan bir ülkedir. Nüfus olarak Avrupa'da gözle görülür bir varlığı olmamasına rağmen dünya siyasetinde “ben de varım” mesajını tüm dünyaya haykırır. Ortaçağ'da İskandinav bölgesinin en güçlü krallığına sahip olan Danimarkalılar, kendilerini kirliliğe bürünmüş Vikinglerin mirasçısı olarak görürler. Vikinglerin Avrupa, Britanya, İzlanda, Grönland ve hatta Kuzey Amerika'ya yapmış olduğu talan kültürü ile gurur duyarlar. Bunun en önemli sebebi ise Vikinglerin özgür bir ruh yapısına sahip olmalarıdır. Danimarkalıların tarihi köken olarak Keltler, Anglo-Saksonlar olup İsveç'ten göç eden Norveçliler gibi Cermen ırkındandır. Danimarkalıların Zeeland Adası'nda kurduğu devlet, ilk Danimarka devleti diyebiliriz.

Kalmar Birliği Avrupa'nın en güçlü devleti haline gelmesine ortam hazırlamıştı...

Tarih sahnesine çıktığı anda Avrupa devletlerinin korkulu rüyası olmuşlardı. Bu krallığın temelini Kral Gorm ve Harald Blåtand atmıştır. “Mavi Diş” anlamına gelen Harald, Danimarka'nın günümüzde en eski hanedanlığına ev sahipliği yapmasına sebep olan ilk kraldır. Mavi Diş Harald, 980 yılında ilk defa İskandinavları birleştirerek bir krallık kurmayı başarırken, bugünkü Danimarkalıların Alman misyonerlerin etkisiy-

le Hristiyanlığı kabul eden kralıdır.

Ortaçağ Avrupası üzerinde siyasi egemenliğini hissettiren ve bugünkü devletlerin oluşmasında öncü olan Vikinglerdir. Danimarka, 1397 yılında Baltık bölgesine doğru ilerleyen Alman prensliklerinin yayılışını engellemek amacıyla Kalmar Birliği olarak Danimarka, İsveç, Norveç, İzlanda, Finlandiya, Grönland ve Faroe Adalarını feodal bir şekilde konfederasyon olarak bir araya getirmiştir. Bu askeri, ekonomik ve siyasi oluşum, Avrupa'nın en güçlü devleti haline gelmesine ortam hazırlamıştır. Her türlü siyasi ve ticari ortaklıklar zarar getirir mantığı ile İsveç 1521 yılında birlikten ayrılmıştır. Danimarka ile Norveç 1821 yılına kadar birliklerini sürdürmüştür.

Avrupa'da Reform Hareketleri, Katolik Kilisesi'nde meydana gelen yozlaşmanın insanlar üzerindeki olumsuz etkisiyle dinde yeniliğe gidilmesine neden olmuştur. Sadece kilise değil, devlet de Tanrı'nın iradesiyle var olacaktır. Kilisenin, insanlar ve prenslikler üzerindeki baskıcı gücü kırılacaktır. Danimarka, 16. yüzyılın başlarında Danimarka ve Norveç birliği olarak Protestanlığa geçiş yapmıştır. İsveç halkının Katolik olması, bu devletleri din savaşları diyebileceğimiz bir sürecin içine almıştır. Bu durum her iki tarafın hem Avrupa'da hem de ülke içerisinde gücünün kırılmasına ve toprak kaybetmesine sebep olmuştur.

Danimarka Anayasası'nın Belçika ve Norveç anayasaları ile uyumu ve Montesquieu'nun etkisi

Danimarka Anayasa Hukuku'nda genel kabul görmüş olan ve ana çerçevesini Fransız hukukçusu Montesquieu'nun ortaya koyduğu kuvvetler ayrılığı mantığı ile yürütme, yasama ve yargı erklerinin üçlü ayrılığı benimsenmiştir. Bu tasnifin dayandığı temel, yasama ve yürütme kuvvetlerinin birbirleriyle olan uyumlu ilişkisidir. Bu düşüncüyü uygulayan Danimarka, demokratik sistemlerin işleyişi açısından sıkıntı yaşama-

maktadır. Her kuvvetin diğerlerinden bağımsız olması, denetim ve denge mekanizmalarını güçlendirir.

Danimarka'da yürütme ve yasama organlarının arasındaki ilişkilerin birbirini denetleyebilme kapasitesine sahip olması, sistemin sağlıklı işlemesi için kritik öneme sahiptir. Danimarka'da kuvvetler ayrılığı mantığıyla yasama organı yürütmeyi denetleyebilir, yürütme organı da yasama organının faaliyetlerini denetleyebilir ve her iki güç de bağımsız yargı tarafından denetlenebilir.

1849 anayasasını incelediğimizde Danimarka nüfusunun %15'i oy kullanma hakkına sahipti. Sivil özgürlükler, ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, örgütlenme ve toplanma özgürlüğünün yanı sıra mülkiyet haklarının dokunulmazlığı ve keyfi tutuklamaların olmayacağı anayasal güvence altına alınmıştır. Evangelist Lutheran Kilisesi, Danimarka'nın ulusal kilisesi olarak resmen anayasada yerini almıştır. 1849 tarihli Anayasa, Danimarka demokrasisinin resmi temeli olmuştur. 1915 yılında kadınlara oy kullanma hakkı getirilmiştir. Bugün halen yürürlükte olan Danimarka Anayasası 1953 yılında IX. Frederik döneminde tek başlı yönetim mantığı ile parlamento meclisi olarak kabul edilmiştir. Danimarka birinci ve ikinci dünya savaşlarına katılmamıştır. Fakat buna rağmen İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya tarafından işgale uğramıştır.

Danimarka Monarşiden Temsili Demokrasiye geçişin başlangıcı

Danimarka'da 1849'da ilk demokratik parlamentosu kurulduğunda partiler yoktu. Parlamento üyeleri yalnızca kişisel nitelikler ve görüşler temelinde seçilirdi. Anayasada partiler olmadığı için anayasaya göre seçilen üyelerin seçmenlerin bağlayıcı yetkilerini yerine getirmeleri gerektiğini vurgulamaları önemliydi. Danimarka'da Rigsdagen, 1849 ile 1953 yılları arasında birçok farklı kesimin oluşturduğu partilerin siyasi arenaya çıkışına sahne olmuştur. Liberal Sol (Venstre) ve Muhafazakâr Parti (Konservativ) kulüpler şeklinde olan ilk partilerdi. 1870'te ise Sosyal Demokrat Parti kurulmuştur.

Bugün Danimarka'nın bu kadar mükemmel bir yönetim şekline sahip olmasının altında, sanayi devrimi sonrası gelişen işçi sınıfının kendisini Sosyal Demokrat Parti'de temsil etmesi, çok daha erken dönemlerde tarım faaliyetleri nedeniyle güç kazanan toprak sahiplerinin kendilerini Muhafazakâr Parti'de, sanayi alanında üretim yapan fabrika işletme sahiplerinin ise Liberal Parti'de örgütlenmesi yatmaktadır.

Yirminci yüzyıl boyunca ortaya çıkan farklı partilerle birlikte kurulan Radikal Sol Parti 1905'te, Danimarka Komünist Partisi ise 1959 yılında tarih sahnesine çıkmıştır. Dönemin koşullarına göre farklı siyasi fraksiyonların öne çıktığı renkli bir Danimarka siyaseti görüyoruz. Bu demokrasi anlayışı yıllar geçtikçe, siyasal denetimin doğrudan doğruya halkın ya da düzenli aralıklarla halkın özgürce seçtiği temsilcilerin elinde bulunduğu yönetim biçimi olarak kendisini hissettirmiştir.

SEYFİ ALP

Sene 1945...

Almanya'da taş üstünde taş kalmamış.

Sadece başkent Berlin değil, bütün büyük şehirler yerle bir.

Sene 1954...

Almanya futbolda Dünya Şampiyonu.

Bern'deki finalde Puşkaşlı Macaristan'ı 3-2 yene- rek.

Sadece 9 yıl.

Evet sadece 9 yıl sonra bu başarı gelmiş.

Almanlar için İkinci Dünya Savaşı sonrası yerle bir olmuş şehirlerin toz ve toprağından kurtulmasında en etkili araç futbol oldu.

1945'te Almanya'nın sadece şehirleri yerle bir ol- mamıştı.

Nazi Almanyası'nın Yahudilere yaptığı soykırım nedeniyle Alman ulusunun boynu bükük, vicdanları ağır yaralıydı.

1954 yılında futbolda kazanılan Dünya Şampiyona- sı sonrası trenle Bern'den Almanya'ya hareket eden Almanya Milli Takımı, geçtiği şehir ve kasabalarda ka- dınlar, çocuklar ve savaş yaralıları Almanlar tarafından çiçeklerle karşılandı.

Bern Zaferi, Almanlara, "Daha ölmemişiz. Yaşıyo- ruz" duygusu yaşattı.

Almanya'nın Bern Zaferi'nde daha sonra çok bü- yük bir spor ürünleri markası olacak Adidas'ın kuru- cusu Adi Dassler'in katkısı büyüktü.

Maçın yağmurlu bir günde oynanacağını daha ön- cedden öğrenmiş ve süratle Almanya Milli Takımı için vıdallı futbol ayakkabıları yapmıştı.

Almanya futbolda bilim ve teknolojiyi kullanma- yı daha sonraki Dünya ve Avrupa Şampiyonaları'nda da tekrarladı.

Ev sahipliği yaptığı 2006 Dünya Kupası'nda Arjan- tin ile oynadıkları maçtan önce o güne kadar görülme- miş bir iş yaptılar.

Merkezi Köln'de bulunan Spor Akademisi'nde oluşturdukları 40 kişilik araştırma grubu, Arjantin ma- çının uzatmalara ve daha sonra penaltılara kalması du- rumunu analiz etti.

Maçın penaltılara gittiği anda Almanya kalecisi Jens Lehmann'ın eline tutuşturulan kağıtta, hangi Ar-

jantinli futbolcunun penaltıyı nereye atma ihtimalinin yüksek olduğu yazıyordu. Ve Lehmann bu maçta iki penaltı kurtararak, Almanya'nın yarı finale yükselme- sini sağladı.

Asker yasağını futbolla deldiler

Hitler Almanyas'ında Yahudilere yapılan soykırım nedeniyle Alman askerinin gündüzleri Almanya cad- delerinde gezmesi yasaktı.

2. Dünya Savaşı sonrası galip devletlerin imzaladı- ğı antlaşmalarda sadece Almanya Ordusu'nun sayısı sınırlandırılmadı. Aynı zamanda askerin durumu da kayda geçirildi.

Yine 2006 yılında Dünya Kupası'na ev sahipliği yaptıkları ve güvenlik önlemlerinde polis yanında aske- rin de olması gerektiğini ileri sürererek, Alman askeri gündüzleri sokağa çıkabildi.

1974 kadrosunu ezbere sayıyorlardı

Almanya 1954 sonrası tam üç defa daha futbolda Dünya Şampiyonu oldu.

Özellikle ekonomide Alman Mucizesi'nin açıkça görüldüğü 1970'li yıllarda Almanya bu sihirli spora ilgi duyanlar tarafından yakından takip edilmeye başlandı.

Almanya'nın 1974'de Dünya Şampiyonu olan kadrosunu İstanbul'da yaşayan bir futbolsever rahat- lıkla sayabiliyordu.

Almanya 8 defa Dünya Kupası finaline kalarak, bu alandaki rekora sahip. 1954 ve 74'deki başarısını 1990 ve 2014'de Dünya Şampiyonu olarak yineledi.

Avrupa Futbol Şampiyonası'nda da tam 6 defa fi- nale kalıp, bunların üçünden Şampiyon olarak ayrıldı.

Futbol ve otomobil ile destan yazdılar

Almanya'nın 1954'de Dünya Şampiyonu olması, savaş sonrası yeniden inşa edilmeye başlanan şehir ve kasabalara futbol sahaları olarak yansdı.

Yeni kurulan yerleşim birimlerine onlarca, yüzlerce ve hatta binlerce futbol sahaları yapıldı.

İkinci Dünya Savaşı öncesi yetişen beyinlerin bilgi- leri bu sihirli oyun için kullanıldı.

Savaştan sadece 29 yıl sonra, yani 1974'te Alman- ya'nın bir Kaiser'i vardı: Franz Beckenbauer.

İmparator Franz Beckenbauer ve ekibi futbolda yeni ufuklar açarken, 1990'da Dünya Şampiyonu olan Almanya Milli Takımı antrönü de Kaiser'di.

Savaşla kaybettiklerini Futbolla kazandılar

Heil Futbol!

Almanya'da Bundesliga bugünkü haliyle 1963 yılında oynanmaya başladı. Geride kalan 62 senede Alman futbolu İngiliz, İtalyan ve İspanyol ligleri ile birlikte sürekli Avrupa'nın en kaliteli 4 ligi arasında yer aldı.

Futbol ile yakalanan enerji, savaş öncesi de bilgi ve tecrübe sahibi oldukları otomobil üretimine yansıdı.

BMW, Mercedes ve diğer markalar 2000'li yıllara futbolla birlikte kol kola yürüdüler.

Dünyanın en kaliteli spor basınına sahipler

Almanya'da futbolun bugün ulaştığı başarıda en büyük paylardan biri de kaliteli spor basını.

Alman Kicker Spor Dergisi 1968 yılında kuruldu.

Kicker Sport Magazin, futbolun uzmanlarının bulunduğu, tecrübelerini paylaştığı bir dergi olmakla kalmadı. Ülkede spor gündemini belirledi.

Günlük gazeteler yanında haftalık dergilerde de çok kaliteli haber, analiz ve röportajlar yayınlandı.

Başarıların takdiri kadar, başarısızlıklar gerçekçi biçimde analiz edildi ve çözüm yolları gösterildi.

Futbolda dünya markası: Bundesliga

Almanya'da Bundesliga bugünkü haliyle 1963 yılında oynanmaya başladı. Geride kalan 62 senede Alman futbolu İngiliz, İtalyan ve İspanyol ligleri ile birlikte sürekli Avrupa'nın en kaliteli 4 ligi arasında yer aldı.

2024 yılı rakamlarına göre İngiltere Premier Lig'inden sonra Bundesliga televizyon gelirlerinden en çok para kazanan ikinci lig oldu. Bundesliga'da televizyonlar maçların naklen yayını için yıllık 1 milyar 200 milyon Euro ödeyecekler.

Cristi Dangeorge / Shutterstock.com

Alman Futbolu'nun Türkiye'ye hediyesi: Derwall, Feldkamp ve Daum

1961 Ankara Anlaşması ile Almanya'ya gelen Türkler için de Alman futbolu bir sağlıklı iletişim aracı oldu.

Alman futbolunun yetiştirdiği başarılı futbol adamı Jupp Derwall Türkiye'ye modern futbolu getirdi.

Sağlık sorunları nedeniyle Almanya'ya dönmek zorunda kalınca, arkadaşı Karl-Heinz Feldkamp'ı Türkiye'ye çağırdı. Her ikisinin Galatasaray'da yaptığı çalışma diğer kulüplere de örnek oldu.

Christoph Daum da Fenerbahçe ve Beşiktaş'ta oynattığı futbol ile akıllarda kaldı.

Bu üç isim de Türkiye'de derin izler bıraktı.

Fabrizio Andrea Bertani / Shutterstock.com

Almanya'da piştiler, Türkiye'ye de düştüler

Alman Futbol sisteminin Türk futboluna da katkıları oldu.

Özellikle 1990'ların başlarında Almanya'daki futbol altyapısını bilinçli kullanan Türk ailelerin çocukları Türk futboluna da faydalı oldular.

Erhan Önal, Erdal Keser ve Yıldırım Baştürk ile başlayan dönem, Altıntop kardeşlerle devam etti.

Halen milli takım kaptanı olan Hakan Çalhanoğlu da bir Alman sistemi hediyesi.

Türk futboluna büyük izler bırakan Christoph Daum, 24 Ağustos 2024'te hayatını kaybetmişti.
Foto: Gerd-Harder / Shutterstock.com

MOJEN

PERFORMANCE

BAR · LIVE MUSIC

Eğlencenin adresi

Dieselstraße 2
64546 Mörfelden-Walldorf
Telefon: 0177 9320419

Temiz

Seit 2001

Abbruch & Schadstoffsanierung

Çeyrek asırlık güven...

Töpferstr. 2 | 61273 Wehrheim
www.temiz-bau.de • info@temiz-bau.de
Tel: 0177 93 20 419

SEBAHATTİN ÇELEBİ

Adana'nın sıcak ve nemli bir yaz akşamıydı. Pamuk tarlalarından dönen işçilerin yorgun adımları sokaklarda yankılanırken, küçük bir evde bir çocuk bağlamasıyla türküler söylüyordu. Bu çocuk, ileride Türk halk müziğinin efsanevi isimlerinden biri olacak olan Ferdi Tayfur'du.

1945 yılında Adana'da dünyaya gelen Ferdi, henüz altı yaşındayken babasını kaybetti. Hayatın zorluklarıyla erkenden tanışan küçük Ferdi, bir yandan okula gidiyor, bir yandan da ailesine destek olmak için çalışıyordu. Küçük yaşta hamallık yaparak, simit satarak ve ayakkabı boyayarak ailesinin geçimine katkıda bulunmaya çalıştı. Ancak içindeki müzik aşkı, tüm zorlukla-

büyük kentlere yapılan göçlerin yoğun olduğu yıllarda bu üç sanatçı hepimizin dertlerine ortak oldu.

1960'ların sonlarına doğru İstanbul'a gelen Ferdi Tayfur, büyük şehrin kalabalık sokaklarında, elinde bağlaması, cebinde türkülerıyla yeni bir hayata adım attı. İlk yılları oldukça zorlu geçti. Gecekondu mahallelerinde yaşadı, çeşitli işlerde çalıştı. Ancak müzikten hiç kopmadı. Gazinolarda, düğünlerde sahne almaya devam etti.

Müzik kariyerindeki ilk önemli adımı Saya Plak'la attı ve 6 plak doldurdu, ancak beklediği başarıyı elde edemedi. Daha sonra çeşitli şehirlerde çalışarak hayatını kazanmaya çalıştı. Abisinin bir iftira üzerine hapse düşmesi nedeniyle Adana'ya döndü ve 2,5 yıl boyunca müzik piyasasından uzak kaldı.

25 yaşında Zeren Plak'tan gelen teklifle "Kaderim-

Saya Plak'la anlaşarak 6 plak dolduran Ferdi Tayfur, beklediği ve umduğu başarıyı elde edemez. Satmayan plaklar üzerine, yapımcı şirket anlaşmayı bozar. Ferdi Tayfur için bu; çiftliğe, Adana'ya dönüş anlamını taşıyacaktı.

ra rağmen hiç sönmedi.

Mahalle aralarında, düğünlerde şarkı söylemeye başladı. Sesi ve yorumuyla dikkat çeken genç Ferdi, zamanla çevresinde tanınmaya başladı. Adana'nın dar sokaklarında yankılanan sesi, kentin kalbine dokunuyordu. Her akşam işten eve dönerken, cebinde yeni yazılmış türkü sözleri taşırdı. Bu dönemde yerel radyolarda programlara çıkmaya başladı ve ilk bestelerini yaptı.

Ferdi Tayfur'un müziği, sadece notalardan ibaret değildi. O, her şarkısında bir hikâye anlatırdı. "Emmioğlu" şarkısında köyden kente göçün yarattığı sosyal dramı, "Haram Oldu" şarkısında imkansız aşkın acısını, "Batan Güneş" şarkısında ise yoksulluğun ve çaresizliğin hikayesini anlattı. Kendine has üslubuyla yarattığı arabesk tarzı, toplumun geniş kesimlerinde karşılık buldu.

1980 sonrası dönemi hatırlayanlar için Ferdi Tayfur, Orhan Gencebay ve Müslüm Gürses bir kimlik arayışının, şehirleşen yanlarımızın tınısıydı. Köylerden

sin" adlı plağını çıkardı. Ancak yapımcı şirketin kapanması nedeniyle 4 yıl daha beklemek zorunda kaldı. Kader Plak firmasıyla yaptığı "Huzurum Kalmadı" ile beklediği başarıyı yakaladı.

1973 ve 1974 yıllarında Görsev Plak adına "Kır Çiçekleri", "Bana Gerçekleri Söyle", "Postacı", "Mahkumların Duası" ve "Yüreğimde Yara Var" adlı şarkıları yaptı. Ardından Elenor Plak'la "Bırak Şu Gurbeti", "Ahşım", "Yad Eller" ve "Çeşme" ile dönemin en çok satan 45'liklerine imza attı.

1975 yılında çıkardığı "Çok Yalnızım" albümü onu zirveye taşıdı. Albümün çıkış parçası, dönemin en çok dinlenen eserlerinden biri oldu. 1976 yılında "Çeşme" filminin setinde tanıştığı sanatçı Necla Nazır'a aşık oldu ve mütevazı, magazin dünyasından uzak bir hayat sürdü.

Bu röportajı daha önce yayınladığım Platform dergisinde ve Kanal D için hazırladığım Cafe Platform adlı TV programında yayınlamıştım. Anısına saygıyla

Güle güle Emmioğlu!

O hepimizin hayatına, çocukluğuna, gençliğine, aşkına dokundu. Şarkıları sokak sokak Anadolu'nun her bir köşesinde yankılandı. Müziğe gönül vermiş bir büyük sanatçıyı onbinler son yolculuğuna uğurladı.

1975 yılında çıkardığı “Çok Yalnızım” albümü ise onu zirveye taşıdı. Albümün çıkış parçası olan “Çok Yalnızım” şarkısı, o dönemin en çok dinlenen eserlerinden biri oldu. Şarkının sözleri, yalnızlık temasını işliyor ve toplumun geniş kesimlerinde karşılık buluyordu: “Çok yalnızım, kimsem yok benim / Sevgisizim, aşksızım benim...”

yeniden yayınlıyorum.

- Sayın Ferdi Tayfur. Siz Adana'dan kalkıp İstanbul'a geldiniz ve Türkiye'nin en sevilen sanatçılarından biri oldunuz. Bir kuşağın sanatçısı olmak gibi bir özelliğiniz var. Garip bir tesadüftür ki Orhan Gencebay ile hemen hemen aynı yıllarda İstanbul'a geldiniz. Beyköylü Cumali'nin oğlu Ferdi Tayfur, içindeki müzik ateşini nasıl keşfetti?

Müzik ateşim çocukluk dönemlerimde başladı. Ben söyledim, başkaları, konu komşu keşfettiler beni. En çok onlar dinlerlerdi beni. Bir avluya otururduk, ben söylerdim onlar dinlerlerdi. 6 aile vardı avluda. Onlardan bir tanesi de bizdik. Babam öldükten sonra çok fakirdik. Amca tarafımız pek ilgilenmedi bizlerle. Teyzelerim vardı. Allah rahmet eylesin, bize teyzelerimiz çok arka çıktılar. Bir tane teyzem kaldı hayatta. Öbürleri de öldüler. Annemler dört kız kardeştiler.

Ben sinemayı çok seviyordum aslında bakarsanız. Sinemada o zamanlar ilk gördüğüm filmlerin arasında Zeki Müren'in beklenen şarkısı Kink Plak vardı. Beğün Doruk rahmetlinin oynadığı filmler vardı. Orada, hatta kitabımda filan da yazmıştım. Avare filmi çıkmıştı o zaman. Ortallığı kasıp kavuruyorlardı. Hatta rahmetli Raj Kapoor'un taklidini yapardım küçüklükten. Orada keşfettiler sesimin güzel olduğunu.

- Hangi şarkıları söylediniz o dönemlerde en çok. Kendi besteniz yoktu tabi değil mi?

O zamanlar türküler filan okurdum. Benim çocukluk zamanlarımda bugünkü fantezi müzik olayı yoktu. Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği vardı. Onları dinlerdik. O türkülerden filan okurduk yani.

- Peki, ailenizde belli bir müzik altyapısı olan kişi var mıydı?

Rahmetli dayım Hak aşığıydı. Şairdi kendisi. İsmail Çelik. Hatta onun bir sözünü de şarkı yapmıştım. “Açılmadım güller gibi, unutmadım eller gibi, boz buladım seller gibi, çağladığım senin için.”

- Evet, hatırlıyorum bu şarkıyı.

Rahmetli dayımın sözleridir bunlar. Daha birçok şarkı sözleri vardı ama bulamadık. Darmadağın oldu tabi her şey. Sadece bunlar kaldı.

- Annenizde filan böyle bir yetenek yoktu tabi, değil mi?

Annemin sesi de gayet güzeldi. Belki de sesim de oradan gelmiştir.

- Babamız sizin için bir idol gibiydi. Delikanlı bir adammış babamız öğrendiğimiz kadarıyla. Başluğunu çok hissetmiş olmalısınız. Ne dersiniz bu konuda?

Çok delikanlı bir adamdı. Çok hissettim evet.

- Ne hatırlıyorsunuz babanızla ilgili? Babamın olmaması bize de tesadüf etti. Bu alemde milyonlarca insanın babası yoktur. Milyonlarca insan babasız kalmıştır. Onların içlerinden biri de bizlerdik. Hep işte kendi kendime sonardım niye biz?

- Yetim olarak büyümek insanı çok ezen bir duygudur değil mi?

Allah kimseyi kimsesiz yapmasın. Bu çok önemli bir şeydir. Arkasız yapmasın. Adama tokat atmışlar, “ah arkam” demiş. Öbürü demiş, “Ben sana tokat atıyorum, neden ah arkam diyorsun?” O da demiş ki, “Ah benim arkam olsaydı sen bana tokat atabilir miydin?” Hayat böyledir yani. Bu kimsesizliğin, arkasızlığın içerisine bir de fakirlik girdiği zaman tam bir cehennem hayatı gibi bir şey oluyor yani. Geçenlerde Necla Hanım (Necla Nazır) bana soruyor, diyor ki “Bir daha çocuk olmak ister misin?”. Ben dedim asla olmak istemem. Bilmiyorum ki çocukluğun ne olduğunu. Yaşamadım çünkü.

- İbrahim Sadrı'nın Kırmızı Araba diye bir şiiri var. Belki dinlemişsinizdir.

Belki.

- İşte Süleyman'ın oğlu Cevahir diye. Bir araba görüyor vitrinde, onu istiyor. Babasının parası olmadığından alamıyor. Sizin de böyle bir hikâyeniz var değil mi?

Var. Ben bisiklete bakardım. Üç tekerlekli bir bisiklet görmüştüm. Gelir gider o bisiklete bakardım. Bir ara amcamın yanına takılmıştım, sekiz, dokuz yaşındayken. Amcam beni terzi dükkanında rızak olarak vermişti. Evet... (biraz gülüyor) Hep gider o vitrine bakardım.

- Sonra alabildiniz mi o bisikleti?

Alamadım. Hiç oyuncakım olmadı benim. Hayatım boyunca hiç oyuncakım olmadı.

- Selami Şahin de aynı şeyi söylemişti bize. Aynı ifadeyle. “Hayatım boyunca hiç oyuncakım olmadı” demişti...

Olmadı benim de...

- Türkiye'de bir dönem Anadolu'dan gelip İstanbul'da şöhreti bulan sanatçı furyası vardı. Zamanla bu biraz değişti. Toplum da değişti tabi buna paralel olarak. Şu anda mesela popülerlere çok ciddi bir rağbet yok. O ateş de düştü.

Popülerler de bitti mi?

- Ciddi bir düşüş var.

Ben takip edemiyorum aslında.

- Şu anda yerde mantar biter gibi sürekli yeni sanatçılar çıkıyor. Bir müzik adamı olarak, neticede toplumsal bir gelişmeyi de gösteriyor bu durum. Anadolu'dan kalkıp İstanbul'a gelmeler. Öyle değil mi?

Ben her zaman böyle sakızlı bir laf söylerim devamlı. Bir hatıramı anlatayım. 1971 ile ilgili. 1971'de yapmış olduğum “Huzurum Kalmadı” 45'liği ile ilgili. Temeli insanın ne kadar sağlam oluyor düşünün. “Huzurum Kalmadı” şarkısını şimdi bilmeyenler yok herhalde. Efendime söyleyeyim, çıktığı zaman bütün ne kadar insan varsa hep bir ağızdan okuyorlar bu şarkıyı. Ama o zamanlar tutmadı mesela. Ama ne oldu o şarkı bana, temel oldu. Şimdiki gelip geçen arkadaşlarımızın temelleri yok. ■

Düş ölüsü kalbim

FATMA YİÇİT BERBER

Kalbimiz kırılınca çoğu şeye olan inancımız da yok oluyor.

Sevmek ve sevilme varken sürükleniyoruz yalnızlığın buz tutmuş bedenine.

Güven sadece kelime olarak yer edinmiş hayatımızda; hissi çıplak, soyulmuş mis gibi kokan teni leşliğin içinde.

Kime yüreğimizi uzatsak koca bir hiçlik ve kara bir leke kaplıyor benliğimizi.

Yalan rüzgarları esiyor, savuruyor bizi oradan oraya.

Gerçekliğin acı yüzü tokat gibi çarpınca suratımıza, felç ediyor adeta.

Duyguların ayağı kırılıyor, oturup kalıyor gerçekliğini beklediği yerde.

Adım atamaz oluyoruz dostluğa/sevgiliye.

İki kelime sevip, üç kelimedeki süslü cümlelerle sınırlı gidiyorlar hayatımızdan.

Yarım kalmış bir şiir, tamamlanacak cümleler ararken kendine, kalbimizde bizi tamamlayacak olan diğer yarımızı arıyor yarımlığın gölgesinde asılı kalan bir çılgının içinde.

Suskunluğumuza gömüyoruz hayallerimizi.
“Ben”le başlayan cümleler, yerini öksüz cümlelere bırakıyor.

Ne zaman konuşmak istesek,

Derdimizi anlatmaya çalışsak,

Keşkelerin kanadı kırık cümlelerinde lal oluyor dilin.

Sonrası koca bir hiçlik.

Yürek ağrısı.

“Sevgi” obje haline gelmişken, sevgisizliğin uçurumundan atlarken buluyorsun kendini.

Ölmüyorsun belki ama ruhun çürüyor/uçurumun ıssız yamaçlarında.

Sesi kısıyor yalnızlığın.

Bağırsan kim duyar ki seni?

Hiçlik.

Emeklerin kanayınca anlıyorsun, “Seni senden başkası sevmeyecek.”

Kapat kalbinin perdesini.

Önceliği sen olmayan insanlar için heba etme pence-re önü bekleyişlerini.

“Düş Ölüsü Kalbim.”

Sevgim acıyor.

Duyuyor musun?

Zira ölümler duymaz değil mi? ■

BORCUM BİLDİM

Sesin huzurun ötesiydi,
Gülüşün bahar kadar ferah,
Gülen gözlerinin ardında gördüğüm o
kırgınlıklar,
Bir ağırlık verdi yüreğime.

Gecelerde yankılanan sessiz sızılar,
Yüreğine dokunduğum hüznün kırıklarıyla,
Sana verdiğim tüm acılar,
Bir daha sana dokunmamak üzere
borcum bildim.

Gözyaşına değişmişse bir sözüm,
Sevgim yüreğini yaraladıysa,
Affet,
Bir daha sana dokunmamak üzere
borcum bildim.

Sevgim incitmek için değildi!
Bir daha senden korumak için de değil!
O gülüşüm gözlerimin ısıltısı her şeyden
çok daha güzel,
Sevgiyi taşımayı borcum bildim.

Bir gün bir nefes gibi silinip gittim,
Anla ki,
Severken bile sevgim özgürlüğündü,
Sana uzak kalmayı, dokunmamayı
borcum bildim.

Gamze Çınar

DR. MURAT DERİN

Türk müziğinin öz çocuğu olan İncesaz müziğini kategorize etmek gibi bir sorunumuz var. İncesaz Türk Müziği'nde bir başlangıç oldu. Türk müziğinin tınılarını, teknik özelliklerini daha önemlisi ruhunu koruyarak "çok seslendirilmesi", 100 yılı aşkın süredir müzikle ilgili tartışmaların ana konusu oldu.

"Çok seslendirme" deyince hep senfonik düzenlemeler anlaşıldı. Aslında Türk müziği icrasının zirvesini oluşturan, ellili ve altmışlı yılların İstanbul Radyosu'nda yapılmış koro ve toplulukların kayıtlarında, Mesut Cemil Bey'in viyolonselinden, Niyazi Sayın'ın neyinden duyulan pedal sesler, Tanburi Cemil Bey'in, Re-

fik Bey'in, Fahire Hanım'ın sazlarından duyulan, ana melodiden taşan irticalen yapılmış süslemeler, polifoni-nin aslında Türk Müziği'nin doğasında olup ne kadar yakıştığıнын göstergesi.

Notasyona ve düzenlemeye dayanan, Batı müziğinin kurallarına göre yapılmış çok başarılı polifoni denemeleri yapıldı geçmişte. Bunlar arasında operetler dönemini, Fehmi Ege'nin İstanbul Radyosu'nda yaptığı kayıtları anmak gerek. Fakat bu denemeler ya münferit kaldı ya arkası gelmedi.

Bu orkestral çok seslendirme denemelerinin dışında, aslında bir oda müziği olan Türk Müziği'nin minimalist anlayışla çok seslendirilmesi ile rebetiko ya da fado benzeri bir akım yaratamadık. Örneğin bir gitar, bir kemençe, bir kanun refakatinde İnci Çayırılı, Tülin Yakarçelik, Ayla Büyükataman, Recep Birgit gibi hem

Gelenekten geleceğe İncesaz

Türk müziğine hem batıya yakın sanatkarların kayıtlarını yapamadık.

Türk müziğinde bu değişimin başlangıcı İncesaz ile oldu. İlk bir iki albümden sonra bu işi devam ettirmeselerdi, İncesaz'ın müziğini de daha önce yapılmış münferit çalışmalardan biri olarak anabilirdik. Ancak grup, hem çeyrek asırdan uzun süredir aynı tarzı sürdürüyor hem de bu tarzı popüler kültüre benimsetti. Yayınlanmış 11 albüm ve sayısız konserle geniş bir kitle İncesaz'ı tanıyor ve müziklerini dinliyor.

Grubun öncüsü olduğu bir başka önemli eylem de özgün bestelerin Türk müziği makam ve usulleri ile kaynaştırılması. Bu amaçla yapılmış en önemli çalışma Ergüder Yoldaş ve Nur Yoldaş'ın Sultaniyegâh albümü olmuştu. Fakat bu albüm de çok gürültülüydü ve Türk müziğinin naif seslerini duyurmuyordu.

İncesaz, doksanlı yılların ikinci yarısında, az önce sözünü ettiğimiz müzikal arayış içinde olan, heyecan ve hayalleri olan, duymak istedikleri müziği yapmak isteyen birkaç genç müzisyenin bir araya gelmesi ile kuruldu. Grubun kurulmasında öncü olan kişi Cengiz Onural oldu.

Cengiz Onural ismini seksenli yılların ikinci yarısından itibaren özellikle genç müzik dinleyicileri, o yıllarda bir fenomen olan Yeni Türkü'nün kasetlerinin kartonetinde, Derya Köroğlu, Murat Buket, Fuat Oburoğlu, Tuğrul Bayrak gibi isimlerle okumaya başladı. O yıllarda Boğaziçi Üniversitesi müzik kulüplerinde faaliyet gösteren Cengiz Onural, Yeni Türkü'nün üçüncü albümü olan Güne Bakan'dan itibaren grupta, klasik kemençe ve gitar çalarak yer aldı.

Bu boşluk dönemin ardından, Cengiz Onural'ın müzikal arayışlarının eyleme dönüşeceği bir zaman geldi. Türk müziği makamlarının armonize edilmesi konusuna çok kafa yoruyordu. Ayrıca, dünyada yerel, incelikli tınların popüler müzikle kaynaştırıldığı çok başarılı müzikler ve topluluklar vardı.

1999 yılında, Kalan Müzik'ten Derya Türkan ve Murat Aydemir'in kemençe ve tanburla kaydettiği bir albüm yayınlandı. Türk Müziği diskografisinin en güzel saz müziği albümlerinden biri olan hatta belki de en güzeli olan Ahenk albümünün içeriğinin görünürde daha önce yapılan icralardan farkı yoktu.

Kişiler değil, grubun ve müziğin kimliği ön plandaydı. İncesaz, nüansları, tınları ön planda tutan, maksasal yapıyı armonize eden minimalist bir müzik anlayışı ile kuruldu. Bu anlayışından, kurulduğu günden bugüne taviz vermedi. Kitleyi yakalamak için başka yollara sapmadı. Kitleyi kendi tarzına çekti.

İncesaz, müzikal yolculuğuna ilk günkü heyecanıyla devam ediyor. 2023 yılında 11. albüm yayınlandı. Bu sefer tamamen Türk Sanat Müziği şarkılarından oluşan albümün solistliğini Güzin Değişmez yaptı. Yeni projeler, yeni albümler kapıda. Daha önemlisi müzikte çeyrek asır geride bırakan İncesaz, yeni müzisyenleri etkileyerek, yeni sanat müziğimizi oluşturarak, misyonunu gerçekleştiriyor.

İncesaz müziğini kategorize etmek güç. Sanat müziği, pop müzik, alternatif müzik, özgün, indie... her türlü kategoriye giriyor ama hiçbirine tam oturmuyor. İncesaz müzik dünyasında tanınmaya başladıktan sonra birçoğunda grubun emeğinin de olduğu albümler yayınlandı. Dilek Türkan'ın albümleri ile birlikte başka sanatçılar da armonik sesler ve tınların duyulduğu sanat müziği albümleri yayınladı.

Gruba vurmalarında Engin Gürkey, basta Akın Aral katılarak grubun bugünkü müzikal kadrosu oluştu. Kurulduğu zamandan beri grubun içinde olan bir başka isim de Bora Ebeoğlu'ydü. Bora Ebeoğlu, arka planda kayıt aşamasında, söz ve besteleriyle, solist olarak, armonik ikinci ses olarak grubun alâmeti farikalarından biri oldu.

Üçüncü albüm, İstanbul'a Dair, yine ilk albüm gibi enstrümental parçalardan oluşuyordu. Grubun asıl sıçraması dördüncü albüm olan Mazi Kalbimde

Bir Yaradır'dan sonra oldu. Bu albümde grubun solistliğini Bora Ebeoğlu ile birlikte Derya Türkan'ın eşi Dilek Türkan yaptı. Bu albümde özgün bestelerle birlikte tango ve operetler çağının şarkıları İncesaz tavrıyla yorumlanıyordu.

Dördüncü albüm İncesaz'ın tanınırlığını arttırdı, konserler gelmeye başladı. Artık sadece kısıtlı bir dinleyici kitlesi değil popüler müzik dinleyicisi İncesaz'ı dinliyor, takip ediyor, CD'lerini alıyor, konserlerine gidiyordu. Beşinci albüm en farklı İncesaz albümüydü. Cengiz Özkan'ın solist olarak katıldığı albüm, türkülerden oluşuyordu. Repertuar farklı olsa da değişmeyen İncesaz yorumuydu. Altıncı albüm, Kalbimdeki Deniz yine Dilek Türkan'ın solist olarak yer aldığı ikinci albüm oldu.

Müzik gruplarının birlikteliklerini sürdürmeleri güç. Kişisel sebeplerle, ya da grup içi anlaşmazlıklar sebebiyle ayrılmalar, ayrışmalar oluyor. İncesaz'da da ilk ekip içinde zamanla değişimler oldu. Bas'ta Akın Aral'ın yerine kontrbasta Volkan Hürsever, vurmalarında Engin Gürkey'in yerine Türker Çolak gruba dahil oldu. En önemli değişiklik, grubun kurucularından Derya Türkan'ın ve iki albümde solist olarak yer alan Dilek Türkan'ın gruptan ayrılması oldu.

Bu ayrılış, İncesaz için bir kayıp olsa da müzik dünyamız için hayırlı bir sonuca sebep oldu. Derya Türkan ve eşi Dilek Türkan, İncesaz tavrını devam ettirerek Dilek Türkan'ın solistliğinde müziğimize yeni albümler kazandırdılar. Dolayısıyla bu ayrılış müziğimiz için bir yoksunluk değil, bir zenginleşmeye sebep oldu. Ayrıca kemençede Emre Erdal, solist olarak Ezgi Köker'in gruba katılmasıyla bu iki sanatçı geniş kitlelerce tanındı.

İncesaz görevini yapmıştır. Yetmişli yılların başlarından itibaren kaybolan müzik geleneğimizin geleceğe uzanacak köprüsünü inşa etmiştir. Geleceğin müzisyenleri geçmişte tekrar etmek yerine bu yolda yürüyecekler.

Aşırı sağın yükselmesini önlemek imkansız gibi

ERDAL PEKTAŞ

Almanya Federal Cumhuriyeti 23 Şubat'ta erken seçime gidiyor. Bu seçim önceki seçimlerden çok farklı. Ülkenin doğusundaki eyaletlerde aşırı sağ partiler çok yüksek oy oranına ulaşmış, hatta birinci parti çıkmıştı. Ama ilk defa savaş sonrası, aşırı sağcı bir partinin (AfD) oy oranı federal düzeyde %20'yi aşmış durumda. Seçime başbakan olarak girecek olan Olaf Scholz'un partisi SPD'nin oy oranı ise sadece %15. Son yıllarda çok sayıda ülkenin aşırı sağcı hükümetler tarafından yönetilmesi demokrasi için büyük bir tehdit. Almanya'da 1980'lerin 'Ausländer raus' (yabancılar dışarı) cümlesinin yerini 'Remigration'a (geri göç) bıraktı. Remigration, AfD'nin ocak ayında yaptığı toplantıda belirlenen seçim bildirgesinde yer aldı.

SORGUSUZ SUALSİZ SINIRDIŞI

Aşırı sağcı AfD ilk etapta kaçak yabancıları sorgusuz sualsiz Almanya dışına çıkarılmasını hedefliyor. İsviçre'de geçtiğimiz yıl yapılan ve AfD'nin de katıldığı toplantıda Alman vatandaşlığına geçmiş yabancıların

rich Merz'in 'AfD ile işbirliği yapmayacağız' demesine rağmen.

ACIMIZI DAHI YAŞAYAMADIK

Bolu Kartalkaya'da ihmal ve sorumsuzluğun zirve yaptığı feci yangında 78 insanımızı kaybettik. Geceliği on binlerce TL istenen odaların karnelerini almış tatil heyecanı içindeki 36 çocuğumuza ve onların ailelerine

Göçmenlerden sonra sıranın toplumun diğer kesimlerine de geleceğini kestirmek için çok bilgili olmaya gerek yok. Yakın tarihte bunun kötü örneklerini çok kez gördük. İktidardaki partilerin halkı anlama sorunu devam ettikçe aşırı sağın yükselmesini önlemek imkansız gözüküyor.

da sınır dışı edilmesinin konuşulduğu ortaya çıktı. Yani hedefleri yolda rast geldikleri kendilerine benzemeyen kişileri apar topar ülke sınırları dışına çıkarmak. Şu anda ikinci parti konumunda olan AfD'nin olası bir iktidarında bu ülkeyi kendine vatan edinmiş göçmenleri zor günler bekliyor.

AFD İLE İŞBİRLİĞİ

Göçmenlerden sonra sıranın toplumun diğer kesimlerine de geleceğini kestirmek için çok bilgili olmaya gerek yok. Yakın tarihte bunun kötü örneklerini çok kez gördük. İktidardaki partilerin halkı anlama sorunu devam ettikçe aşırı sağın yükselmesini önlemek imkansız gözüküyor. Geçtiğimiz günlerde Birlik Partileri'nin (CDU/CSU) verdiği sınır kontrollerinin devamlı yapılması ve ülkeye kaçak yollardan gelmiş olanların hemen sınır dışı edilmesini öngören önerinin aşırı sağcı parti AfD'nin verdiği destek ile kabul edilmesi ayrı bir hayal kırıklığı. Almanya'da savaş sonrası ilk defa bir önerge aşırı sağcı bir partinin desteğiyle kabul edilmiş oldu, hem de CDU/CSU'nun başbakan adayı Fried-

mezar olmasını kabul etmek mümkün mü? Oteldeki yangın daha söndürülmeden, kaç canımızı yitirdiğimizi daha öğrenmeden siyasetçilerin suçu birbirlerinin üzerine atmaya çalışması acımıza acı kattı. Yüreğimizi yakan yangının üzerinden günler geçmesine rağmen kurumların ve siyasilerin sorumluluktan kaçmaya çalışması, en azından bir istifanın akıllara bile gelmemesi de bizim kaderimiz olsa gerek.

ACİL ÖNLEM ALINMALI

Yangına müdahale edecek itfaiyenin 45 kilometreden ancak bir saate yakın bir sürede gelebilmesi, işletme sahibinin yangın öncesi itfaiyeden yeterlilik belgesi istemesi, şartların masraflı olduğunu görünce bu talebini geri çekmesi inanılır gibi değil. Hepimiz biliyoruz ki ülkemizde bu durumda çok sayıda otel var. Daha fazla insanımızı kaybetmemek için, ülke ekonomisine maddi anlamda büyük gelir sağlayan bacasız fabrika turizm sektörünün etkilenmemesi için gerekli önlemlerin ivedilikle alınması gerekmektedir.

"Siyaset, mümkün olanın sanatıdır." -
Otto von Bismarck

Soğuk bir Berlin sabahında, Friedrich Merz'in çalışma odasındaki pencereden Reichstag binasına düşen gölgeler, Almanya'nın değişen siyasi manzarasını adeta resmediyordu. Bismarck'ın mümkün olanın sanatı olarak tanımladığı siyaset, bugün CDU lideri Merz'in elinde yeni sınırlarını arıyor, yeni anlamlar kazanıyordu.

1955'te Brilon'da muhafazakâr bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Merz, gençlik yıllarından itibaren siyasetle iç içe büyüdü. Hukuk eğitimi aldığı Bonn Üniversitesi yıllarında, Genç Birlik (Junge Union) içinde aktif rol alarak siyasi kariyerinin ilk adımlarını attı. Daha o yıllarda, Bismarck'ın pragmatik siyaset anlayışını özümsemiş, "mümkün olan"ın sınırlarını keşfetmeye baş-

lamıştı.

Merz'in siyasi DNA'sı, Batı Almanya'nın ekonomik mucizesinin (Wirtschaftswunder) şekillendirdiği bir dönemde oluştu. Başarılı bir avukat olarak iş dünyasında edindiği deneyimler, onun ekonomi politikalarında liberal duruşunu şekillendirdi. 1989'da Avrupa Parlamentosu'na seçilerek uluslararası siyaset sahnesine adım atan Merz, burada edindiği deneyimlerle Alman siyasetinin önemli figürlerinden biri haline geldi. Tıpkı Bismarck gibi, o da pragmatik bir realpolitik anlayışını modern zamanlara uyarlamının yollarını arıyordu.

2000'li yılların başında CDU/CSU meclis grup başkan vekilliği görevini üstlendiğinde, Angela Merkel ile yaşadığı liderlik mücadelesi Alman siyasetinin en çok konuşulan konularından biriydi. Merkel'in parti liderliğini kazanmasının ardından, Merz bir süre siyasetin arka planına çekildi ve iş dünyasında kariyerine devam etti. BlackRock gibi uluslararası finans devlerinin Almanya temsilciliklerinde üstlendiği görevler, onun iş dünyasıyla olan güçlü bağlarını pekiştirdi.

2018'de Merkel'in parti liderliğinden çekilme kararı almasıyla birlikte yeniden aktif siyasete dönen Merz, bu kez bambaşka bir Almanya ile karşı karşıyaydı. Göçmen krizi, Covid-19 pandemisi ve Rusya-Ukrayna savaşının etkileriyle sarsılan ülkede, aşırı sağın yükselişi merkez sağ siyaseti derinden etkiliyordu. Bismarck'ın "mümkün olanın sanatı" tanımını, artık çok daha karmaşık bir

penofoto / Shutterstock.com

İktidar yolunda tehlikeli dans!

2018'de Merkel'in parti liderliğinden çekilme kararı almasıyla birlikte yeniden aktif siyasete dönen Merz, bu kez bambaşka bir Almanya ile karşı karşıyaydı. Göçmen krizi, Covid-19 pandemisi ve Rusya-Ukrayna savaşının etkileriyle sarsılan ülkede, aşırı sağın yükselişi merkez sağ siyaseti derinden etkiliyordu.

siyasi denklemin içinde yeniden yorumlanmayı bekliyordu.

CDU'nun bu hırslı lideri, bir zamanlar Almanya'nın tartışmasız merkez sağ partisi olan CDU'yu yeniden iktidara taşımının hayalleriyle doluydu. Ancak Angela Merkel'in bıraktığı merkez siyaset mirasından uzaklaşarak, popülist bir çizgiye kaymanın tehlikeli sularında yüzüyordu. Merz'in parti içindeki eleştirilenleri, onun 1980'lerde savunduğu neo-liberal ekonomik politikaların bugünün sorunlarına çözüm olamayacağını düşünüyordu.

Merz'in son dönemde AfD ile göçmen politikası konusunda sergilediği yakınlaşma, Alman siyasetinde derin çatlaklar oluşturuyordu. Özellikle "suça karışan göçmenlerin sınır dışı edilmesi" konusunda AfD ile benzer bir söylem geliştirmesi, parti içindeki ılımlı kanadın tepkisini çekiyordu. Bu yaklaşım, Adenauer'den bu yana CDU'nun kuruluş değerlerinden olan hümanist ve Hristiyan demokrat geleneğe aykırı görülüyordu.

Eyalet seçimlerinde AfD'nin özellikle doğu eyaletlerinde artan oyları, Merz'i zor bir satranç oyununun içine sürüklüyordu. Thuringen ve Saksonya'daki seçim sonuçları, AfD'nin bazı bölgelerde birinci parti konumuna yükseldiğini gösteriyordu. Bu durum, Merz'i AfD ile olan ilişkiler konusunda daha da hassas bir konuma itiyordu.

Merz'in siyasi geçmişinde her zaman var olan muhafazakâr ekonomik görüşleri, bugün sosyal politikalar konusunda daha sert bir tutuma evrilmiş durumda. Gençlik yıllarında savunduğu serbest piyasa ekonomisi ilkeleri, artık göçmen karşıtı söylemlerle harmanlanmış bir milliyetçi-muhafazakâr çizgiye dönüşmüş durumda.

Gelecek federal seçimlerde AfD ile olası bir koalisyon senaryosu, Alman siyasetinin en büyük tabu konularından biri olmaya devam ediyor. CDU'nun eyalet teşkilatları, özellikle doğu eyaletlerinde, AfD ile işbirliği konusunda farklı sesler çıkarıyor. Merz ise bu konuda net bir çizgi çizmekten kaçınarak, "demokratik seçilmiş her parti ile görüşülebilir" gibi muğlak ifadeler kullanıyor.

Bu yaklaşım, Merz'in siyasi kariyerinin belki de en riskli hamlesi. 1990'larda Helmut Kohl'un yanında siyaset yaparken edindiği tecrübeler, ona büyük koalisyonların ve uzlaşma siyasetinin önemini öğretmişti. Ancak bugün, popülist söylemlerin gölgesinde, bu tecrübelerin yerini daha keskin ve kutuplaştırıcı bir siyaset anlayışı almış durumda.

AFD ile herhangi bir koalisyon senaryosu, CDU'nun batı eyaletlerindeki seçmen tabanında büyük bir kopuşa neden olabilir. Dahası, uluslararası

alanda Almanya'nın itibarına ciddi zarar verebilir, özellikle AB içindeki konumunu sarsabilir. Merz'in Avrupa Parlamentosu'ndaki deneyimleri, ona AB'nin önemini öğretmiş olmalı, ancak bugünkü politikaları AB değerleriyle giderek daha fazla çelişiyor.

Merz'in bu tehlikeli dansı, parti içinde de ciddi çatlaklar oluşturuyor. Genç CDU'lular ve parti içindeki ılımlı kanat, bu yaklaşıma karşı seslerini yükseltmeye başladı. Merkel döneminin merkez siyasetini savunan parti üyeleri, CDU'nun Almanya'nın istikrar partisi kimliğinden uzaklaştığını düşünüyor.

Özellikle CDU'nun genç kuşak siyasetçileri, partinin gelecek vizyonunun sadece göçmen karşıtlığı üzerine kurulmasına karşı çıkıyor. İklim değişikliği, dijitalleşme ve sosyal adalet gibi konuların da parti gündeminde daha fazla yer alması gerektiğini savunuyorlar. Merz'in iş dünyasından gelen pragmatik yaklaşımı, bu yeni nesil siyasetçilerin idealizmini karşılamakta zorlanıyor.

AFD ile flört ederek çıktığı bu karanlık patika, CDU'yu iktidara taşımak yerine, partinin temel değerlerinden ve kimliğinden uzaklaşmasına neden olabilir. Tarih, popülizmin cazibesine kapılan merkez partilerin acı sonlarıyla dolu.

Merz'in gençlik yıllarından bu yana inşa ettiği siyasi kariyeri, bugün bir dönüm noktasında. Ya Adenauer ve Kohl gibi CDU'nun büyük liderlerinin izinden giderek merkez sağ siyasetin yeni bir versiyonunu yaratacak, ya da popülizmin girdabında partinin tarihsel mirasını riske atacak. Bu tehlikeli oyun, CDU'yu ya yeni bir zafere ya da derin bir kimlik krizine sürükleyecek. Patikanın sonu henüz görünmüyor, ama karanlık giderek derinleşiyor.

BABİL'DE GAZ SAVAŞININ ADI:
EASTMED

Avrupa yılda yaklaşık 540 milyar m3 gaz tüketiyor. Bunun yaklaşık yüzde 40'ı Rusya Federasyonu'ndan geliyordu. Rusya, Avrupa'ya yılda 200 milyar m3'ten daha fazla gaz ihraç ediyordu. Ukrayna savaşı 2022 yılında dünyanın ve AB'nin kabusu oldu ve Babil'de enerji savaşında kartlar yeniden karıldı. İsrail'in açık deniz Leviathan sahasından yapılan gazı AB'ye ihraç etmeye başladı. Bunun üzerine AB, Türkiye'ye ağır yaptırımlar uygulayarak Kıbrıs sahasında ve Doğu Akdeniz'de gaz aramayı yasakladı. Tamar'da bulunduğu gaz rezervinden kendi gaz ihtiyacını karşılayan İsrail, Hayfa'da kurduğu gaz dağıtım şebekesi ve deniz istasyonları ile gözünü AB pazarına dikti. İsrail'e Mısır, Yunanistan ve Güney Kıbrıs AB'ye gaz satmada destek verdi. Ankara, İsrail'e gaz iletim hatları projesinde, Suriye'de yaşadığı hayal kırıklığı ve Kuzey Suriye karasal güvenliğini sağlayamamasından dolayı bölgesel rakip olma şansını kaybetti. Doğu Akdeniz'de oluşan yeni Enerji Denklemi, dünyayı üçüncü bir dünya savaşına doğru götürüyor. Rusya-Ukrayna gerilimi ve ABD'nin AB'ye LNG ihracatı, AB'yi enerjiden ABD'ye bağlamayı başardı ve AB'yi Rusya'ya gaz esaretinden kurtarmayı amaçlıyor.

Dünya'daki Kuzey Denizi gibi eski petrol sahalarındaki üretim düşmesi ve artık "kolay petrol" döneminin sona yaklaşması nedeniyle hidrokarbon arama ve sondaj şirketleri odaklarını daha derin sulara ve geçmişte pek ilgi gösterilmeyen alanlara yöneltmeye başladı. İşte Doğu Akdeniz Havzası bu eğilimin sonucu son yıllarda enerji-politiğin merkezine oturmuş bulunuyor. Komşu ülkelerinin birbirleriyle olan sorunları ve münhasır ekonomik bölge sınırlarındaki anlaşmazlıklar bölgenin ekonomik potansiyelinin artmasıyla siyasi gündemi de daha fazla meşgul etmeye başladı. Rusya'nın 15 Temmuz 2016 ile Türkiye ile Enerji Savunma Paketi kurmasıyla beraber savaş baltaları çıkarıldı.

Türkiye'den geçecek boru hattı inşası 1,5 milyar dolara mal olabilir ve 2-3 yıl içinde tamamlanabilir. Kıbrıs ve Yunanistan'ı içeren EastMed projesinin 10 milyar euro'ya mal olacağını ve tamamlanmasının 6-7 yıl alacak. Türkiye, bu projeye karşı çıkıyor ki, Suriye'nin Kuzeyine tam hakim olmadığı için İsrail ve Katar'da Erdoğan'dan ümidini kesti. ABD ve Rusya'da Erdoğan'a güvenmiyor. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi lideri Anastasiadis seçildiği 2013 yılından beridir Afrodit ve Glafkos bölgelerinden çıkacak doğal gazın, İsrail'in ki ile birleşerek Yunanistan üzerinden Avrupa'ya gideceği hayalini kurdu ve bu uğurda çalışmalar yaptı. İsrail, Ürdün ve Mısır ile Türkiye karşıtı ittifaklar kurup, Türkiye'ye ve Kıbrıslı Türklere gözdağı vermeye çalıştı, milyonlar harcaıp "EastMed Doğal Gaz Boru Hattı" çalışmasını yaptırdı. Ancak ABD, resmi olarak sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) taşınması ve elektrik kabloları döşenmesi projelerini desteklemeyi sürdürüyor.

İsrail Enerji Bakanı Karine Elharrar, ülkesinin 2022 sonuna kadar doğalgaz arama ve üretim faaliyetini artırarak 17 milyar metreküplük ihracaat için yeni rezervlere ulaştığını açıkladı. Rusya'dan bağımlılıktan kurtulmayı hedefleyen AB, İsrail'den gelecek gazı umutlarını bağladı. Türkiye'ye üzerinden AB'ye gaz aktarımını Rusya istemiyor ve Türkiye'nin enerji politikaları üzerine Rusya Lideri Vladimir Putin ipotek koydu ve kapitülasyonlar elde etti. Mersin Akkuyu limanını Rusya'nın malı haline getirdi ve Lazkiye'de askeri üs liman kurdu. Akkuyu'yu nükleer denizaltı üstü ve Rusya askeri liman olarak kullanacak. 15 Temmuz 20016b krizi nedeniyle Putin'e gebe kalan Erdoğan, Rusya ne talep ederse veriyor, ABD ve AB çıkarlarına ters davranıyor.

Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen ise İsrail'deki Ben Gurion Üniversitesi'nde yaptığı konuşmada Rusya'yı enerji konusunda Avrupa'ya şantaj yapmakla suçladı ve ekledi: "Ama Kremlin'in bu davranışı, Rus fosil yakıtlarına bağımlılığımızdan kurtulma kararlılığımızı güçlendirdi. Örneğin şu an İsrail ile enerji işbirliğini artırma yollarını inceliyoruz." dedi. Von der Leyen, İsrail ile işbirliği içinde iki büyük projenin hazırlandığını belirtti ve bunları şöyle açıkladı: "İsrail'i Kıbrıs ve Yunanistan'a bağlayan, dünyanın en uzun ve en derin su altı güç kablosu. Bu zamanla yenilenebilir enerjilerden elektrik üretimi sağlayacak... İkincisi ise Doğu Akdeniz'de bir gaz ve temiz hidrojen boru hattı. Bu hem Avrupa'nın hem de İsrail'in enerji güvenliğine yapılan bir yatırım." diye konuştu.

Öte yandan İsrail Cumhurbaşkanı Yitzak Herzog'un Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı ziyaret etmesi ile başlayan üst düzey görüşmeler teknik seviyeye kadar inince ortaya çıkan iki güzergahın birincisi; Önce Leviathan bölgesinden deniz altından direkt olarak Mağusa limanına veya boğaza, oradan da karadan Geçitköy'e, ardından da mevcut su hattının altyapısını kullanarak Taşucu'na deniz altından boru hattı döşenmesi. Bu güzergahın toplam uzunluğu 430 km. İkinci güzergah ise Leviathan bölgesinden 430 km uzakta yer alan Yumurtalık limanına direkt olarak deniz altından boru hattı döşenmesi. Türk ve İsrailli teknisyenler birinci projenin daha ucuz ve garantili olduğu görüşünde.

Katar ile batan Türkiye, Erdoğan ile batmaya devam ediyor

Katar-Türkiye Doğalgaz boru hattı, Katar'daki doğalgazın Avrupa'ya taşınması amacıyla yapılması planlanan doğal gaz boru hattıdır. Boru hattı kaynak ülke olan Katar'ın Ras Laffan bölgesinden başlayarak önce Suudi Arabistan, Ürdün ve Suriye'den geçerek Ankara'ya ulaşacaktı. Erdoğan ve Katar'ın Suudi Arabistan ile birlikte IŞİD ve El Nusra gibi El Kaida türevi terörist gruplara finansal destek sağladığını bilmeyen yok. Tabii bu desteği kendi kafasına göre vermiş ve veriyor da değil. Yanıt çok basit: para ve güç... Ortadoğu'da oynanan tüm oyunlar, yaşanan tüm çatışmalar ve savaşlar petrol rezervleri ve doğal gaz yataklarının kontrolü için yapılıyor. Suriye savaşında olduğu gibi. Görünürdeki neden, "diktatör" Esad'ın devrilerek Suriye'ye "Irak'ta ve Libya'ta olduğu gibi demokrasinin" getirilmek istenmesi. Oysa ki gerçek neden bu değil. Asıl neden suikastle öldürülen ABD Başkanı John F. Kennedy'nin

Almanya, İsrail gazını almak istiyor

ABD'nin kararı EastMed projesine öldürücü bir darbe olsa da bunun Ukrayna kriziyle çakışması manidar bulundu. İsrail'in Avrupa'nın önemli bir gaz tedarikçisi olarak Rusya'ya alternatif olma hayallerini suya düşmüş değil, Kudüs'ün bölgede enerji oyuncusu olma ve çok büyük doğalgaz geliri elde etme umutlarını Almanya yaşıyor. Doğal gaz depolarındaki doluluk oranı yüzde 25'te bulunan Almanya hem evsel hem de üretim açısından doğal gazı en fazla ihtiyaç duyan Avrupa ülkelerinin başında geliyor. Yılda yaklaşık 119 milyon metreküp doğal gaz ithal eden Almanya bu ithalatının yaklaşık yarısını Rusya'dan sağlıyor. G7 ülkeleri Rusya'nın enerji ödemelerinin ruble ile yapılması teklifini böyle bir adımın yaptırımları olumsuz etkileyeceği gerekçesiyle ret etti. Rusya'ya uygulanan yaptırımlardan taviz verilmediği için AB ülkeleri Almanya önderliğinde yeni gaz alım anlaşmaları ve İsrail'den Almanya'ya uzanacak boru hattı projesine des-

tek veriyor. Sıvılaştırılmış gaz alımları için anlaşmalar imzalandı.

Kamyon ve otobüs gibi ağır vasıta araçlarını fosil yakıtlardan arındırmaya çalışan Almanya, ülke genelinde hidrojen yakıt dolum istasyonu ağını da önemli ölçüde genişletmeye karar verdi. Hidrojen altyapı operatörü H2 mobility ile bu alanda faaliyet gösteren şirketler, Almanya'da istasyon sayısını 2030 yılına kadar üç kattan fazla artırarak 300'e çıkaracaklarını açıkladı.

Air Liquide, Daimler Truck, Hyundai, Linde, OMV, Shell ve TotalEnergies şirketlerinin katıldığı projeye Hy24 şirketi de yatırım desteğinde bulunacak. Fransız Air Liquide, TotalEnergies, Vinci ve Ardian tarafından 2021 yılında kurulan Hy24 fonu, özellikle hidrojen altyapı projelerini fonluyor. Halihazırda Avrupa'nın en yoğun hidrojen yakıt dolum istasyonu ağına sahip olan Almanya, yeni yatırımlarla fosil yakıtların neden olduğu sera gazı emisyonlarını daha da azaltma-

yeğeni Robert Kennedy'nin bir süre önce Politico dergisinde yayımlanan yazısında da açıklamış olduğu gibi, "doğalgaz boru hattı"...

Bir ABD projesi olan bu boru hattının inşasıyla Avrupa ülkelerinin Putin'in kontrolünden çıkması hedefleniyordu. Çünkü Avrupa ülkeleri, doğal gaz nedeniyle bugün Rusya'ya adeta mahkumlar. Ama hesaplar tutmadı ve Esad, müttefiki Rusya'nın çıkarlarına zarar vereceği gerekçesiyle bu ortaklık önerisini reddetti. Reddetmekle de kalmayıp, 2011 yılında İran'la rakip bir doğalgaz boru hattı inşasının anlaşmasını imzaladı. Bu yeni boru hattı projesi ise, İran-İrak-Suriye güzergahına sahip olacaktı.

2011 yılının haziran ayında, Birleşik Arap Emirlikleri Beşar Esad'a İran'la yaptığı bu anlaşmayı bozması karşılığında, 150 milyar dolar para yardımı yapma ve Suriye'de 2011 mart ayında Daraa'da başlatılan isyanın sona erdirilmesi teklifini yaptı. Esad bu teklifi de reddedince, Suriye'de savaş tüm hızıyla ülkeye Erdoğan ve MİT eliyle sokulan El Kaidacı terörist grupların eliyle başlatıldı.

"İsrail AB, Kıbrıs ve Yunanistan'la ilişkilerini bozmak istemez"

Boru hattı projesinin önündeki bir diğer engel, bu hattın Türkiye, Kıbrıs ve Yunanistan arasında sorunlu bölge olarak tanımlanan Doğu Akdeniz'den geçecek olması. Politika uzmanı Mitchell, İsrail'in Kıbrıs, Yunanistan ve Avrupa Birliği ilişkilerine zarar vermeyi istemeyeceğini söylüyor.

Dış Politika Araştırma Enstitüsü Orta Doğu Programı direktörü Aaron Stein de bu projenin hayata geçirilemeyeceğini, gerekli lojistik altyapının pahalı ve karmaşık olduğunu belirtiyor. Boru hattının maliyetinin 1,5 milyar dolar civarında olacağı tahmin ediliyor. Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi'nden enerji uzmanı Necdet Pamir, Türkiye'nin güneyinden geçen bir doğal gaz boru hattı projesinin teoride mantıklı olduğunu söylüyor. Türkiye'nin 2020'de 48 milyar, 2021'de 60 milyar metreküp doğal gaz tükettiğini belirten Pamir, 2022'de bu rakamların 62-63 milyara ulaşacağını ifade ediyor.

Alternatif doğal gaz kaynaklarına ihtiyaç duyulduğunu belirten Pamir, "Finansman dahil koşullar olgunlaştığı sürece yeni anlaşmalar Türkiye'nin çıkarına olacaktır." ifadelerini kullandı.

Yunanistan liderliğindeki EastMed projesine alternatif

Amerika Birleşik Devletleri (ABD), İsrail'den Kıb-

Fotos: Shutterstock.com

yı umuyor. Projeye göre kurulacak olan yeni istasyonlar için trafik yoğunluğu yüksek olan noktalar seçilecek. Uzmanlara göre binek araçlar için ideal görülen elektrikli motorlar, ağır vasıtalarda kullanılabilecek kadar güçlü değil. Hidrojenin kamyonlara ve otobüslere daha iyi adapte olduğunu belirten proje yöneticileri, hidrojen ile "hızlı yakıt ikmali" yapılabildiğini ve yükten ödün vermeden uzun mesafelerin kat edilebildiğini söylüyor.

Hidrojen araçlar nasıl çalışıyor?

Tamamen doğa dostu olarak görülen hidrojenli araçlar içerisinde elektrikli araçlar gibi bir batarya bulunuyor. Bu batarya su ve hidrojen moleküllerini çarpıştırarak elektrik elde ediyor.

Bu araçların da tıpkı benzinli otomobillerdeki egzoz borusuna benzer bir atık sistemi bulunuyor. Ancak hid-

rojenle çalışan araçlarda atık, buhar olarak açığa çıkıyor.

Hidrojenli araçların depoları tıpkı benzinli araçlar gibi dolduruluyor. Depo doldurma işlemi benzinli araçlarda 2-3 dakika sürerken, hidrojenli araçlarda bu işlem hemen hemen aynı sürede tamamlanıyor.

rıs ve Yunanistan üzerinden Avrupa'ya doğal gaz taşınmasını amaçlayan EastMed projesini desteklemeyeceğini açıkladı. Türkiye, Yunanistan öncülüğünde tasarlanan East-Med Doğal Gaz Boru Hattı Projesi dışında tutulmuştu. ABD'nin East-Med projesine beklenen desteği vermemesi, Türkiye alternatifini yeniden gündeme getirdi.

Peki bölgedeki doğal gaz ve petrol rezervi ne kadar?

İsrail Enerji Bakanlığı; Levant Baseninde, bazıları önemli doğal gaz keşiflerine yakın 24 arama ruhsatının yer aldığı ve ülkenin deniz sahaları için yaptığı ilk ihale raundunu 2016'da açtı. İsrail hükümeti; deniz alanlarında keşfedilen toplam kurtarılabilir doğal gaz rezervini, bugün için 900 milyar m³ olarak açıkladı. Şu anda Total, ENI, BP ve Shell gibi enerji devlerinin odaklandığı Kıbrıs, Lübnan, Suriye, ve İsrail arasında kalan ve Levant Havzası adı verilen bölümle ilgili en kapsamlı çalışmayı Amerikan Jeolojik Araştırma Merkezi (USGS) 2010 yılında yayınlamış bulunuyor.

Bu rapora göre Levant Havzası'nda toplamda 1,7 milyar varillik iki petrol rezervi olduğu tahmin ediliyor. Fakat bölgenin doğal gaz zenginliği enerji devlerinin iştahını daha fazla kabartıyor. Bölgede büyük oranda deniz yatağında olan çıkarılabilir doğal gaz rezervinin 3,45 trilyon metreküp olduğu tahmin ediliyor.

Türkiye'nin yıllık doğal gaz ihtiyacının yüzde 53'ünü Rusya karşılıyor

Türkiye'nin yıllık doğal gaz tüketimi 53,5 milyar metreküptür. Rusya yaklaşık 28,5 milyar metreküp ile

Türkiye'nin yıllık doğal gaz ihtiyacının yüzde 53'ünü karşılamaktadır. Büyük oranda doğal gaz tedarikinde Rusya'ya bağımlı olan Türkiye, enerji güvenliği açısından alternatif yollara yönelmek yerine, Rusya ile yeni boru hattı projeleri üzerinden daha yakın iş birliği içerisinde bulunmayı tercih etmektedir. Türk Akımı Projesi bunlardan bir tanesidir. Rusya'dan Batı Hattı'ndan alınan gazın, doğal gaz arzına ilişkin mevcut sözleşmelerin ticari şartları ve koşulları değişmeden Türk Akımı üzerinden satın alınmasına devam ediyor. Bu anlaşma 30 yıl süreyle yürürlükte.

Moskova Kiev'e mecbur kalmak istemiyor

Türk Akımı Rusya'nın Ukrayna'yı bypass etmek için hayata geçirdiği üçüncü hat. İlk olarak Almanya'ya direk Baltık denizi üzerinden Kuzey Akımı boru hattı çekildi. Kuzey Akımı 2'nin döşenmesi ise devam ediyor ancak ABD bu hattın inşasına karşı çıkıyor ve yaptırım tehditlerinde bulunuyor. Bu nedenle bu ikinci hattın geleceği şimdilik net değil.

Var olan durumda Rusya, Trans-Balkan boru hattı ile Ukrayna, Romanya ve Bulgaristan üzerinden Türkiye, Yunanistan ve Kuzey Makedonya'ya gaz aktarıyor. Aralık ayında Rusya Ukrayna ile yeni bir gaz transit geçiş anlaşması yaptı ve Rus gazının en az beş yıl daha Avrupa'ya bu hat üzerinden de gitmeye devam edeceği konusunda uzlaşıldı. Bunun yanı sıra Moskova Kiev ile mevcut hukuki bir anlaşmazlığı çözmek için de 2,9 milyar euro ödeme yapmayı kabul etti. Her ne kadar Rusya ile Ukrayna arasında bu anlaşmalar yapılmış olsa da Moskova en büyük ve en önemli müşterisi olan Avrupa ile gaz ilişkisini Kiev üzerinden kurmak ve Ukrayna'ya bu kozu vermek istemiyor.

Avrupa'ya gaz transferinde Gazprom tekel olacak

Anlaşmada Türkiye'ye satılacak doğal gazda indirim yapılacağına dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Aksine, anlaşmanın uygun bulunduğu kanunun gerekçesine göre Batı Hattı için geçerli olan ticari koşullar aynen geçerliliğini korumaya devam edecektir. Bu durumda Türk Akımı ile Rusya, Batı Hattı için Ukrayna'ya ödeyeceği doğal gaz transit ücretini ödmeden Türkiye'ye doğal gaz satacağı için daha fazla kar elde edecektir. İkinci boru hattı ile gelecek 15,75 milyar metreküp doğal gazın yüzde 50 iştirakle kurulacak ortak şirket tarafından inşa edilecek kara boru hattı ile Avrupa'ya ihracı planlanmasına rağmen, anlaşmanın 11. Maddesi farklı koşullar da ileri sürmektedir.

Bu maddeye göre; Rusya Avrupa'ya ihraç için kullanılacak Deniz-2 ve Kara-2 boru hatlarını tek taraflı olarak iptal etme hakkına sahiptir. Ayrıca, anlaşmada ismi açık bir şekilde Deniz-2 ve Kara-2 boru hatlarının iştiraki olarak zikredilen Gazprom Şirketi, bu hatlar üzerinden üçüncü ülkelere yapılacak gaz transit için Türkiye'den herhangi bir izin, onay veya lisans almayacağı duymayacaktır. Bu maddeden de açıkça anlaşılacağı üzere, Avrupa'ya gönderilecek gaz üzerinde Türkiye'nin tasarrufu olmayacaktır. Gazprom istediği takdirde başka bir ülkede inşa edeceği boru hattını kullanarak Avrupa'ya gaz satabilecektir.

Türkiye Suriye'de yaşadığı politik açmazı Rusya üzerinden aşmaya çalışınca Rusya bu durumu çok iyi değerlendirerek, AB ve ABD baskısıyla iptal etmek zorunda kaldığı Güney Akım Projesi'ni 10 milyar dolar daha ucuza ve daha avantajlı koşullarda Türk Akımı adı altında yeniden hayat geçirmiştir. Bu şartlar altında Türkiye'nin Avrupa'ya Rus gazının transferinde merkezi ülke konumunda olduğunu iddia etmek gerçekçi olmayacaktır. Bunun yerine transit ülke tabiri daha uygun olacaktır. Türk kamuoyu nezdinde kaybettirdikle-

ri ile çok fazla gündeme gelmeyen projenin, ilk olarak isminin Türk Akımı mı, Rus Akımı mı olması gerektiğine dair bir tartışmanın başlaması birçok sorunun yeniden cevaplandırılmasına vesile olabilir.

Rusya Ukrayna'yı bypass ederek, Türkiye'yi doğal gaz tedarikinde, daha ucuza mal ettiği bir proje ile daha fazla kendisine bağlayarak ve karşılığında büyük bir taviz vermeden Türk Münhasır Ekonomik Bölgesini kullanarak akılcıca bir projeyi hayata geçirmiştir. Yunanistan veya Bulgaristan üzerinden Sırbistan ve Macaristan'a satacağı doğal gaz ile jeopolitik olarak da konumu sağlamlaştırarak kendisine yeni manevra sahası açmıştır. Avrupa'ya enerji transferinde Türk Akımı ve Kuzey Akım-2 projeleri ile Ukrayna'yı bypass edebilecek koşulları oluşturmuştur. Alman hükümeti, Avrupa'yı saran enerji krizi sürecinde arzı güvence altına almak için Finlandiya kamu şirketi Fortum'un çoğunluk hissesine sahip olduğu enerji şirketi Uniper'i kamulaştırdı. Almanya Ekonomi ve İklimi Koruma Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, Alman hükümetinin enerji şirketi Uniper'e 8 milyar euro sermaye aktarılacağı belirtilerek, hükümetin Fortum'un Uniper'deki yüzde 77,9'luk hisse payının hisse başına 1,70 euro karşılığında alacağı aktarıldı.

Bakanlığın açıklamasında, sermaye artırımının ve hisse alımının tamamlanmasının ardından hükümetin Uniper'in yaklaşık yüzde 99'una sahip olacağı belirtilerek, böylece hane halkı ve şirketler için enerji arzının güvence altına alınacağı vurgulandı.

Almanya'nın en büyük Rus gazı ithalatçısı konumundaki Uniper, Rusya'dan yeterli miktarda tedarik sağlayamayınca piyasalardan daha yüksek fiyatlardan aldığı gazı müşterilerine, kriz öncesi yapılan anlaşmalar kapsamında, düşük fiyatlara satmak zorunda kalmış bu nedenle mali açıdan zor bir duruma düşmüştü.

Enerji krizi

Rus enerji şirketi Gazprom, Kuzey Akım boru hattı üzerinden Avrupa'ya günlük doğal gaz sevkiyat kapasitesini 27 Temmuz'da yüzde 20'ye düşürmüştü ve Eylül başında ise tamamen durdurmuştu.

Enerji ithalatında büyük oranda Rusya'ya bağımlı olan ve Avrupa'nın en büyük ekonomisi konumundaki Almanya, Moskova'nın Kuzey Akım 1 doğal gaz boru hattı üzerinden gaz akışını durdurma kararı sonrasında bir enerji kriziyle karşı karşıya kalmıştı.

Rusya-Ukrayna savaşına ilişkin endişeler, enerji fiyatları üzerinde yukarı yönlü baskı oluşturmaya devam ederken, Alman hükümeti de bu kış sanayi çarklarının dönmesini, elektrik temininin kesintiye uğramamasını ve konutların ısınmasını garanti altına alabilmek için politikalar geliştirmeye çalışıyor.

Ülkenin enerji maliyetlerindeki artış, enflasyonu körüklerken, hane halkı ve şirketler üzerinde de baskıyı artırıyor. ■

Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocuğu, 18 yaşından küçük her birey olarak tanımlar, ancak bundan çok daha fazlasını ifade eder. Çocuk, bir bireydir. Hakları, kimliği ve kişiliği vardır. Onu sadece "kim" olduğu üzerinden tanımlamamız gerekir, çünkü çocuğu "ne" olarak görmek, onu şekillendirebileceğimiz bir nesne olarak algılamamıza yol açar. Oysa çocuk, kendi dünyası olan bir özne, hayal kuran, büyüyen ve büyürken çevresine anlam katan bir bireydir.

Çocukların gelişim sürecinde edebiyat, hayatı bir köprü görevi görür. Çocuklar, hikâyelerle dünyayı tanır, masallarla hayal eder, şiirlerle düşünür. Ancak çocuk edebiyatı, çocuğu şekillendiren bir araç olmamalı; aksine onunla yol alan, ona ilham veren ve kendi kimliğini keşfetmesine olanak sağlayan bir rehber olmalıdır.

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 29. maddesi, eğitimin çocuğun zihinsel ve fiziksel yeteneklerini en üst düzeye çıkarması gerektiğini söyler. Bu tanım, edebiyatın rolünü de açıklar: Çocuk edebiyatı, yalnızca çocuğu eğitmekle kalmaz, onun hayal gücünü besler, değerlerini şekillendirir ve dünyaya dair merakını canlı tutar.

Peki, dünyada ve Türkiye'de çocuk edebiyatı nasıl bir yolculuk geçirmiştir? Bu yolculuk, çocukların yaşamına nasıl dokunmuştur?

Dünyada Çocuk Edebiyatının Yeri ve Gelişimi

Çocuk edebiyatının temelleri, sanayileşme ve modernleşme ile birlikte 18. yüzyıl Avrupa'sında atılmıştır. Feodal toplumun çözülmesi, kentleşmenin hız kazanması ve çekirdek aile yapısının ortaya çıkışıyla birlikte, çocukların eğitimi ve bireysel gelişimi daha fazla önem kazandı. Bu dönemde çocuk edebiyatı, modern ulus devletlerin temel yapı taşlarından biri hâline geldi.

Avrupa'da, çocuklara yönelik ilk eserler çoğunlukla didaktik bir yapıdaydı. Masallar, efsaneler ve öyküler, çocukları eğitmek, onlara doğruyu ve yanlış öğretmek amacıyla yazılıyordu. Grimm Kardeşler, Hans Christian Andersen, Perrault ve La Fontaine, bu alanda önemli eserler veren ilk isimler arasında yer aldı. Robinson Crusoe ve Gulliver'in Gezileri gibi eserler, çocuklara macera sunarken bir yandan da ahlaki dersler içeriyordu.

Ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da çocuk edebiyatı anlayışı büyük bir değişim yaşadı. Çocuğun bireyselliği, duyguları ve hayal dünyası merkeze alınmaya başlandı. Didaktik anlatılar yerini daha özgür ve yaratıcı hikâyelere bıraktı. Artık çocuğun özne olduğu, kendi bakış açısına sahip olduğu ve edebiyatın onun yaşamını

zenginleştirmesi gerektiği kabul edilmişti.

Modern çocuk edebiyatı, günümüzde fantastik öğelerden çevre bilincine, toplumsal eşitlikten bireysel özgürlüğe kadar pek çok temayı kapsayan geniş bir yelpazeye sahiptir. J.K. Rowling'in Harry Potter serisi gibi eserler, çocuklara sadece eğlenceli bir dünya sunmakla kalmaz; dostluk, cesaret ve ahlaki değerler üzerine düşünmelerine de olanak sağlar. Çocuk edebiyatı artık yalnızca bir öğretme aracı değil, çocuğun dünyaya dair bir birey olarak kendisini anlamasını sağlayan bir yolculuk olmuştur.

Türkiye'de Çocuk Edebiyatının Yeri ve Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de çocuk edebiyatı; dünyadaki gelişmelerden etkilenerek, Osmanlı'nın modernleşme hareketleriyle birlikte ortaya çıkmıştır. Tanzimat Dönemi (1839-1876), Batı'dan gelen çeviriler ve özgün eserlerle çocuk edebiyatının başlangıç noktası olarak kabul edilir. 1861

yılında Selanik'te yayımlanan ilk çocuk dergisi "MümeYYiz", bu alandaki öncü çalışmalardan biridir. Ardından, Ahmet Mithat Efendi'nin Küssadan Hisse ve Hâce-i Evvel gibi eserleri, çocuklara yönelik ilk yazılı eserler arasında yer alır.

Bu dönemde, Batı'dan yapılan çeviriler dikkat çeker. Robinson Crusoe, Gulliver'in Gezileri, La Fontaine'in Masalları ve Telemak, Osmanlı Türkçesine çevrilmiş ve çocukların eğitimine kazandırılmıştır. Bu eserlerin uyarlanması, çocuklara bilimsel düşünceyi aşlamak ve onları modern dünyaya hazırlamak amacı taşır.

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte çocuk edebiyatı, modern bir ulus devletin inşasında önemli bir araç olarak görülmüştür. Eğitim reformları, çocuklara yönelik yazılan kitapların artmasına zemin hazırlamış ve çocukların okuma alışkanlığı kazanması hedeflenmiştir. Bu dönemde, Kemalettin Tuğcu, toplumsal gerçekliği çocukların dünyasına taşıyan eserleriyle dikkat çeker.

Türkiye'de çocuk edebiyatı

Çocukların gelişim sürecinde edebiyat, hayati bir köprü görevi görür. Çocuklar, hikâyelerle dünyayı tanır, masallarla hayal eder, şiirlerle düşünür. Ancak çocuk edebiyatı, çocuğu şekillendiren bir araç olmamalı; aksine onunla yol alan, ona ilham veren ve kendi kimliğini keşfetmesine olanak sağlayan bir rehber olmalıdır.

HABER MERKEZİ

Soğuk bir kış sabahıydı, 1942'nin 22 Ağustos'u. Kırşehir'de dünyaya gelen bebeğe Uğur adını verdiler. Kim bilebilirdi ki bu çocuk, Türk basın tarihinin en cesur kalemlerinden biri olacak, araştırmacı gazeteciliğin çitasını yükseltecek ve ne yazık ki karanlık eller tarafından susturulmaya çalışılacaktı.

Küçük Uğur'un çocukluğu, dönemin birçok memur çocuğu gibi, babasının tayinleri nedeniyle çeşitli Anadolu kentlerinde geçti. Babasının adliyedeki görevi, belki de onun ileride hukuk eğitimi almasında etkili olacaktı. 1961 yılında Ankara Atatürk Lisesi'ni bitirdiğinde, ülke büyük bir siyasi çalkantının içindeydi.

Ankara Hukuk Fakültesi'ndeki öğrencilik yılları, onun düşünce dünyasının şekillendiği dönem oldu. O yıllarda Türkiye'nin önde gelen düşünürleriyle tanıştı. Fakülte dergisinde yazmaya başladı, kaleminin gücünü keşfetti. 1965 yılında fakülteyi bitirdiğinde, artık sadece bir hukukçu değil, keskin kalemli bir yazardı.

Avukatlık stajını tamamladıktan sonra, 1969'da Cumhuriyet gazetesinde yazıları yayımlanmaya başladı. Artık "Sakıncalı Piyade" lakabıyla tanınan bir gazeteciye. Bu lakap, askerliği sırasında yaşadığı olaylardan gelmişti. Fikirlerinden dolayı "sakıncalı" bulunmuş, ama bu onu yıldırılmamıştı.

1970'li yıllar, Mumcu'nun araştırmacı gazetecilikte zirveye çıktığı dönem oldu. Silah kaçakçılığından uyuşturucu ticaretine, siyasi cinayetlerden ekonomik skandallara kadar pek çok konuyu araştırdı. Her yazısı belgelere dayanıyor, her iddiası sağlam temellere oturuyordu. "Söylemişti" değil, "Yazmıştı" deniliyordu onun için.

"Silah Kaçakçılığı ve Terör", "Papa-Mafya-Ağca", "Rabita", "Sakıncalı Piyade" gibi kitapları, sadece dö-

neminin değil, Türk araştırmacı gazeteciliğinin de başyapıtları arasına girdi. Her kitabı, karanlıkta kalmış bir olayı aydınlatıyor, her araştırması yeni gerçekleri ortaya çıkarıyordu.

12 Eylül döneminde bile susmadı. "Bir ülkede demokrasi varsa, basın özgürlüğü vardır. Basın özgürlüğü varsa, demokrasi vardır" diyordu. Bu düşüncesini her platformda savundu, her köşe yazısında vurguladı.

Araştırmalarında siyasi çizgi gözetmezdi. Hem sağın hem solun yanlışlarını ortaya koyar, "Ben taraf değil, taraf tutarım" derdi. Teraf, Arapça'da "en üst nokta" demektir. O da hep en üst noktayı, yani gerçeği arıyordu.

1990'lı yılların başında, özellikle PKK terörü ve silah kaçakçılığı konusundaki araştırmaları derinleşti. İran-Irak savaşı sırasındaki silah ticareti, uyuşturucu parasının aklanması, terör örgütlerinin finansmanı gibi konuları araştırıyordu.

24 Ocak 1993 sabahı, Ankara'nın karlı bir gününde, evinin önünde arabasına binmek üzereyken bombalı bir saldırıya kurban gitti. Suikast, tüm Türkiye'yi yasa boğdu. Cenazesinde yüz binler "Uğurlar olsun" diye haykırdı. O gün sadece bir gazeteci değil, gerçeğin peşindeki yorulmaz bir araştırmacı da aramızdan ayrıldı.

Cinayetin ardından başlatılan soruşturma, Türkiye'nin en kapsamlı davalarından biri hâline geldi. İlk günlerde olay yerinden toplanan deliller arasında C-4 patlayıcı maddesinin kullanıldığı tespit edildi. Bu patlayıcının o dönemde sadece belirli devletler tarafından kullanılıyor

olması, olayın uluslararası bağlantılarına işaret ediyordu. Oysa aynı patlayıcılar Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet'in envanterinde de bulunuyordu.

Komisyonun çalışmaları çarpıcı bir bilgiyi de açığa çıkartmıştı. Mumcu, C4 tipi patlayıcı ile öldürülmüştü. Emniyete, elinde C4 olup olmadığı sorulduğunda, daha önce ele geçirilen 68 kiloluk malzemenin 43 kilo-

Faili hiçbir zaman bulunamayacak

Cinayetin ardından başlatılan soruşturma, Türkiye'nin en kapsamlı davalarından biri hâline geldi. Olay yerinden toplanan deliller arasında C-4 patlayıcı maddesinin kullanıldığı tespit edildi. Bu patlayıcının o dönemde sadece devletler tarafından kullanılıyor olması, olayın uluslararası bağlantılarına işaret ediyordu. Oysa aynı patlayıcılar TSK ve Emniyet envanterindeydi.

sunun imha edildiği belirtilmişti. Geri kalan 25 kilo ile ilgili bir bilgi yoktu. Sonradan bu konuda bir tutanak düzenlenmişse de bu tutanakta 25 kilo değil, 250 gram patlayıcının imha edildiği görülmüyordu. Geriye kalan patlayıcının ne olduğu ise hâlâ faili meçhul.

1993-2000 yılları arasında soruşturma defalarca el değiştirdi. Ankara DGM’de açılan davada ilk şüpheliler olarak İslami Hareket Örgütü üyesi oldukları iddia edilen bazı isimler yargılandı. Ancak delil yetersizliği nedeniyle dava sonuçlanamadı.

2000 yılında soruşturmaya yeni bir boyut kazandıran gelişmeler yaşandı. İran bağlantılı olduğu iddia edilen bir örgütün üyeleri Ferhan Özmen, Necdet Yüksel ve Eyüp Aşık tutuklandı. Ancak bu şüpheliler de delil yetersizliğinden beraat etti.

2006 yılında dava yeniden açıldı. Bu kez İranlı ajanların cinayetle bağlantısı araştırıldı. Soruşturma kapsamında İran’dan gelen ve Türkiye’de eğitim gören bazı kişilerin ifadeleri alındı. Ancak bu yöndeki soruşturma da somut bir sonuca ulaşamadı.

2008’de “Ergenekon” soruşturması kapsamında bazı emekli askerler ve istihbaratçılar da Mumcu cinayetiyle ilişkilendirildi. Fakat bu bağlantılar da mahkemede kanıtlanamadı.

2012 yılında davanın zaman aşımına uğrama tehlikesi gündeme geldi. Mumcu ailesi ve hukukçular, cinayet dosyasının “insanlığa karşı suç” kapsamında değerlendirilmesini ve zaman aşımına uğramamasını talep etti.

Günümüzde hâlâ aydınlatılamamış olan Mumcu cinayeti, Türkiye’nin karanlıkta kalan en önemli faili meçhul dosyalarından biri olmaya devam ediyor. Ailesi

ve avukatları, dosyanın yeniden açılması ve gerçek failerin bulunması için mücadelelerini sürdürüyor.

Uğur Mumcu’nun en önemli mirası, belki de araştırmacı gazeteciliğe getirdiği standarttı. “İddia etmiyorum, belgelerle konuşuyorum” sözü, onun gazetecilik anlayışının özetiydi. Her yazısı için sayısız belge toplar, her bilgiyi en az üç kaynaktan doğrular, sonra yazardı.

Özel hayatında mütevazı bir insandı. Eşi Güldal Hanım ve çocukları Özgür ile Özge’yle mutlu bir aile hayatı vardı. Evinin çalışma odasındaki daktilosu hiç susmaz, geceleri geç saatlere kadar yazılarını yazardı.

Bugün Uğur Mumcu’nun adı pek çok caddeye, parka ve kültür merkezine verilmiş durumda. Ama onun asıl mirası, genç gazetecilere bıraktığı araştırmacı gazetecilik geleneği ve “Bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olunmaz” düsturudur.

Cinayetinin üzerinden 30 yılı aşkın zaman geçmesine rağmen, failleri hâlâ tam olarak ortaya çıkarılamamıştır. Suikastın ardından açılan davalar ve soruşturmalar, çeşitli örgütler ve yabancı istihbarat servisleriyle bağlantılar kurulmasına rağmen kesin bir sonuca ulaşamamıştır. Mumcu ailesinin hukuk mücadelesi, davanın zaman aşımına uğramaması ve gerçek failerin bulunması için devam etmektedir.

Ancak onun açtığı yoldan yürüyen gazeteciler, onun cesaretinden ilham almaya devam ediyor. Uğur Mumcu’nun kaleminden çıkan her satır, Türk basın tarihinin en değerli belgeleri arasındaki yerini koruyor. Günümüzde Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı, onun adını ve ilkelerini yaşatmak için çalışmalarını sürdürüyor, genç gazetecilere burslar veriyor ve araştırmacı gazetecilik ödülleri düzenliyor.

24 Ocak 1993 sabahı, Ankara’nın karlı bir gününde, evinin önünde arabasına binmek üzereyken bombalı bir saldırıya kurban gitti. Suikast, tüm Türkiye’yi yasa boğdu.

KEMAL YALÇIN

Hayatta ne oldum demeyeceksin ne olacağım diyeceksin.

İnsan insana, devlet devlete, millet millete her zaman muhtaçtır.

Son zamanlarda Almanya'da ırkçı, neonazi bir parti yabancı düşmanlığını, sığınmacı düşmanlığını körük-lüyor. Yabancı düşmanlığı ile oy toplamaya çalışıyor. Türk düşmanlığı, Türkiye düşmanlığı yapıyor. Irkçılığı Müslüman düşmanlığı ile birleştirerek siyaset alanına sürüyor.

Almanya'da genel seçimlere bir ay kaldı.

Böyle bir zamanda 1933-1945 döneminde Nazilerden kaçarak Türkiye'ye sığınmış, 1944-1946 yıllarında Çorum, Kırşehir, Yozgat'a enterne edilmiş Enterne Haymatlos Almanları hatırlatmak istedim.

Enterne Haymatlos Almanların en tanınmış,

1944-1946 yıllarında Çorum'da yaşamış olan Cornelius Bischoff idi.

Al gözüm seyreyle dünyayı!

Cornelius Bischoff, Türkçeyi şiveleriyle birlikte bilen, uzun hava çekmesini seven tek Almandı. 1939 yılında 11 yaşında iken ailesiyle birlikte Almanya'dan kaçarak Türkiye'ye sığınmıştı. Hayatının 9 yılı Türkiye'de geçti. Türkçeyi İstanbul'da ve Çorum'da ailesiyle Enterne Haymatlos Alman olarak yaşarken, uzun hava çekmesini de Çorum ovasında at sırtında koşarken öğrenmişti.

4 Eylül 1928'de Harburg'da doğdu. Babası Eduard Bischoff dülgerdi. Annesi Berta Abronoviç Yahudi idi. Ataları 1492 yılında İspanya'da Endülüs'te Katoliklerin Yahudilere ve Müslümanlara karşı yaptığı katliamdan Osmanlı Devleti tarafından kurtarılmış, Sırbistan'a iskân edilmişti. Osmanlılar Sırbistan'dan çekilince onlar da İstanbul'a gelmişlerdi. Berta, İstanbul Sefarad Yahudilerindendi.

TÜRKİYE'YE SİĞINAN HAYMATLOS ALMANLAR

Çorumlu Cornelius

700 kadar Alman vatansız, pasaportsuz, yersiz yurtsuz ortada kalmıştı. Türkiye Cumhuriyeti bu Almanlara "Haymatlos" denilen bir kimlik verdi. "Haymatlos" demek yersiz yurtsuz, vatansız demektir.

Cornelius'un babası Eduard bir Katolik idi, üç yıl bir gün İstanbul'da dülger olarak çalışmıştı. O zamanlarda lonca kuralına göre bir kalfanın usta olması için mesleğini öğrendiği yerden en 50 km uzakta bir yere gitmesi, orada üç yıl bir gün çalışması gerekiyordu. Bu kalfalara "Gurbetçi kalfalar" deniyordu. İstanbul'da bir şubeleri vardı. Eduard kalfa olarak 1924 yılında İstanbul'a geldi. Dülger olarak İstanbul'da, Ankara'da, Zonguldak maden ocaklarında 3 yıl bir gün çalıştı.

Bir akşam bir eğlence partisinde Berta Abronoviç ile karşılaştı. Çarpıldı! Berta da Eduard'a âşık oldu. 1927 yılında evlendiler. Berta aynı yıl Eduard ile birlikte Harburg'a döndü. İlk kez İstanbullu bir gelin Harburg'a gelmişti. Adını "İstanbul gülü" koydular. Mutluydular. 1928 yılında Cornelius dünyaya geldi. Sonra kız kardeşi Edith doğmuştu.

Nazilerin 30 Ocak 1933 tarihinde iktidara el koymalarından sonra Bischoff Ailesi'nin hayatı alt üst oldu. Önce 1938 yılında Eduard kaçarak İstanbul'a geldi. Berta ise 1939 yılında iki çocuğu ile birlikte Paris, Marsilya üzerinden İstanbul'a gelebildi. Berta Abronoviç İstanbullu bir Yahudi olduğu için Bischoff Ailesi Nazilerden kaçarak ailecek Türkiye'ye sığınmışlardı.

Cornelius Bischoff annesinin Yahudi olduğunu 11 yaşında İstanbul'a geldiği zaman öğrendi. Hayatının en büyük şokunu yaşamıştı. İstanbul'da Avusturya Lisesi'nde kardeşi ile birlikte yatılı olarak okudu.

2 Ağustos 1944 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Nazi Almanyası ile diplomatik ilişkileri tek taraflı olarak kesti, Nazilere karşı savaş ilan etti. Türkiye'deki tüm Almanların bir hafta içinde Türkiye'yi terk etmelerini emretti.

O günlerde Türkiye'de 1400 kadar Alman vardı. Bunların 700 kadarı Nazi ajanı ya da Nazi rejimi taraftarıymış. Onlar Almanyaya döndüler. 700 kadarı ise geri dönmeyi reddettiler. Naziler geri dönmeyenleri derhal vatandaşlıktan attılar.

Enterne Haymatlos Almanlar

700 kadar Alman vatansız, pasaportsuz, yersiz yurtsuz ortada kalmıştı. Türkiye Cumhuriyeti bu Almanlara "Haymatlos" denilen bir kimlik verdi. "Haymatlos" demek yersiz yurtsuz, vatansız demektir.

Haymatlos Almanlardan 300 kadar Katolik Çorum'a, 200 kadar Yahudi Kırşehir'e ve 200 kadar Protestan Yozgat'a enterne edildi. Eduard Bischoff, hanımı Berta, çocukları Cornelius ve Edith ile birlikte 24 Ağustos 1944 günü 300 kadar Alman Katolik mülteci ile birlikte Çorum'a getirildiler ve enterne edildiler.

Enterne edilen Almanlar bir işte çalışamaz, radyo dinleyemez, posta ile haberleşme yapamaz, şehir sınırları dışına çıkamazlardı. Her hafta polise giderek "Buradayız!" demek zorundalardı. Enterne Haymatlos Almanlar Kızılay'ın deprem fonundan kişi başına verilen aylık 10 lira ile geçinmek zorundalardı. Enterne Haymatlos Almanlar 1944 yılı Ağustos ayından 1946 yılı başına kadar Çorum, Kırşehir ve Yozgat'ta kaldılar.

Nazi Almanyası'nın Rusya, Amerika, İngiltere ve Fransa'ya kayıtsız şartsız teslim olmasından sonra Enterne Haymatlos Almanlar, yavaş yavaş Almanyaya geri döndüler.

"Haymatlos" kelimesi daha sonra Türkçe ses uyumuna göre "Haymatlos" haline geldi, Türkçe sözlüğe girdi.

Cornelius Bischoff, Nazi rejiminin yıkılmasından sonra 1948 yılında Almanyaya döndü. Hamburg Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Avukat oldu. Fakat avukatlık yapmadı.

1961 yılında Almanyada ilk kez Hamburg Altona Tren İstasyonu'nda döner büfesi açtı. On yıl üç büfe ve döner dükkânı işletti. 1971 yılında büfe ve döner dükkanlarını sattı. Yaşar Kemal'in İnce Memed romanını çevirmeye başladı. Yaşar Kemal'i Almanyada yeniden yarattı ve onun bütün romanlarını Almancaya çevirdi.

Türklerin en Almanı, Almanların en Türkü Cornelius Bischoff

Cornelius Bischoff, 20. Yüzyıl Türkiye-Almanya ilişkileri tarihine iz bırakan bir insandı.

Yaşar Kemal onu, "Türklerin en Almanı, Almanların en Türkü!" olarak selamlamıştı.

Cornelius Bischoff, İstanbul'a âşık. Hanımı Karin, kızı Simone, İstanbul'da yaşayan yeğenleri Ethel ve Pati, 80. Yaş Gününde Cornelius'a büyük bir sürpriz hazırlamışlardı. 4 Eylül 2008 günü akşamı, Yaşar Kemal başta olmak üzere Cornelius'un dostları İstanbul

Sevgili dostlarım, kardeşlerim... Ben sizleri, Türkiye'yi çok özleyorum... Benim için Türkiye unutulamaz! Ben sizleri unutamam! Türkiye benim de vatanımdır. Ben Türkiyesiz olamam!

Bakırköy'de Garo'nun Lokantası'nda toplanmışlardı. Yeğenleri onu "Dayı gel seni Tarabya'ya götürelim, biraz hasret gider!" diyerek Garo'nun Lokantası'nın kapısından içeriye buyur etmişlerdi. Cornelius Bischoff, Yaşar Kemal'i, dostlarını karşısında görünce şaşırdı.

Yaşar Kemal, "Hoş geldin kardeşim!" diyerek sarılıp öptü onu, masasına buyur etti. Birden bire Cornelius'un gözlerinden yaşlar boşandı! Ağlıyor, ağlamaktan konuşamıyordu. Bütün davetlilerle hoş beş edecekti, edemedi. Dokunsalar Yaşar Kemal de ağlayacaktı...

Osman Okkan, Fikret ve Filiz Otyam, Haldun Taner'in eşi Demet, Çetin Öner, Karin'in kız kardeşi ve eşi, Ayşe Semiha Kemal, Arif Keskiner, Türkiye'nin iyi evlatları, Türkiye'nin aydınlık yüzleri, Türkiye'nin vicdanı oradaydı. Cornelius'un yeğenleri, çocukları bir araya gelmişlerdi. Ara Güler gene etrafına neşe saçıyor, resimler çekiyordu.

Cornelius çok hem de çok mutluydu! Türkiye işte bu idi! Mutluluk, vefa, dostluk, kardeşlik denen işte bunlardı!

80. Yaş Günü konuşması için ayağa kalktı. O an İstanbul, o an Çorum, Harburg ve dünya susmuş onu dinliyordu:

"Sevgili Dostlarım, Sevgili Kardeşlerim, Sevgili Yeğenlerim... Çok mutluyum... Çok duygulandım... Sizlere çok şeyler söylemek istiyorum... ama... söyleyemiyorum... Göz yaşlarım müsaade etmiyor... Böyle bir sürprizi beklemiyordum. Ethel ile Pati planlamış. Ethel ve Patiye, Karine, kızım Simoneye çok teşekkür ediyorum. Danke schön...

Benim hayatımın bir bölümü Türkiye'de, İstanbul'da, Çorum'da geçti... Benim hayatım İstanbul'suz, Beyoğlu'suz, Türkiye'siz olmaz! Arada sırada İstanbul'a geleceğim, Beyoğlu'nu gezeceğim! Oralarda geçen gençlik yıllarımın hatıralarını yaşayacağım. Başka türlü olmaz, olamaz!

Ben kendimi Türkiye'deki insanların, Çorumluların, İstanbulluların dışında görmüyorum. Onlarla, onların dışında bir yabancı gibi konuşamıyorum. Onlar benden, onlar bizden bir parça! Ben onlardan biriyim. Ben buraya, İstanbul'a, Türkiye'ye geldiğimde, kendi memleketime gelmiş, kendi halkımın arasına girmiş gibi hissediyorum. Almanların tavırlarını, düşüncelerini, davranışlarını ve bu davranışların altında yatan nedenleri, bu davranışların sonuçlarını nasıl biliyorsam Türkleri, Türkiye'deki insanları da o kadar yakından

taniyorum.

Çorumlular bize, Haymatlos enterne Almanlara en zor günlerinde kucak açmıştı. Yoksul Çorumlular, komşularımız bizimle lokmasını paylaşmıştı. Ben Çorum'da türkülerini, uzun havaları sevdim... Türkü söylemesini Çorum'da at koştururken öğrenmiştim...

Sevgili dostlarım, kardeşlerim... Ben sizleri, Türkiye'yi çok özliyorum... Benim için Türkiye unutulamaz! Ben sizleri unutamam! Türkiye benim de vatanımdır. Ben Türkiyesiz olamam! Türkiye bana ekmek verdi, aş verdi; Türkiye bana ve bizlere hayat verdi, bağrına bastı... Türkiye'ye, Türk halkına, Çorumlulara ve sizlere minnettarım! Teşekkürler Türkiye! Vielen Dank Türkei!"

Herkes onu ayakta alkışlıyordu...

Cornelius, "Sağ olun! Sağ olun!" diyerek yerine oturdu. Yaşar Kemal, kardeşinin sırtını okşuyordu. Cornelius ise "Ya Yaşar, aklımdan çok şeyler geçiyordu, ama... ama... bu kadar konuşabildim!" diyerek göz yaşlarını siliyordu...

23 Haziran 2018'de Hamburg'da Haymatlos kitabımın okuma günü vardı. Harburg, Hamburg şehrinin bir semtidir. Hamburg'a gelip de Cornelius Abi'yi ziyaret etmemek olmazdı.

Evine telefon ettim. Hanımı Karin çıktı. "Uygunsa Cornelius Abi'yi ziyaret etmek istiyorum" dedim. "Cornelius artık hiç konuşmuyor, kimseyi tanımıyor," dedi. "Ama ben onu tanıyorum, mutlaka görmeliyim," dedim.

23 Haziran 2018'de öğle saatlerinde evine vardığımda Cornelius Abi yatağında kendini bilmez yatıyordu.

"Heeeyyy Koca Çorumlu! Kalk bakalım kalk! Ben geldim!" dedim.

Gözlerini açtı. Türkçe olarak "Hoş geldin!" dedi.

Elini tuttum. Küçük kalmıştı.

En çok sevdiği ve Çorum'da at koştururken öğrendiği türküyü söylemeye başladım.

Gülümsedi! "Turnalar uçun / Yayladan geçin / Yarımi seçin turnalar"

"Ey Koca Çorumlu! Kalk bakalım, kalk! Çorum'a gidelim! At koşuralım! Turnalar uçun/yayladan geçin türküsünü tekrar söyleyelim!"

"İnşallah! İnşallah!" diyebildi.

Elini öptüm.

"Hoşça kal Cornelius Abi!"

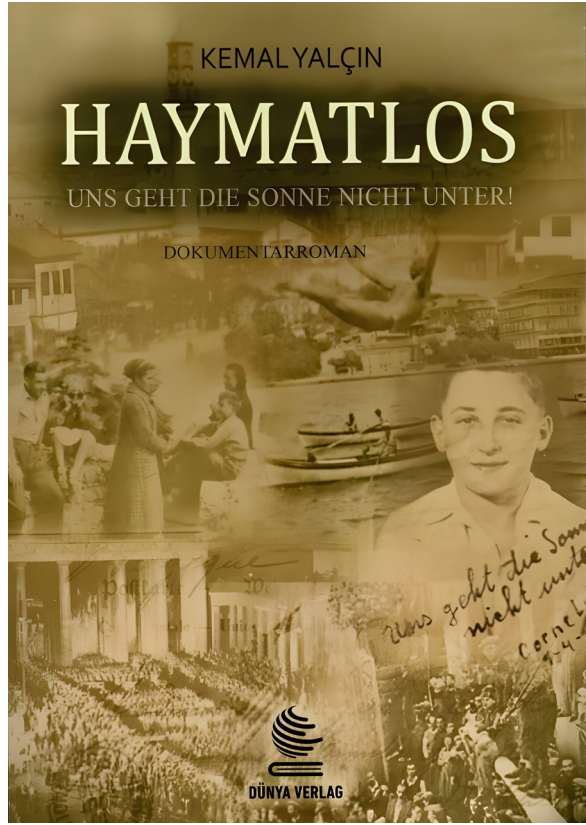
"Güle... güle..."

27 Haziran 2018'de Cornelius Abi'nin ölüm haberi geldi!

Cornelius Bischoff bir vardı, bir yok oldu!

67 yıl önce, 1944'te Çorum'da kaldıkları evi arayıp buldu

Enterne Haymatlos Almanların 1944-1946 yıllarında Çorum, Yozgat ve Kırşehir'deki hayatlarını ayırın-

tılı olarak "Haymatlos" adlı kitabımda anlattım.

Bu kitabın ilk tanıtımı Çorum Belediye Başkanı Muzaffer Külcü'nün ev sahipliğinde 9 Temmuz 2011 tarihinde Çorum'da yapıldı. Bu tanıtım toplantısına katılmak için Cornelius Bischoff kızı Simone ile birlikte Almanya'dan Çorum'a gelmişti. İstanbul'da yaşayan yeğeni Ethel de İstanbul'dan gelmişti. Hep birlikte 1944 yılında kaldıkları evi arayıp bulduk. Cornelius Abi çok heyecanlı idi.

Çorum'da yapılan Haymatlos Almanları Anma Toplantısına Federal Almanya adına, Ankara Büyükelçisi Maslahatgüzarı Prof. Dr. Hektor Pascal katıldı ve Federal Almanya adına Türkiye'ye ve Çorum halkına teşekkür etti.

Çorum Belediye Başkanı Muzaffer Külcü, Cornelius Bischoff'a Fahri Hemşerilik Beratını verdi.

Haymatlos kitabımı yayınlayan İş Bankası Kültür Yayınları çalışanları ve yöneticileri de Çorum'a gelmişlerdi. Cornelius Bischoff çok mutlu olmuştu.

2012 yılında Cornelius Bischoff'a Türkçeden Almancaya En İyi Çevirmen Ödülü İstanbul Alman Başkonsolosluğu Kaiser Salonu'nda verilmişti. Yaşar Kemal "Cornelius kardeşimi yalnız bırakmam," diyerek hasta yatağından kalkıp gelmişti. Merdivenleri Can Dündar'ın yardımıyla çıkabilmişti.

Cornelius Bischoff, hayatının son anlarında İstanbul'da, Çorum'da geçen yıllarını, Türkiye'deki dostlarını düşünerek bu dünyadan sonsuzluklara uçup gitti!

Cornelius Bischoff deyince "Benim için Türkiye unutulamaz! Ben sizleri unutamam! Türkiye benim de vatanımdır. Ben Türkiyesiz olamam!" sözleri çınlar kulaklarımda.

UFUK EVLÂ BOSTAN

24. Uluslararası Frankfurt Türk Filmleri Festivali geçen yıl temasını “sinema ve şiddet” olarak belirledi. Malum son yıllarda dünya sinemasında şiddet, çok farklı şekil, unsur ve sonuçlarıyla yer buluyor.

Sinema nasıl ve ne şekilde şiddet gibi birden fazla türü ve boyutu olan, hem sorunlu eğitim sisteminin göbeğinden gelen, hem de hukuksal, medyatik ve kriminal sonuçları olabilen son derece toplumsal, karanlık bir soruna ışık tutacak, daha da önemlisi bu beklentinin içinde haklılık payı var mı?

Sinema ve şiddet ilişkisini anlatmaya çalıştığımız bir makalede en önce şiddetin türlerine değinmekte fayda var; zira toplumsal olarak kabul görmüş şiddet türleri sinema yapanlar ve sinema seyircisi tarafından gayet normal ve yasal karşılanıyor; bakınız Türkiye’deki askere alınma ve askere gitme ritüelleri... Yeryüzünde çok az Türkiyeli sinema seyircisi Harem’de ya da Esenler Otobüs Garı’nda asker uğurlama sahnelerini şiddet içerikli bulur. Ama aynı sahneleri bir pasifiste ya da vicdani ret dilekçesi vermiş bir erkeğe gösterin, midesi bulanabilir, gözleri yaşarabilir, şiddetse buyrun şiddet.

Buna karşılık toplum ve resmi ideoloji tarafından onaylanmayan şiddet türleri sinemada görüntü ve unsurlarıyla izleyici ve sinema sektörü tarafından daha hassas bulunuyor; bakınız son yıllarda Türk sinema izleyicisi tarafından da netameli bulunan kadına şiddet konusu... Bu konunun sinema sahnesinde kullanılma biçimi, eskiye oranla kamusal alanda daha fazla tartışılır ve konuşulur oldu.

Sadece sinema özelinde değil; takdir edersiniz ki bütün sanat dallarında ele alınan meseleye bir parça yoğunlaşmak, konuya biraz etraflıca ya da derininden temas etmek gibi bir işlev var; sinema tam da bu kapıdan girerek insanların düşün dünyalarına temas etme ve kendine orada bir yer edinme fırsatı yakalıyor.

Daha ikinci dünya savaşı yıllarında bile sinemanın artık önlenemez oranda toplumsal hayatın ortasına oturduğu dönemlerde bu konu bir yönüyle tartışılıyordu; tiyatro mu sinema mı toplumları daha etkili biçimde harekete geçirir, değişimi sağlar, topluma sosyolojik bir ivme kazandırır?

Malum o zamanın savaş ekonomisi ve savaş sosyolojisi ile Hitler’in Propaganda Bakanı Joseph Goebbels, o zamanki var olan iletişim araçlarının hemen hepsini Führer’inin hizmetine verdiği ve propagandanın gücüyle Alman Halkını arkasına alarak kitleler halinde savaşa sürüklediği yıllarda sinema bunu kendisinden istenen oranda ve istenen şekilde hakkıyla yerine getirdi, hem kısa metrajlı propaganda filmleri, kamu spotları, propaganda reklamları, hem bunların arkasından gelen artçı politik sonuçları 1933 ile 1945 yılları arasında National Sosyalizmin işlediği insanlık suçlarına toplumsal zemin hazırladı, Führer’in beklentilerine karşılık geldi. Toplumsal şiddetin bir türü olan savaş kavramının, sinema sanatı eliyle bir ulusun gözünde meşrulaştırıldığı yıllardı.

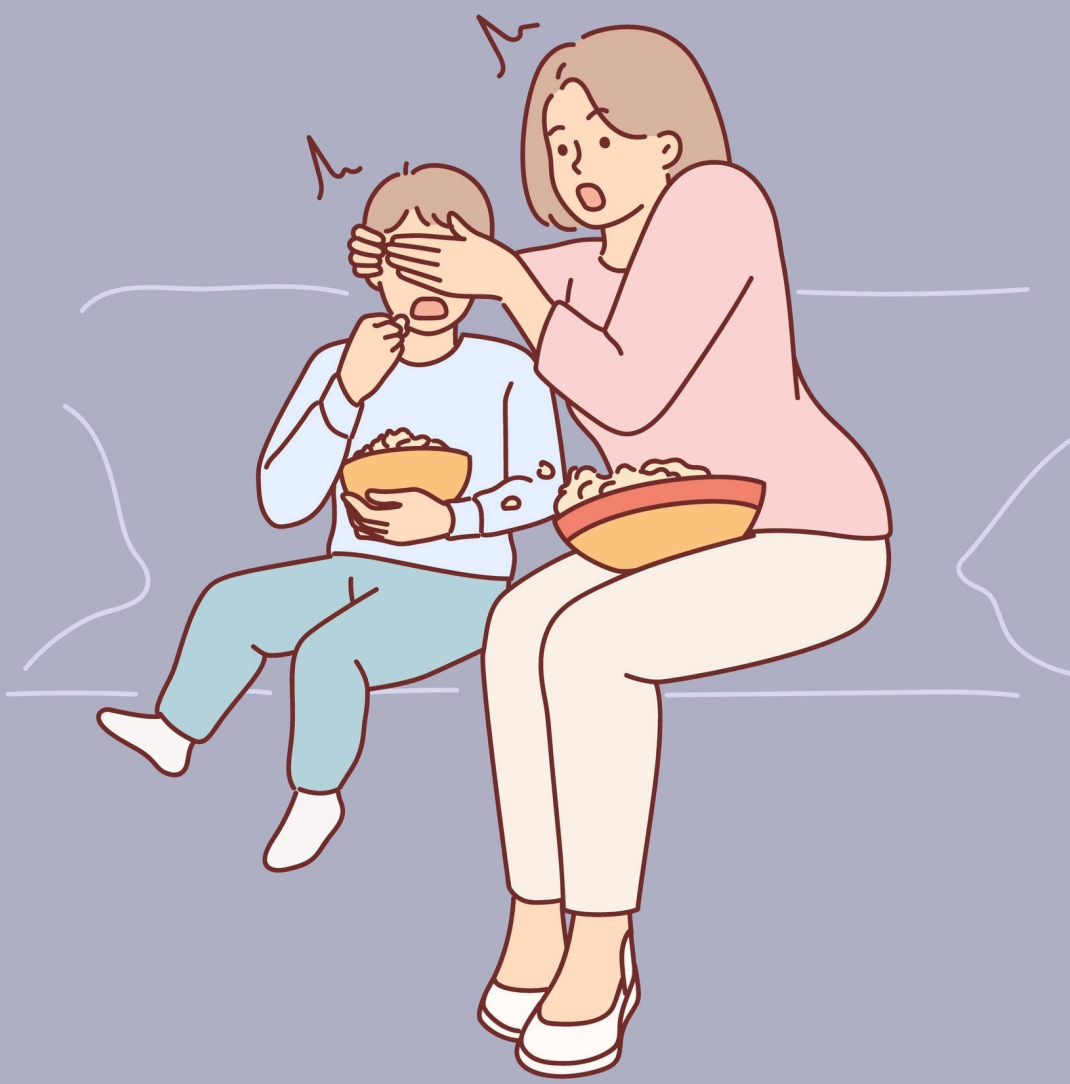
Ama ne gam; “çivi çiviye söker” derler...1940 yılı yapımı filmi “The Great Dictator” ile büyük yönetmen Charlie Chaplin ise çağdaşı Hitler’i, suyun öteki tarafından, taa Amerikalardan gelerek yine aynı savaş yıllarında, hem de iktidarının en güçlü olduğu yıllarında yine sinema sanatıyla hicvederek dalgasını geçecekti. 80’li ve 90’lı yıllarda Türkiye’de yaşayanlar hatırlar, TRT henüz TRT iken (!) TRT-2 “Toplu Gösteriler” serisinde, yine başka bir Charlie Chaplin filmi olan “Şehir Işıkları” ile birlikte gösterilmişti “The Great Dictator” filmi.

Chaplin, Hitler’in Propaganda bakanı Goebbels’in sinema sanatını kullanarak meşrulaştırmaya çalıştığı toplumsal şiddetin bir türü olan savaşı, yine sinema sanatını kullanarak bu kez politik, toplumsal ve “insan için iyi olan”ı, toplumsal cinnet yoluyla adeta bir delinin peşinden gidilerek icra edildiğini komedi unsurlarını da kullanarak adeta parmağıyla göstermiş, afişe etmiş, çağdaşı bir diktatörü adeta yerden yere çağarak, sinema tarihinin en önemli politik filmlerinden birini yapmıştı.

Bugün ise bu soruya daha duru, sakın ve uzaktan cevap verebileceğiz, zira sinema, hem sahip olduğu teknik avantaj ve kazanımlar, hem uluslararası ve ulusal kurum ve kuruluşlardan aldığı destek ile medyayı da arkasına alarak son 40 yılda, teknik açıdan, finansal, endüstriyel ve organizasyonel anlamda inanılmaz bir değişime uğradı. Bu değişimi de daha çok kendine avantaj olarak kullandı. Bütün bu başarılı operasyonel dönü-

SİNEMA VE ŞİDDET

Şiddet dediğimde de sadece Tarantino filmlerindeki olmazsa olmaz fiziksel şiddeti kastetmiyorum; Rum yönetmen Lanthimos’un “Köpek Dişi” daha mı az şiddet içerikli? Malum bugünün dünyasında şiddetin türü ve çeşidi de arttı, psikolojik şiddetten, sanal-dijital şiddete, porno ve fiziksel şiddetten, toplumsal ve politik şiddete kadar çeşitleri ve uzantıları var, herbiri insan hayatını travmatik olan ya da olmayan oranda etkiliyor.

şümün sonunda da toplumları arkasından sürüklemeyi başardı. Bugün tiyatro ile kıyasladığımızda arada çok büyük oranda finansal, stratejik, içeriksel ve organizasyonel farklar görüyoruz. Herşeyden önce tiyatro, daha yerele ve mekana odaklı bir sanat türü olarak sinemanın sahip olduğu mekan ve seyirci avantajından faydalanamadı, her ne kadar geçen 40 yılda tiyatro da form, içerik ve sahneleme konusunda teknik olarak 40 sene önce sahnede yapılması hayal edilemez bir çok teknik ve lojistik değişime uğrayıp bu değişimi avantaja dönüştürmeyi kısmen başarsa da sinemayla kıyaslanınca ister istemez ulaşılan seyirci ve seyirlik sayısı beyaz perdenin çok çok altında kaldı, dolayısıyla etki altına alınan insan kitleleri sinemadaki kadar endüstriyel anlamda dönüştürücü rakamlara ulaşamadı. Tabii ki bir de sinemanın uluslararası anlamda bir mesaj kaygısı ve çıktığı ülkelere kazandırdıklarını sayarsak, arada çok ciddi niteliksel farklar var.

Tam da bu avantaj ile bugün iyi sinemanın sadece şiddet konusunda karanlığa ışık tutmak değil, aynı zamanda sosyal ve kişisel her türlü mesele ve konuya açıklık getirme, kamusal alanda konuşurma ve görünür kılma yeteneği çok kıymetli. Neden iyi sinema kavramını kullandım? Çünkü size verilmiş son derece kıymetli bir konuyu yanlış metod, yanlış dil ve yanlış bir mesajla son derece yanlış adreslere götürebilirsiniz, zira iletişim tarihi kötü sinema dilinin ve kötü sinema-

nın sayısız örnekleriyle dolu, gişe rekoru kırmış olsalar bile... Bakınız Hitler-Goebbels işbirliği; herne kadar kısa vadede Hitler'i başarıya götürmüş gibi dursa da uzun vadede yanlış mesaj bir toplumu ve kıtayı yerinden salladı.

Şiddet dediğimde de sadece Tarantino filmlerindeki olmazsa olmaz fiziksel şiddeti kastetmiyorum; Rum yönetmen Lanthimos'un "Köpek Dişi" daha mı az şiddet içerikli? Malum bugünün dünyasında şiddetin türü ve çeşidi de arttı, psikolojik şiddetten, sanal-dijital şiddete, porno ve fiziksel şiddetten, toplumsal ve politik şiddete kadar çeşitleri ve uzantıları var, herbiri insan hayatını travmatik olan ya da olmayan oranda etkiliyor. Pekiyi sinemanın bu bağlamda etkisi ve başarısı nerede kendini gösterir? Şiddet sahnelerinin sayısında mı, niteliğinde mi?

İyi Sinema olanı, yaşananı, turnusol kağıdı gibi gösterme başarısı olan bir sanat türü, kendisini diğer sanat türlerinden ayıran en önemli özelliği ise bunu oransal olarak daha büyük kitlelere yansıtabilmesinde ve iyi kurgulanmış, kotarılmış bir senaryo ile teknolojinin her türlü nimeti ve hilesinden faydalanabilmesinde yatıyor. Bu oran ister ulusal ister uluslararası ölçüde olsun, yaptığı etki geri dönülmez ve yadsınamaz oluyor. Zira iyi bir filminden çıktığımızda, anlatılan meseleye ve anlatma üslubuna dair bir daha asla o eski insan olamıyoruz, öyle değil mi... ■

DÜNDAR
Sürgünde bir gazeteci

SEBAHATTİN ÇELEBİ

1961'in sıcak bir haziran gününde, Ankara'da başladı Can Dündar'ın hikayesi. TED Ankara Koleji'nin koridorlarında atılan ilk adımlar, onu Türk basın tarihinin en çok konuşulan isimlerinden biri yapacak yolculuğun başlangıcıydı. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde aldığı eğitim, onun dünyaya bakışını şekillendirirken, Londra'daki sinema ve televizyon eğitimi, anlatacağı hikayelerin dilini zenginleştirecekti.

1982'de, henüz üniversite öğrencisiyken Yankı dergisinde başlayan gazetecilik serüveni, onu Türkiye'nin en saygın medya kuruluşlarına taşıdı. Hürriyet'in koridorlarından Nokta dergisinin sayfalarına, Sabah gazetesinin manşetlerinden Milliyet'in köşelerine uzanan bu yolculuk, her durağında yeni tecrübeler kazandırdı ona. Televizyonun sihirli dünyası da vardı hayatında; "40 Dakika" belgesellerinde anlattığı hikayeler, "Özgür Düşünce" programındaki tartışmalar, ve belki de en önemlisi, Mustafa Kemal Atatürk'ün hikayesini anlattığı "Sarı Zeybek" belgeseli...

Kitapları da vardı anlatacak; "Yârim Haziran"da kendi hikayesini, "Karaoğlan"da bir devrin panoramasını, "Lüsyen"de unutulmuş bir aşkı anlattı. Her kitap, Türkiye'nin yakın tarihine düşülen yeni bir nottu sanki.

2015 yılına gelindiğinde, Cumhuriyet gazetesinin genel yayın yönetmeni koltuğunda oturuyordu. Soğuk bir kasım sabahı, hayatının dönüm noktalarından biri olacaktı. MİT TIR'ları haberi, sadece bir gazetecilik hikayesi değil, aynı zamanda onun hayatını değiştirecek bir karardı. 19 Ocak 2014'te Adana'da ve ardından 1 Ocak 2015'te Hatay'da durdurulan TIR'larla ilgili görüntü ve belgeler, Cumhuriyet gazetesinin manşetinde yer aldı. Haberde, TIR'ların içinde silah ve mühimmat olduğu iddia ediliyordu. Bu haber, Türkiye'nin yakın tarihindeki en tartışmalı gazetecilik olaylarından birine dönüştü.

Dündar, bu haberi yayımlama kararını alırken, gazeteciliğin temel ilkelerinden olan "kamu yararı" prensibini gözetmişti. "Bir gazeteci olarak görevim, kamuoyunun bilgi alma hakkını korumaktır" diyordu her seferinde. Ancak devlet yetkilileri, bu haberin ulusal güvenliği tehlikeye attığını ve devlet sırrı niteliğindeki bilgilerin ifşa edildiğini savundu. Böylece, gazetecilik mesleğinin sınırları ve devlet güvenliği arasındaki hassas denge, yeniden tartışmaya açıldı.

Haberin yayımlanmasının ardından dönemin Cumhurbaşkanı, "Bu haberi yapan kişi bunun bedelini ağır ödeyecek, öyle bırakmam onu" açıklamasını yaptı. Ardından savcılık harekete geçti. Adalet sarayının merdivenlerinde bekleyen gazeteciler, meslektaşlarının ifade vermek üzere gelişini görüntülüyordu. Dündar, kısa bir açıklama yaptıktan sonra savcılığa çıktı. O gün, uzun sürecek bir hukuki mücadelenin başlangıcıydı. Tutuklanma kararı geldiğinde, Silivri Ce-

zaevi'nin yolunu tuttu. Üç ay süren tutukluluğunda kitap yazdı, okurlarına mektuplar kaleme aldı. 92 gün sonra, Anayasa Mahkemesi'nin "kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiği" kararıyla özgürlüğüne kavuştu. Mahkeme, tutukluluğun "basın özgürlüğüne müdahale" niteliğinde olduğuna hükmetti. Ancak dava süreci devam ediyordu.

Dündar, daha sonra kaleme aldığı "Tutuklandık" ve "Vatan Haini" kitaplarında bu süreci detaylıca anlattı. Cezaevinden yazdığı günlüklerinde, bir gazetecinin haber yapma özgürlüğü ile devlet güvenliği arasındaki ince çizgiyi sorguladı. Bu sorgu, aslında tüm gazetecilerin her gün yüzleşmek zorunda kaldığı etik bir ikilemdi.

Ancak hikaye burada bitmedi. 6 Mayıs 2016'da, İstanbul Adliyesi'nin önünde yaşanan silahlı saldırı, hayatının yönünü değiştirecekti. Şans eseri kurşun bacağının yanından geçti, ama bu olay, onu zor bir karar almaya itti. Haziran ayında, uzun yıllar yaşayacağı Almanya'ya gitti.

Berlin'in sokaklarında artık tanıdık bir yüz o. "Özgürüz" adlı haber platformunu kurdu, uluslararası medya kuruluşlarıyla çalışmaya başladı. UNESCO'dan CPJ'ye, Deutsche Welle'den PEN'e uzanan birçok uluslararası ödül aldı. 2020'de İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi'nin "siyasi ve askeri casusluk" ile "terör örgütüne yardım" suçlamalarıyla verdiği 27 yıl 6 ay hapis cezası, onun Türkiye'den uzaktaki yaşamını daha da kalıcı hale getirdi.

Berlin'in gri gökyüzü altında, Türkiye'deki gelişmeleri dünyaya aktarmaya devam ediyor. Bir zamanlar TED Ankara Koleji'nin koridorlarında başlayan yolculuk, şimdi Berlin'in sokaklarında devam ediyor. Ancak kalemi hâlâ aynı kararlılıkla yazıyor, sesi hâlâ aynı güçle çıkıyor. Çünkü o, her şeyden önce bir gazeteci ve gazetecinin görevi, her koşulda yazmak, anlatmak, belelemek...

Gazeteci-Yazar Can Dündar, TahtaGemi'nin sorularını cevapladı.

-Öncelikle Frankfurt'a boş geldiniz. Nasıl Almanya'ya alılabildiniz mi?

Dündar: Çok sene oldu yani, 8 sene oldu.

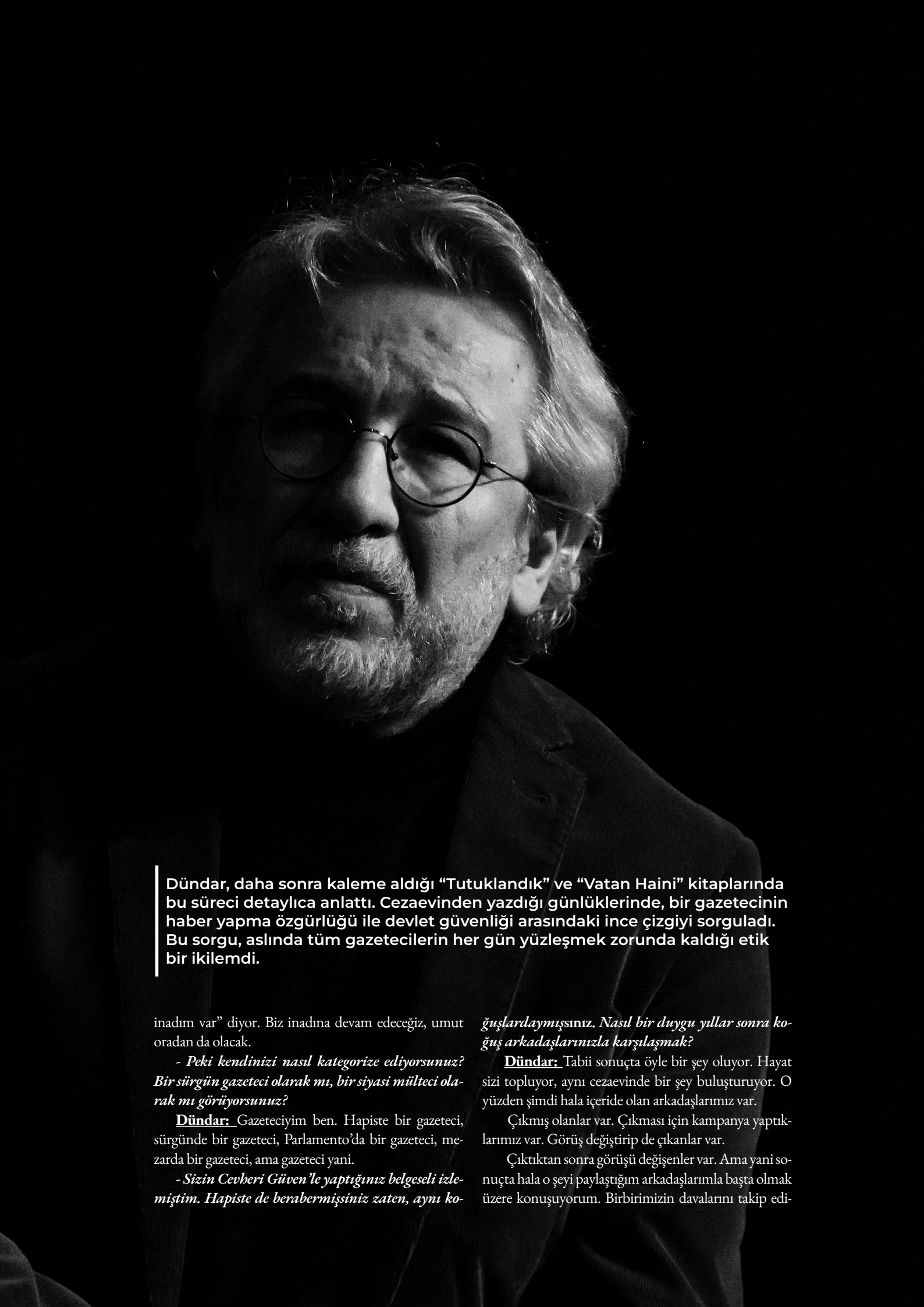
Alıştım tabii, daha ilk haftasından itibaren alıştım. Beklemediğimiz bir şey değil, Türkiye'de örnekleri çok. İlk değilim, son olmayacağım.

Zorlukları var tabii ama biz yazı yazdığımız süreçte, mücadele ettiğimiz sürece her yer aynı. Silivri'de aynı, Berlin'de aynı, Ankara'da aynı.

Peki bir umut falan görüyor musunuz?

Dündar: Elbette, elbette. Hep o günü bekliyoruz. Sadece beklemiyoruz, uğraşıyoruz, mücadele ediyoruz, yazıyoruz, çiziyoruz. Yani bir an olsun bile ben öyle umut var mı falan diye düşünmem.

Sonunda üstüme düşeni yapmak benim görevim. Herkes de onu yapsa. Onun için bizim Ümit Kıvanç'ın sevdiğim bir sözü var. "Umudum yoksa bile

Dündar, daha sonra kaleme aldığı “Tutuklandık” ve “Vatan Haini” kitaplarında bu süreci detaylıca anlattı. Cezaevinden yazdığı günlüklerinde, bir gazetecinin haber yapma özgürlüğü ile devlet güvenliği arasındaki ince çizgiyi sorguladı. Bu sorgu, aslında tüm gazetecilerin her gün yüzleşmek zorunda kaldığı etik bir ikilemdi.

inadım var” diyor. Biz inadına devam edeceğiz, umut oradan da olacak.

- *Peki kendinizi nasıl kategorize ediyorsunuz? Bir sürgün gazeteci olarak mı, bir siyasi mülteci olarak mı görüyorsunuz?*

Dündar: Gazeteciyim ben. Hapiste bir gazeteci, sürgünde bir gazeteci, Parlamento’da bir gazeteci, mezarıda bir gazeteci, ama gazeteci yani.

- *Sizin Cevheri Güven’le yaptığınız belgeseli izlemiştim. Hapiste de berabermişsiniz zaten, aynı ko-*

ğuşlardaymışsınız. Nasıl bir duygu yıllar sonra koğuş arkadaşlarınızla karşılaşmak?

Dündar: Tabii sonuçta öyle bir şey oluyor. Hayat sizi topluyor, aynı cezaevinde bir şey buluşturuyor. O yüzden şimdi hala içeride olan arkadaşlarımız var.

Çıkışmış olanlar var. Çıkması için kampanya yaptıklarımız var. Görüş değiştirip de çıkanlar var.

Çıktıktan sonra görüşü değişenler var. Ama yani sonuçta hala o şeyi paylaştığım arkadaşlarımla başta olmak üzere konuşuyorum. Birbirimizin davalarını takip edi-

yoruz. Birbirimizin durumunu takip ediyoruz. O dayanışma devam ediyor.

Avrupa'daki Türk basını nasıl buluyorsunuz? Genel olarak Türk basını zaten bitmiş durumda, özellikle Avrupa'da.

Dündar: Valla buradaki her şey Türkiye'nin küçük yansımalarını içeriyor. Türkiye'de yandaş medya var, burada da var. Türkiye'de eriyen bir medya var, burada da var. Yavaş yavaş etkimizi kaybediyoruz, dağılıyoruz. Onu burada da görüyoruz.

Galiba Türkiye toparlanmadan buradan toparlamak zor. Ama tersi de düşünülebilir. Belki burada öyle bir şey inşa ederiz ki Türkiye örnek olur.

Keşke öyle olabilse. O yüzden sizlerin emeği çok

önemli. Sizin ortaya koyacağınız bir birliktelik, sizin ortaya koyacağınız yeni bir medya modeli Türkiye'ye örnek olabilir. Buradan başlayacak bir dayanışma dalga dalga Türkiye'ye ulaşabilir. Umarım öyle olur.

Onun için sizin de çok büyük katkınız olacak.

Biz yeni nesil yayıncılık diye bir sloganla çıkıyoruz. Bütün siyasi görüşlere eşit mesafede, demokrat çizgide.

Dündar: Buna çok ihtiyaç var. Çünkü Türkiye ne yazık ki uluslararası standartlardan bir hayli uzaklaştı. Halbuki siz o standartların içinde yaşıyorsunuz.

O yüzden sizin vereceğiniz buradaki örnek hakikaten Türkiye'ye örnek olabilir.

Çok teşekkür ederim.

Gerçek gündem...

ԵՍ ԿԱՅԻ

Անատոլիա՛ս, քեզ լավ եմ ճանաչում,
Քո վերելքում ու վայրէջքում ես կայի,
Ճանապարհիդ մեռնել ասեն՝ կմեռնեմ,
Քո կռիվում, պայքարներում ես կայի:

Շարք առ շարք են լեռներդ շարուած,
Հազար պտուղ բեռնած այգիների,
Պատմության մեջ դարձել են դաստան,
Հերոսական կեցվածքում ես կայի:

Անատոլիա՛ս, հիմա քանի տարեկան ես,
Իմ ջանքերն են հողիդ մեջ, քարերիդ մեջ,
Ուրարտուից սկսած մինչև սկիզբը,
Քաղաքակրթության մրցավազքում ես կայի:

Բազում ժողովուրդներ իրար հետ մրցեցին,
Մշակույթները իրար հետ խառնվեցին,
Երբեմն կռվեցին, երբեմն հաշտվեցին,
Վերքերիդ բուծման պահին ես կայի:

Խճանկարը շատ գույներով սկսեցինք,
Առանց պատերազմի աշխարհ երազեցինք,
Միասին հողդ մշակեցինք,
Անատոլիայի կերտման մեջ ես կայի:

Մահերի դիմացան հանուն քեզ,
Շատ ազգեր գրկիդ մեջ պահեցիր,
Անատոլիայի պատմության ընթացքում,
Բնության ասեղնագործում ես կայի:

Մեկը եկավ ու ասաց՝ կանգ առ,
Թմբուկն իմն է, փայտը խփիր,
Հարսանիք, շուրջպար, տոն սարքիր,
Այս թմբուկի հնչյունում ես կայի:

Գարունն ու ամառը ձմեռ դարձան,
Նվազախումբն ու սազը փշրվեցին,
Հողն ու անցյալը թալանվեցին,
Այս աղետի գալստյան մեջ ես կայի:

Եկողներն ասացին՝ այդպես չէ,
Լեզուդ երկար է՝ մի տեղ խրիր,
Չես ուզում՝ հեռացիր այստեղից,
Այսպես կոչված գաղթի մեջ ես կայի:

Գաղթ կոչվածը մեծ խաբեություն էր,
Երբեք չհասանք մեր նպատակին,
Շատերին կորցրինք ջրհեղեղում,
Ամեն մարդու մահվան մեջ ես կայի:

Վերջին եկողները չորս կողմ լցվեցին,
Մյուս գույները մեկ առ մեկ խամրեցին,
Շատերին արմատից պոկեցին,
Անատոլիայի այգում ես չկամ,
Այդ այգում անունը մնացած ժողովուրդ եմ:

Agop Yıldız

BEN VARDIM

Anadolum seni iyi bilirim
İnişinde yokuşunda ben vardım
Yollarında öl deseler ölürlüm
Kavgasında dövüşünde ben vardım

Sıra sıra dizilidir dağların
Binbir meyve yüklü bahçe bağların
Tarihlere destan olmuş çağların
Kahramanca duruşunda ben var-
dım

Anadolum şimdi kaç bin yaşında
Emeğim var toprağında taşında
Urartular dâhil taa ilk başında
Medeniyet yarışında ben vardım

Birçok halklar birbiriyle yarıştı
Kültürleri birbirine karıştı
Bazen savaş yaptı bazen barıştı
Yaraların sarışında ben vardım

Mozaîge birçok renkle başladık
Savaşırsız bir dünya barış düşledik
Hep birlikte toprağını işledik
Anadolu oluşunda ben vardım

Ölümlere katlanıldı uğrunda
Nice halklar barındırdı bağrında
Anadolu tarihinin seyrinde
Tabiatın nakışında ben vardım

Biri geldi bu gidişe dur dedi
Davul benim çomağını vur dedi
Düğünü halayı toyu kur dedi
Bu davulun çalışında ben vardım

Kışa döndü baharımız yazımız
Parçalandı orkestramız sazımız
Talan oldu toprağımız mazımız
Bu belanın gelişinde ben vardım.

Gelenlerse böyle bir şey yok dedi
Dilin uzun bir yerlere sok dedi
Bizde böyle istemezsen çık dedi
Sözde göçün gidişinde ben vardım

Göç denilen olay büyük bir hile
Hiçbir zaman varamadık menzile
Birçoğunu verdik afata sele
Her insanın ölüşünde ben vardım

Son gelenler dört bir yana doldular
Diğer renkler birer birer soldular
Birçoğunu köklerinden yoldular
Anadolu bahçesinde ben yokum
O bahçede adı kalmış bir halkım

Agop Yıldız

Agop Yıldız kimdir?

2 Nisan 1946 yılında Sinop'un Boyabat il-
çesine bağlı, Türk ve Ermenilerin ortak yaşadığı
Avloğuç köyünde dünyaya geldi.

Ailesi çok fakir olduğu için 14 yaşında, abi-
sinin yaşamakta olduğu İstanbul'a yerleşti. As-
kere gidinceye kadar bir tornacının yanında
çalıştı. Askerden dönünce eşi Sultan Yıldız'la
evlendi. 1969 yılında eşi ile Hollanda'ya yerleş-
ti. Bu evliliğinden, ikisi ikiz üç çocuğu dünya-
ya geldi.

1970 yılından günümüze kadar saz ile uğ-
raşmaktadır. 1985 ile 1990 yılları arasında bir gitar fabrikasında çalışmıştır. Gitar fabrikasında çalışması, ağacı daha iyi tanımasını sağlamıştır. Saz yap-
mayı hiçbir zaman bırakmamıştır. Yıllarla beraber saz yapımında daha bi-
linçlenmiş, süreç içinde daha profesyonelce çalışmaya başlamıştır. Günü-
müzde Avrupa'nın en çok aranan saz ustalarından biridir.

Agop Yıldız, saz yapımının yanında güzel şiirler de yazmış, yazdığı şiirler
Haziran 2016'da 3C Yayınevi tarafından "Anadolu'nun Nar Taneleri" adlı
şiir kitabında toplanmıştır.

Günümüzde Hollanda'da oturmakta olup saz yapımı ve tamirini evinin
arkasındaki atölyesinde sürdürmektedir.

Kabusun dönüşü

FERRUH KAPLAN

ABD Başkanı Donald Trump, Kanada'yı yutmakla tehdit ediyor. Peki neden? Danimarka'ya ait olan "Grönland"ı satın alacağız ve ABD eyaleti olacak" dedi. "Panama zaten bizim kontrolümüzde bir ülke, eyaletimiz yapacağız" diye kükredi. "Avrupa Birliği'nin güvenliği için artık bir penny yardım etmeyeceğiz, bana ne NATO'nun genişlemesinden" dedi. "Kürtler dostumuz, kim onlara saldırırsa ABD'nin düşmanıdır" diye gözdağı verdi.

Daha önce BOP'taki malum lidere "Aptal Olma" diye mektup yazan Trump, Suriye krizinde aniden el değiştiren Şam rejiminden memnun değil. En büyük düşman gördüğü El Kaidecilerin reisi Colani darbesi nedeniyle belki "MORON Olma" mektubu da yazabilir. Trump, eski El Kaidecileri kral yönetici yapacak biri değil. Eğer bunu yaparsa seçmen kitlesi olan 70 milyon Evangelist izin vermez.

İsrail'e tam destek veren Trump, tüm IŞİD ve El Nusra türevi terör örgütlerini tam gömmeye geldi.

Trump'ın ağır talepleri nedeniyle Kanada Başbakanı Justin Trudeau, hem Liberal Parti başkanlığından hem de başbakanlıktan istifa edip siyasi mevta, yani emekli olduğunu ilan etti. "Muhafazakâr Parti Bakanı Pierre Poulvard, Trump'ın akıl almaz mantıksız taleplerini yerine getirebilir, Kanada'nın bağımsızlığına son veren lider ben olmam" diyerek son bir defa basın toplantısı yapıp kendisini savundu.

Pierre gerçekten de Cumhuriyetçiler tarafından finanse edilen Evangelist Siyonist Kilise hizmetinde Trump ne emrederse onu yapacak bir lider. Siyonist Evangelist Kilise Kanada'da güçlü değil. Azınlıklar çoğunluğu yönetir derler. Kanada'daki liberal kiliseler Evangelistleri sevmezler. Bunun sebebi akıllara ziyan oldukça saçma Armagedon ve kıyamet savaşı iddialarıdır.

VERGİ SAVAŞI HER ŞEYDİR...

Kanada, ABD'nin en büyük sınır komşusu ve en büyük ticaret ortağı. Aradaki sınırın yapay olduğunu iddia eden Trump, Kanada'nın 51. eyalet olmasını istiyor. Trump, ABD'nin Kanada'yı korumak için mil-

Trump'ın gümrük tarifesi tehditleri Kanada'yı bölüyor mu birleştiriyor mu? Politikacılar da "Kanada Satılık Değil" şapkası takıyor.

yarlarca dolar harcadığını da öne sürüyor. Bunu açıklarken de Kanada'dan ithalatı yapılan arabalara, kereste ve süt ürünlerine dikkati çekiyor. Kanada da Trump yönetiminde yüzde 25 gümrük vergisiyle karşılaşacak.

Kanada, sınırında güvenlik önlemlerini artırmayı hedefliyor. Kanada Başbakanı Justin Trudeau, iki ülkenin birleşmesi olasılığının hiçbir şekilde olmadığını belirterek veda etti. "Trilyonlarca kar topu olsa bir olasılık bile yok" diyerek ilginç bir gönderme yaptı. Öte yandan Trump, Kanada'nın ABD'nin parçası olduğu harita paylaştı. Uzun süredir Kanada'nın ABD'nin bir parçası olması gerektiğini savunan Trump'ın paylaştığı haritada, Kanada ve ABD tek bir ülke olarak görülüyor. Trump'ın paylaşımının, Kanada Başbakanı Justin Trudeau'nun istifasını açıklamasının ardından gelmesi dikkati çekti. Kanadalı gençler ise Trump'tan yana oldu, birleşmek istiyorlar.

ABD'nin seçilmiş başkanı Donald Trump, Kanada'nın ABD'ye 51. eyalet olarak dahil olması gerektiğini savunarak, "Biz onlardan daha fazlasına sahibiz ve onların hiçbir şeyine ihtiyacımız yok. Dolayısıyla neden Kanada'yı korumak için yılda 200 milyar dolar kaybediyoruz?" demişti. Kanadalıların da ABD'nin parçası olmayı istediğini iddia eden Trump, ayrıca Trudeau için de defalarca "vali" ifadesini kullanmıştı. Trump, Kanada'nın ayakta kalabilmesi için ihtiyaç duyduğu büyük ticaret açıklarını ve sübvansiyonları ABD'nin daha fazla kaldıramayacağını belirtmişti. Yani mesele vergi ve tarifeler...

Trump'ın gümrük tarifesi tehditleri Kanada'yı bölüyor mu, birleştiriyor mu? Politikacılar da "Kanada Satılık Değil" şapkası takıyor. Kanada'nın sınır güvenliği ve göçmenlik sisteminin bütünlüğü için getirilen yeni uygulamalar daimi oturum kartı (PR) sahiplerini, iltica edenleri, uluslararası öğrencileri, çalışma izni sahiplerini nasıl etkileyecek? Trump'ın tehditleri Kanada'yı bölüyor mu, birleştiriyor mu? 2004 yılından beri Kanada'da tüm büyük şehirlerde FBI ofisleri var ve ABD Homeland Güvenlik birimine bağlı çalışıyor. FBI iç güvenlik kurumu olmasına rağmen Kanada'yı içerideki ülke görüyor.

LOS ANGELES NİYE YANDI?

Film endüstrisinin merkezi Hollywood'un da yer aldığı Los Angeles'ta 7 Ocak'tan beri süren yangınlar sebebiyle 180 bin kişi tahliye edildi, 27 kişi öldü ve yaklaşık 13 bin ev ve bina hasar gördü. Eyalet valisi Gavin Newsom acil durum ilan etti. Kentteki birçok mahalleyi küle çeviren yangınların, 'Santa Ana' adlı şiddetli rüzgârlar nedeniyle kontrolden çıktığı söyleniyor. Yangının nasıl başladığı ise hâlâ belirsiz. Peki Los Angeles'ta son durum ne, yangınlar neden bir türlü durdurulamıyor, hangi ünlülerin evi yandı?

Yangın sebebi yangın sigortası meselesi gibi gözü-

küyor. Vali Gavin Newsom, kendi şirketinden yangın sigortası satın almayanları evsiz bıraktı. Zaten yangından üç ay önce Gavin'in baskısıyla tüm diğer sigorta şirketleri Beverly Hills'in evlerine yangına karşı sigortalarını iptal etti ve Gavin'in üç kat daha pahalı sigortasına yönlendirdi. Zenginler bu ciddi uyarıyı dikkate ve ciddiye almamanın bedelini evleri yanarak ödedi. Lakin sigorta firmaları bu zenginlere kuruş ödemeyerek yangına karşı sigortalı olmadıklarını hatırlattı. Ortada 200 milyar dolarlık hasar var ve bu zararı ödeyen kimse yok. California Orman ve Yangından Koruma Departmanı'na göre yangınlarda, aşağı yukarı 40 bin dönüm alan (5 bin 183 futbol sahası) ve 12 bin 300'ü aşkın bina yandı.

Savaşı kim kazanacak?

Allstate, Chubb ve Travelers gibi büyük sigorta şirketlerinin hisseleri sert düştü. California Sigorta Yetkilisi Ricardo Lara'ysa yangında evini kaybedenlere müjdeyi verdi. Lara, sigorta şirketlerinin poliçe iptalinin ve yenileme reddinin bir yılına yasaklandığını açıkladı. California ve sekiz eyaletten toplam 14 bin itfaiyeci görev başında. Buna Kanada ve Meksika'dan gelenler de dahil. Ayrıca yangınlara müdahale kapsamında bölgeye bin 400 itfaiye aracı ve 84 uçak sevk edildi.

Sigorta şirketleri de mi 'yandı?' 12 bini aşkın bina'nın zarar gördüğü kentte, yüksek mülk değerleri nedeniyle sigortalı zararlar milyarlarca dolarlık bir kayba yol açabilir. Bunları ödeyecek her firma elbette batacaktır.

Hangi ünlülerin evi yandı?

Yangınlar sebebiyle evini terk edenlerin arasında birçok Hollywood yıldızı var. Kimi yangınların bir türlü önünü alamayan eyalet yönetimine tepki gösterirken, kimi hâlâ sessizliğini koruyor.

Oyuncu Anthony Hopkins'in Pacific Palisades'teki evi tamamen yandı. Oscar ödüllü oyuncu bundan önce aynı mahalledeki bir malikanede 25 yıl yaşamıştı.

ABD'li oyuncu Ben Affleck, tahliye edilenler arasındaydı. 'Once Upon a Time in America' (Bir Zamanlar Amerika'da) filminin yıldızı James Woods ise yangın sırasında X'e koşanlardandı. Evine doğru yaklaşan yangını videoya çeken Woods, apar topar kaçtığını duyurmuştu: "Gidiyorum. Umarım herkes bölgeyi sağ salim terk edebilir." Oyuncu Jeff Bridges de aile evinden oldu. Pasifik Okyanusu'na nazır dört odalı konut, Pacific Palisades yangınında küle döndü.

Saatte 160 kilometre hıza ulaşan yangınlar, Filistinli model Bella Hadid'in çocukluk evini yaktı. Instagram'ın yolunu tutan Hadid, "Çocukluk odam" notuyla bir fotoğraf paylaştı. Moda ikonu Paris Hilton'ın sahil kenarındaki mülkü, moloz yığınınna döndü. Üstelik evinin yangında yanışını seyrederken Instagram'dan canlı yayın yaptı. Hilton yangını, milyonlar Hilton'ı iz-

ledi. Evinin son halini Instagram'dan paylaşan Hilton, "Üzüntüm kelimelerle anlatılamaz" diye yazdı.

14,5 milyon dolarlık (yaklaşık 514 milyon lira) evi yanan oyuncu Mel Gibson ise Fox News televizyonuna konuştu. Gibson, 'korkunç teoriler' üretebileceğini fakat bunun yerine yangın söndürmede ortaya çıkan 'su eksikliği' belirtmenin daha uygun olacağını söyledi. Aslında hepsi Trump ile Gavin arasındaki büyük kavga yem olduklarını biliyorlar. Trump'a karşı olan Gavin'in istifa etmemesi de büyük yangının doğal çıkmadığını gösteriyor.

Gavin, "Trump seçilirse beş eyaleti yanıma alıp ABD'den bağımsız yeni bir devlet kurarız" diye net konuşmuştu. Bu amaçla web sayfası kurdurup 3 milyon imza toplayan Gavin, gerçekten ABD'den ayrılma referandumu yaptırabilir mi? Kanada'ya komşu olan bu eyaletler Kanada ile birleşip Trump ile yolları ayırabilir mi? ABD, Trump döneminde ikiye de bölünebilir gibi.

Peki neden Trump, Grönland'ı satın almak istiyor? Buzullarla kaplı bu ada, Kuzey Amerika'ya daha yakın ama Danimarka Krallığı'nın bir parçası. Burası dünyanın en büyük adası. Ancak iklim ve yaşam koşulları sert, toprağı tarıma elverişsiz. Ekonomisi büyük ölçüde Danimarka'dan aldığı hibeye bağlı. Yine de özerk bir yapıya sahip, kendi parlamentosu ve başbakanı var. Peki Donald Trump bu adayı neden almak istiyor? Ve bir ülkenin topraklarını parayla satın almak gerçekten mümkün mü?

Trump'ın en büyük oğlu Donald Trump Jr. kişisel bir ziyaret için salı günü Grönland'a gitti. Zira Trump son haftalarda Danimarka topraklarının ABD'nin bir parçası olması önerisini yineledi. Bu öneri Trump'ın ulusal güvenliği gerekçe göstererek sık sık gündeme getirdiği tartışmalı toprak devirlerinden biri ancak Danimarka ve Grönland bu fikri kesin bir dille reddetti.

Grönland maden zengini mi?

Grönland'ın kömür, çinko, bakır, demir, elmas ve petrol gibi henüz keşfedilmemiş zengin maden kaynak-

larına ev sahipliği yaptığı düşünülüyor ancak ada kısmen buz ve buzullarla kaplı olduğu için sadece küçük bir kısmı keşfedildi.

Grönland, Danimarka'nın bir parçası. Ülkenin, çoğu İnuit olan 60 binden az kişiye ev sahipliği yapan adayla olan bağları yüzyıllar öncesine dayanıyor: İskandinav yerleşimciler bin yıldan uzun bir süre önce bölgeye geldi ve sonunda yok oldular. Danimarka 1700'lerde adayı kolonileştirmeye başladı.

Grönland'ın artık Danimarka parlamentosunda temsilcileri var ve yerel hükümeti son yıllarda iç işlerini yürütmek için daha fazla özerklik kazandı. Ancak Danimarka hâlâ dış ilişkilerini kontrol ediyor. Son yıllarda tam bağımsızlık için yapılan baskılar daha da belirginleşti. Trump 2019'da Danimarka'nın Grönland'a yaptığı mali yardıma atıfta bulunarak Grönland'ın "Danimarka'ya çok zarar verdiğini çünkü yılda neredeyse 700 milyon dolar kaybettiklerini" iddia etti.

Grönland satılık mı?

Hayır. Reuters'a göre Grönland 2009 yılında kendi kendini yönetir hale geldi ve mülkiyetinde ya da yasal statüsünde yapılacak bir değişiklik Danimarka anayasasında değişiklik yapılmasını gerektirecek. Grönland ve Danimarka'daki liderler Trump'ın talebini reddetti. Grönland Başbakanı Múte Egede geçen ay, "Grönland bizimdir. Biz satılık değiliz ve asla satılık olmayacağız. Özgürlük için verdiğimiz uzun mücadeleyi kaybetmemeliyiz" diye konuştu.

Danimarka Başbakanı Mette Frederiksen o dönemde bunu "saçma bir tartışma" olarak nitelendirmişti ve "Bunun ciddi bir şekilde kastedilmediğini umuyorum" demişti. Bu yorumlar, Frederiksen'in "çirkin" ve "uygunsuz" olarak nitelendirdiği yorumları üzerine Danimarka'ya yapmayı planladığı ziyareti iptal eden Trump ile kamuoyu önünde bir tartışmaya yol açmıştı. Trump ayrıca Panama Kanalı'nın geri alınmasını talep etmekle tehdit etti ve alaycı bir şekilde ABD'nin Kanada'nın mülkiyetini alması gerektiğini öne sürdü.

Trump eskisinden daha güçlü

DİLEK YILMAZ

San Diego, California

2024 seçimlerinde sürpriz bir şekilde ikinci kez başkan seçilen, Amerika'nın 47. ve ilk hükümlü başkanı olan Trump, yemin töreni ile birlikte henüz ilk günden birçok radikal düzenlemeye imza attı. Bu düzenlemelerin toplum içindeki ayrışmaları ve huzursuzluğu çoğaltacağı dillendiriliyor. Öyle ki, birçok beyaz Amerikalı aile dahi ülkenin geleceğinden endişeli ve 1900'ler Amerika'sına dönüşeceğinden emin. Nefret söylemlerinin ve kutuplaşmaların normalleştiği, daha da kötü-

sü yasallaştığı bir Amerika göreceğiz yakında. Biden yönetiminin yaptığı her iyi gelişmeyi dahi tersine çeviren ve yeni bir nefret kültürü oluşturan Trump'ın ilk başarısı, topluma korku psikolojisi empoze etmek oldu.

En büyük endişelerden biri de çevre konusu. Bir diktatöre dönüşmekte olan Trump'ın sokağa çıkıp Amerika'da doğan çocukların kayıtsız ailelerini sınır dışı etmekteki kararlılığını korkuyla bekleyen milyonlarca Hispanic aile

Trump, Başbakan Justin Trudeau'nun istifa etmesinin ardından pazartesi günü Truth Social'da yaptığı bir paylaşımda Kanada'dan "51. eyalet" olarak bahsetti. Trump'ın kasım ayında Kanada ve Meksika'ya yüzde 25 gümrük vergisi uygulama tehdidi Kanadalı liderleri kızdırdı ve Trudeau ile müttefiklerini böldü.

ABD kanalı 20. yüzyılda inşa etti ve 1970'lerden itibaren Panama'ya devretmeden önce onlarca yıl boyunca kanalı çevreleyen bölgenin kontrolünü elinde tuttu.

Panama Devlet Başkanı José Raúl Mulino bir video mesajında kanaldan vazgeçme önerisini reddederek, "Panama Kanalı ve çevresindeki alanın her metrekaresi Panama'ya aittir ve öyle olmaya devam edecektir" dedi. Trump, Truth Social'da "Bunu göreceğiz" diye

yanıt verdi ve kanalın üzerindeki ABD bayrağının fotoğrafını "Birleşik Devletler Kanalı'na hoş geldiniz!" yazısıyla birlikte paylaştı.

Suriye meselesi

Colani'nin bagajı dopdolu. Bu da tepesindeki efendi sayısını artırıyor. Koşullu olarak aralanmış batı kapısının kapanmasını göze alamaz. Uluslararası toplumda peşinen oluşan esnekliği korumak zorunda.

İşin doğrusu Colani kadar Erdoğan'ın da bu esnekliğin korunmasına ihtiyacı var. Aksi halde tecrit edilen, yaptırım kısılcına alınan ve parya muamelesi gören bir Suriye, Türkiye'nin başına patlayacaktır. Şam'da hezimet iç çatışmaya ve dış müdahalelere davetiye çıkarakadır. ■

çaresizlik içinde. Sadece toplumun doğasını değil, global iklim değişimine karşı alınan bütün tedbirleri ve atılan adımları da bozan yeni Başkan Trump, her geçen gün adından söz ettireceği benziyor.

Amerikan ekonomisinde son birkaç yıldır yaşanan enflasyon krizi, hayat pahalılığı ile birlikte gıda fiyatlarına da yansdı. Ekonominin iyileşmesi, fiyatların normalleşmesi konusunda Trump'ın adeta sihirli bir dokunuş yapacağına inanan bir kesim de mevcut. Sokaktaki halk Trump'ın dönüşünü kâbus olarak nitelendiriyor ve her konuda yalan söylediği; oy verenlerinin de bu yalanlara koşulsuz inandığı; neye oy verdiklerinin farkında bile olmadıkları; bu grubun Trump'ın peşinden uçurumdan aşağı hızla sürüklen-

diği; hatta yakında yemek, benzin ve temel ihtiyaçları karşılanamayacak bir duruma düşmenin an meselesi olduğu söyleniyor.

Amerikalıların şu anki gündemi hayat pahalılığı; artan gıda fiyatları ve kiralara. Kısa vadede sembolik bir iyileşme görmenin olasılığını ifade eden ekonomistler, Trump'ın "altın çağ" ifadesinin abartılı olduğuna işaret ediyor. Amerika Birleşik Devletleri'nin sınırlarını Grönland ve Panama Kanalı'na kadar genişletme niyeti, Kanada'yı 51. eyalet yapma planını sorgulayanlar, yeni başkanın özellikle kaos yaratma ve bundan beslenmede başarılı olduğunu dile getiriyor. Bütün eleştirilerin sonucunda hiç kimsenin inkâr edemeyeceği bir gerçek şu ki; Trump'ın iktidara dönüşü hem eskisinden

SEBAT BAYLER

1980’li yılların Ankara’sında bir kış sabahında ablamlara gitmiştik. Kapıyı bir çocuk açtı. İçimden “Allah’ım, ne güzel çocuk!” geçti. Aslında çok utangaç, kimseye dokunmayan, biraz kibirli, kendini beğenmiş biriyim. Babasının prensesiyim ki sormayın, asil biriyim. Kendimi övmeyeyim ama ablam “Bir leydi yetiştiriyorum.” der, övünür, başımızın üstüne kitap koyar yürütürdü.

Çok kardeşi olan muhteşem bir kadın olan annem ve babam rahmetli oldular. Çok değerli insanlardı. Babam “En büyük mirasım güzel ahlak, bunu bırakıyorum size.” derdi. Maşallah öyle de olduk.

Ali ile tanışmamız böyle oldu. Ablamlarda kalıyordu. Hiç konuşmadan, sadece bakışlarımızla anlaşıyorduk. Aşk, sevgiyi bilmiyorduk. O da çok utangaçtı. Ablamın düğününde bana kırmızı bir gül uzattı: “Gülümü, aşkımlı alır mısın?” dedi. Ben de gururlu bir şekilde “Aşkla işim olmaz.” diyerek gülü aldım, kenara koydum. Aslında almayacaktım ama bakışı içimi öyle acıttı ki... Çok masum bir çocuktum, benim gibi özgür değildi. Sanki minik yüreklere fark etmeden tohum atıldı.

Ablamın düğününde annem bir söz söyledi. Orada unutmuştum sanki, bilemezdim bu sözün hayatımı değiştireceğini. Düğünden bir hafta sonra annemi ani bir kalp kriziyle kaybettik, nurlarda uyusun. Görüşmemiz sürdü, uzaktan akrabamız ve ablamın manevi oğlu gibiydi. Biz öz üvey bilmeyiz ama ablamın babasının akrabası olması, bizi ayıran sebep oldu benim için. O hiç bilmedi neden onu reddettiğimi, o zaman anlayamadı.

Gelip gitmeler devam etti. Çevredeki kızlar Ali’ye, delikanlılar da bana hayrandı. Ben kız arkadaşlarımı ona tanıştırırken, o “Ben seni seviyorum, sen arkadaşlarını tanıştıyorsun bana.” deyince iyice şok oldum. 80’li yıllarda Ankara’da, Zafer Çarşısı’nın girişinde beni bekleyişi hiç gözümünden gitmez. Evimiz üçüncü kattaydı, camdan bakınca karşı park lambasının altında saatlerce yağmurun altında titreyerek bana bakması bugün gibi geliyor aklıma. Ardından Cengiz Kurtoğlu’nun “Okul Yolunda”, Ümit Besen’in “Nikahına” şarkıları... Ah, anılar!

O zamanlar Zafer Çarşısı’nda arkadaşlarla bir kola içmek lükstü. Ailemizin maddi durumu iyiydi şükür. Babam “Seni sana, seni Allah’a emanet ediyorum.”

derdi, bu da benim tüm duvarlarımı kapattı. Tabii ki namus önemliydi. Sevgili gibi geziyorduk. Konserlerde yerimiz hep ayrılır, en önde dinlerdik. Soğuk günlerde ısınmak için elimi cebine attığımda, bana alınan kolyeler ve bileklikler olurdu. Elimi tutmuşluğu vardır ve belki bir masum öpücük, ilerisi olmaz o masum ruhlarda...

Bir gün dedesini istemeye yolladı. Babam bana sorduğunda annemin o sözü geldi aklıma, ağzımdan “Hayır” çıktı. Bu nasıl bir kader diyeceksiniz... Ben çok dürüst ve her şeyi babamla konuşabiliyordum. Evin küçük annesiym, küçük kardeşim ikizim gibi ve çok seviyorum. Biz üçümüz kaldık. Babam hastaydı, müretimi görmek istiyordu. Bu ara Almanya’dan bir genç istedi beni, hiç tanımadan. “Siz uygun gördüyseniz olur.” çıktı ağzımdan. Almanya için değil, abilerim de Almanya’daydı. Aceleci diğer taraf, düğün başladı. Ali haberi kardeşimden öğrendi, nedenini bilmiyordu.

Evlendim ve dünyam tersine döndü. Evlendiğim kişinin kötü huyları vardı, yıllarca sabırla direndim,

Yıldızların gözyaşları

O zamanlar Zafer Çarşısı’nda arkadaşlarla bir kola içmek lükstü. Ailemizin maddi durumu iyiydi şükür. Babam “Seni sana, seni Allah’a emanet ediyorum.” derdi, bu da benim tüm duvarlarımı kapattı.

olmadı, ayrıldım. Ali ile yıllar geçti, hiç görüşmedik, konuşmadık. Ablama “Bir sesini duyur.” demiş, “Hayır.” dedim. Yirmi yıl geçti. “Yıllar önce ayrıldın ve yalnızsın, neden bir haber etmedin?” dedi, aradı ve hâlâ beni sevdiğini söyledi. O da evlenmiş, bir kızı olmuş, çoktan ayrılmış. Benim de iki oğlum var.

İzne gittiğimde Ankara’da ilk karşılaşma çok değişikti. Ablalarım, ailem havaalanındaydı, o da kenarda... Çok değişmiş ama tanıdım. Ablamlara gittik, ailece sohbetler derken “Tekrar evlen benimle.” dedi. İşte o zaman neden yıllar önce “Hayır” dediğimi anlattım, helallik istedim. Anladı sebebini ve affetti.

Ablamın düğününde annem bir söz söyledi. Orada unutmuştum sanki, bilemezdim bu sözün hayatımı değiştireceğini. Düğünden bir hafta sonra annemi ani bir kalp kriziyle kaybettik, nurlarda uyusun.

Annem ölmeden önce “Kızım, bu çocuk çok temiz, sen de öylesin. Bakıyorsunuz ama düşünmanlık beslerler, mutlu olamazsınız.” demişti. Ali, annemin ilk eşinin akrabasıydı, bu sebepten... Burada şunu söyleyeyim: Yarım kalacağına Ali ile evlenip kendim deneyimleyeydim diyorum. Diğer kişiyle daha mutsuz bir hayatım oldu. Sevmeye çalıştım, olmadı. Sebebi onun kötü alışkanlıkları ve bana yaptıklarıydı.

Evlenme teklifini düşünürüm demiştim ve yine kabul edemedim. Çünkü önceleri bir ergenlik çağındaki küçük Sebat ile şimdiki iki çocuğu ve sorumluluğu olan Sebat farklıydı. O otobüs durağında beni beklemeleri, soğukta elimi ısıtması ve yıllarca “Elinin kokusunu bütün krem, sabunlar denedim, yoktu.” diyen aşk, masum tertemiz kaldı, yine yarıda. Zafer Çarşısı o demektir benim için. Kırk seneye yakındır hâlâ ümidini kesmeden “Seviyorum.” diyor, arkadaşça konuşuyor, dertleşiyoruz. Bir ömür arkadaş, aşk hepsi bir bütün oluyor. “Bir ‘Seni seviyorum’ dedirtmek senelerimi aldı.” der. Eskiden farklıydı, masumca bir aşk vardı. Ben aynı ben kaldım.

Sensin...

Ruhumda bedenimde

Aldığım nefesimde

Yazdığım şiirlerinde

İlham kaynağım sensin.

Sürekli hayalimde

Her gece düşlerimde

Uzaklara gitsen de

Yaşam kaynağım sensin.

Bir Toplumun İsyanı: Çürüyen Adalet ve Halkın Umudu

ŞÜKRÜ UYANIK

Türkiye’nin son 20 yılı, tarih kitaplarında bir halkın adalet ve demokrasi mücadelesi olarak anılacak. Ancak bu mücadelenin arka planında, sadece bireylerin değil, toplumun kolektif vicdanının nasıl örselendiğini, sermaye ve güç odaklı bir sistemin emekçileri nasıl ezdiğini görmek gerekiyor. Ülkemiz, halkın iradesine ipotek koyan bir yönetim anlayışının; yargıyı, medyayı ve hatta sokakları nasıl bir otorite aracı haline dönüştürdüğüne tanıklık etti. Bugün, yaşanan felaketlerin ve hukuksuzlukların ötesinde, bir toplumsal adalet çağrısını yükseltmenin zamanı geldi.

Sermaye ve İktidar İttifakı

Türkiye’de son yıllarda demokrasinin yerini sermaye düzeninin koruyuculuğu aldı. Şatafatlı rezidanslar yükselirken, kırsaldaki köylünün toprağına el kondu; maden sahaları açıldı, doğa talan edildi. İktidar, halkın cebinden alınan vergilerle sermayedarlara kıyak krediler sunarken, yoksulluğun pençesindeki milyonlara “sabır” telkin etti. Neoliberal politikalarla halkın kolektif üretim araçları, bir avuç zengine peşkeş çekildi. Bu sürecin en büyük mağduru ise alın teriyle geçinmeye çalışan işçiler, emekliler, çiftçiler ve küçük esnaflar oldu.

Yargının Tutsaklığı: Hukukun Üzerindeki Karanlık

Bir toplumun adaleti olmazsa, onun geleceği çürür. Türkiye’de yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı yerle bir edilmiş durumda. Mahkemeler, iktidar eliyle kurgulanmış birer siyasi silah haline getirildi. İşçiler grev yapamaz oldu, çünkü grevler “milli güvenlik tehdidi” olarak damgalandı. Kadınlar adalet arıyor ama mahkemeler katilleri ödüllendirircesine ceza indirimini yağıdırıyor. Muhalif gazeteciler ve akademisyenler ise “örgüt üyeliği” adı altında cezalandırılıyor. Bu hukuksuz düzenin hedefinde sadece bireyler değil, halkın hak arama bilinci var. Gazetecilik halkın haber alma hakkıdır, cezalandırılmaz. Özgür basın, bir toplumun gözü ve kulağıdır. Ancak Türkiye’de medya, artık gerçekleri anlatmaktan çok, iktidarın borazanı olma görevini üstlendi. İşte bu yüzden halk, sesini meydanlarda, sosyal medyada ve dayanışma ağlarında duyurmaya çalışıyor. Susturulmaya çalışılan bu sesler, bir umudun çığlığıdır. Tarih bize gösteriyor ki, halkın çığlığını bastırmaya çalışan hiçbir rejim uzun süre ayakta kalamaz.

Bir Çıkış Yolu: Halkın İktidarı

Türkiye’nin kurtuluşu, emekçinin, çiftçinin, kadının, işsizinin, yani halkın kendi iradesine sahip çıkmasından geçiyor. Bugün demokrasiye ve hukuka sahip çıkmak, sadece bir politik tercih değil, bir sınıf mücadelesidir. İşçilerin, kadınların, gençlerin omuz omuza verdiği bir halk hareketiyle bu düzeni değiştirmek mümkün. Gerçek bir demokrasi, halkın kendi yaşamını, emeğini ve geleceğini özgürce inşa etmesidir.

Bu ülke, mücadelelerle kuruldu. Bugün de ancak mücadeleyle kurtulabilir. Eşitlik, adalet ve özgürlük isteyen herkes, bu kavgada safını belirlemelidir. Çünkü Türkiye’nin geleceği, halkın gücünde, dayanışmasında ve örgütlü mücadelesinde yatıyor. Bugün susanlar, yarın çocuklarına hesap veremezler. Ama konuşanlar, geleceği birlikte yazabilirler. Bertolt Brecht’ten alıntıyla bitirelim: Kurtuluş yok tek başına, ya hep birlikte ya hiç birimiz.

Sanatın ve mulahalefetin güçlü sesi

Levent Üzümcü

SABRİ UÇAR ÇALIŞKAN

Türk tiyatro ve sinema dünyasının önemli isimlerinden Levent Üzümcü, son yirmi yılda yalnızca sanatçı kimliğiyle değil, aynı zamanda toplumsal meselelere karşı duruşuyla da ön plana çıkan bir figür haline geldi. Sa-

natçı, özellikle Cumhuriyet değerlerinin korunması ve demokrasi mücadelesinde sergilediği tutarlı duruşuyla tanınıyor.

Üzümcü'nün sanat hayatı, toplumsal sorumluluklarıyla iç içe geçmiş durumda. Kendisi bunu bir tercih değil, görev olarak tanımlıyor. Sanatçı, toplumsal meselelere karşı duyarlılığını şu sözlerle açıklıyor: "Akıllı, fikri

ve vicdanı olan her vatan evladı, içinde bulunduğumuz bu tahribat sürecine karşı durmalıdır.”

Gezi olaylarından bu yana çeşitli baskılarla karşı karşıya kalan Üzümcü, bu durumu toplumsal bir gerçeklik olarak değerlendiriyor. Soruşturmalar, davalar ve çeşitli baskılara rağmen doğru bildiği yolda yürümeye devam ettiğini belirtiyor.

Sanatçı, içinde yaşadığı topluma karşı sorumluluğunu şu benzetmeyle açıklıyor: “Ülkemizi bir eve benzetiyorum. Düşünün ki sabah uyandığınızda evinizin kapısını kırmışlar, duvarlarınızı yıkmışlar ama size bunun aslında evi onardıkları şeklinde anlatılıyor.”

Üzümcü’nün sanatsal faaliyetleri sahneyle sınırlı değil. Karşı Gazetesi’nde yayımlanan yazılarını bir kitapta toplayan sanatçı, bu eserinde sanat, sosyoloji ve felsefe üzerine makalelerine yer veriyor. Bu yazılarda Türkiye’nin toplumsal yapısını anlamaya ve anlatmaya çalışan bir aydın portresi çiziyor.

Avrupa’daki ve özellikle Almanya’daki Türk toplumu hakkında da değerlendirmelerde bulunan Üzümcü, buradaki toplumsal yapının Türkiye’deki bölünmüşlüğü bir yansıması olduğunu düşünüyor. “Böl, parçala, yönet” siyasetinin yurt dışındaki Türk toplumunu da etkilediğini belirtiyor.

Üzümcü, Uğur Mumcu ve Hrant Dink gibi demokrasi şehitlerinin anılmasına özel önem veriyor. Bu konudaki düşüncelerini, “Karanlık olayları unutmamak ve unutturmamak adına bu anma etkinlikleri çok önemli” sözleriyle ifade ediyor.

Levent Üzümcü’nün en belirgin özelliklerinden biri, muhalefet yaparken üslubunu bozmadan, gerektiğinde sert ama her zaman seviyeli bir duruş sergilemesi. Sanatçı, toplumsal meselelerde korku iklimine rağmen sesini yükseltmeye devam ediyor ve “korkunun ecele faydası yok” diyerek kararlılığını ortaya koyuyor.

Levent Üzümcü Frankfurt’ta sorularımızı yanıtladı:

Suç: Merhaba Levent Üzümcü, öncelikle hoş geldiniz. Sizi burada görmek gerçekten çok güzel. Türkiye’de son yirmi yıldır isminiz sıkça anılıyor, özellikle sanatınıza ve duruşunuza gösterilen ilgiyle. Sizi, doğru ve yerinde bir muhalif olarak tanımlamak mümkün. Muhalefet yaparken üslubunuzu bozmadan, gerektiğinde sert ama seviyeli bir duruş sergiliyorsunuz. Bu süreçte ilgili düşüncelerinizi almak isterim. Türkiye’de muhalif olmak nasıl bir duygu?

Levent Üzümcü: Öncelikle nazik sözleriniz için teşekkür ederim. Bu, aslında bir tercih değil, bir görev. Akli, fikri ve vicdanı olan her vatan evladı, içinde bulunduğumuz bu tahribat sürecine karşı durmalıdır. Cumhuriyet’in kazanımları birer birer yok edilirken susmak mümkün mü? Ülkemizi bir eve benzetiyorum. Düşünün ki sabah uyandığınızda evinizin kapısını kırmışlar, duvarlarınızı yıkmışlar ama size bunun aslında evi onardıkları şeklinde anlatılıyor. Oysa bu bir gerçeklik değil.

Elbette muhalif olacağım çünkü ben de o evin içinde yaşıyorum. Evin dışından bir gözlemci değilim. Bu nedenle Cumhuriyet’in temel değerlerine zarar verirken sessiz kalmak gibi bir lüksüm yok. Aksine bu durumu insanlara anlatmak, benim hem vatandaşlık hem de

insanlık görevim.

Suç: Gezi olaylarından bu yana mevcut hükümetin üzerinize yoğun bir baskı uyguladığı biliniyor. Soruşturmalar, davalar, mahalle baskısı ve daha fazlası... Bu baskılar hâlâ devam ediyor mu?

Levent Üzümcü: Baskı, maalesef bu topraklarda muhalif olan herkesin karşılaştığı bir gerçeklik. Ancak bu baskıya karşı nasıl bir duruş sergilediğiniz önemlidir. Yanlışları topluma anlatmak ve bu konuda toplumu bilinçlendirmek onları rahatsız ediyor. Baskılar devam ediyor ama bu durum, doğru bildiğimiz yolda yürümemize engel olamaz.

Bir korku ikliminde yaşıyoruz, bu doğru. Ancak unutmamak lazım, korkunun ecele faydası yok. Eğer bir insan inançları doğrultusunda yaşamaya kararlıysa, bedeli ne olursa olsun bu yoldan vazgeçmez. Ülkemiz ve toplumumuz için kötüye giden ne varsa, bunların karşısında durmaya devam edeceğiz. Bu, sadece benim değil, Cumhuriyet değerlerine inanan herkesin görevidir.

Suç: Bugün Uğur Mumcu’yu anma etkinliğinde sizinle karşılaştık. Fuayede kitabınıza da rastladım ve gerçekten etkileyici bir çalışma. Öncelikle sizi tebrik ederim. Kitabınızdan biraz bahseder misiniz?

Levent Üzümcü: Teşekkür ederim. Bu kitap, zamanında Karşı Gazetesi’nde yayımlanan yazılarımdan oluşuyor. İçinde sanat, sosyoloji ve felsefe üzerine yazılmış makalelerim yer alıyor. Seçme yazılar diyebilirim. Türkiye’nin toplumsal yapısını anlamaya ve anlatmaya çalışırken kaleme aldığım bu makaleleri bir araya getirerek kitaplaştırmak istedim.

Suç: Almanya’daki ve Avrupa’daki Türk toplumuna baktığınızda nasıl bir tablo görüyorsunuz?

Levent Üzümcü: Avrupa’daki Türk toplumu, aslında Türkiye’nin küçük bir modelini andırıyor. Ne yazık ki aynı bölünmüşlük burada da var.

Suç: Yani “böl, parçala, yönet” siyaseti burada da mı geçerli diyorsunuz?

Levent Üzümcü: Kesinlikle öyle. Buradaki topluma baktığınızda, Türkiye’deki o ayrışmaların ve kutuplaşmaların bir yansımasını görüyorsunuz. İnsanları bölmek, yönetimi kolaylaştırır. Türkiye’de yıllardır uygulanan bu politika, maalesef yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızı da etkilemiş durumda.

Suç: Son olarak, Uğur Mumcu’yu anma etkinliği hakkındaki düşüncelerinizi öğrenmek isterim.

Levent Üzümcü: Bugün bizim için çok özel bir gün. Hrant Dink’in katledilişinin 18’inci yıl dönümünde, bir başka gazeteci Uğur Mumcu’yu anıyoruz. Bu, hem çok acı hem de çok anlamlı bir durum. Sahnedeki performanslar ve seyircilerin ilgisi oldukça etkileyiciydi. Bu etkinlik, geçmişte yaşanan karanlık olayları unutmamak ve unutturmamak adına çok önemli.

Uğur Mumcu ve onun gibi ilkeli gazetecilerin karanlık eller tarafından hedef alınması, ülkemizin tarihindeki kara lekelerden biridir. Bu lekeleri temizlemek için duyarlılık oluşturmak ve bu olayları gelecek nesillere anlatmak bizim görevimiz. Bugün buraya katılan herkese yürekten teşekkür ediyorum.

*Profesyoneller
az konuşur.*

LASS' DIE SONNE IN DEIN HAUS!

GLASLAMELLENDÄCHER

TERRASSENÜBERDACHUNGEN

FESTDÄCHER MIT GLAS & DOPPELSTEGPLATTEN

WINTER- & SOMMERGÄRTEN

GLAS FALT-SCHIEBESYSTEME

KUNSTSTOFF- & ALUFENSTER

SCHÜCO

HAUSTÜREN & VORDÄCHER

GANZGLAS ZIMMERTÜREN

BALKONVERGLASUNGEN

BESCHATTUNGSSYSTEME

ROLLADEN & RAFFSTORES

ZIPSCREENS & FLIEGENGITTER

BRIEFKASTENANLAGEN

PROFI-L
LAMELLENDACH GmbH

**DIREKT
ANFRAGEN**

Wiemecker Feld 3, D-59909 Bestwig
Telefon: +49 (0) 2904 713 990

Web: www.Profi-Lamellendach.de
E-Mail: info@profi-lamellendach.de

Instagram: [@profilamellendach](https://www.instagram.com/profilamellendach)
Mobil: +49 (0) 157 77 53 23 67

SAFAK-group

1988 den beri.

En iyi
Fiyat
garantisi

Montaj
hizmeti dahil

Planlanmış
Mutfakta
50% indirim

Safakkuechen

Safakkuechen

safak_kuechen

www.safakshop.de